

דכ"ע גיה השמיטה טון מ"ד מדיח שפיר ומ"ד קולף אגב דוחקא דלמינא בלע. ופסק כי האי לישנא וקולא. ח סכין ששמי' בה סרסא וכו'. עס סלגי רב אחא ורבינא ח"ל בחמין ומ"ל בלוק והלכתא אפילו בלוק זאי איכא בליחא דפרסא למיכסריה לא לריך.

מ ויש דברים אסרו אותם חכמים וכו'. פ' אין מעמידין (דף ל"ה) כמשנה ואלו דברים של עכו"ם אסורין ואין איסורין איסור הנאכל חלב שהלבו עכו"ם וכו' והפס והסמן וכו'.

י ואין שומין שכר שלסס וכו'. עס (ל"ח) הויסר מפני מה אסרו שכר של עכו"ם אמר רב יוחנן משום חממת וכו' רב פלח ממקין ליה חבבא דחממת ופסי רב אחאי מיימי ליה לביסיה ופסי. ורביע לא כחא חלל הא דרב אחאי משום הרחקה יתירה:

יא וין הפוחים וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

יב אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס עסס אחת הלך רבי למקום אחד וראה פה דמוק לתלמידים אמר אין כלן פלטר כסבורין העס לומר פלטר עכו"ם והוא לא אמר חלל פלטר ישראל אמר ר' חלבא חסי' למ"ד עכו"ם לא אמרין חלל דליכא פלטר ישראל חלל במקום דאיכא. פלטר ישראל לא ולי יוחנן אמר חסי' למ"ד פלטר עכו"ם ה"מ נשדס חלל בעידי לא משום חממת. ופסק דברוי שיהיה להומרא וחס מחלל פת של פלטר בוד בעל הבית מותר ופס של נטע"כ ביד פלטר חסור שלל סלכו דברך חלל אחר פיקרו:

יג וין הפוחים וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

יד אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס עסס אחת הלך רבי למקום אחד וראה פה דמוק לתלמידים אמר אין כלן פלטר כסבורין העס לומר פלטר עכו"ם והוא לא אמר חלל פלטר ישראל אמר ר' חלבא חסי' למ"ד עכו"ם לא אמרין חלל דליכא פלטר ישראל חלל במקום דאיכא. פלטר ישראל לא ולי יוחנן אמר חסי' למ"ד פלטר עכו"ם ה"מ נשדס חלל בעידי לא משום חממת. ופסק דברוי שיהיה להומרא וחס מחלל פת של פלטר בוד בעל הבית מותר ופס של נטע"כ ביד פלטר חסור שלל סלכו דברך חלל אחר פיקרו:

יז אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

יח אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

יט אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

כ אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

כא אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

כב אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

כג אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

כד אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

כה אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

כו אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

כז אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

כח אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

כט אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

ל אע"פ שאסרו פת של עכו"ם וכו'. עס (מ"ג) הניח וין וין השמים של עכו"ם הבאים מן האור ומן הספק ומן הסולגס מותרין שמעבר בקטלוא חסור מפני שמערבין בו יין:

אין מעמידין (דף ל"ה)

RSimon (B26) 1

קדושה. הלכות מאכלות אסורות פי"ז

הרדב"ו (מכ"ו)

דליכא פלטר ישראל אכל בהקוס דליכא פלטר ישראל... דליכא פלטר ישראל אכל בהקוס דליכא פלטר ישראל...

יד עכו"ם שביטל לו יין או חלב או דבש... דבש או חלב או דבש... דבש או חלב או דבש...

וכחבו ההוש' שפסק רבינו חס' כהני לישני... וכתבו ההוש' שפסק רבינו חס' כהני לישני... וכתבו ההוש' שפסק רבינו חס' כהני לישני...

יד הדליק העכו"ם את התנור ואפה בו ישראל... יד הדליק העכו"ם את התנור ואפה בו ישראל... יד הדליק העכו"ם את התנור ואפה בו ישראל...

אצלן: יד הדליק העכו"ם את התנור ואפה בו ישראל... אצלן: יד הדליק העכו"ם את התנור ואפה בו ישראל... אצלן: יד הדליק העכו"ם את התנור ואפה בו ישראל...

יד עכו"ם שביטל לו יין וחלב וכו'. שם... יד עכו"ם שביטל לו יין וחלב וכו'. שם... יד עכו"ם שביטל לו יין וחלב וכו'. שם...

מז' דברים קטנים אין בהם משום צבולי עכו"ם... מז' דברים קטנים אין בהם משום צבולי עכו"ם... מז' דברים קטנים אין בהם משום צבולי עכו"ם...

יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב... יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב... יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב...

יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב... יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב... יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב...

יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב... יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב... יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב...

לחם משנה

מז' דברים קטנים וכו'. צדק אין מעמידין (דף ל"ח)... מז' דברים קטנים וכו'. צדק אין מעמידין (דף ל"ח)... מז' דברים קטנים וכו'. צדק אין מעמידין (דף ל"ח)...

יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב... יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב... יד דב' שמתלו עכו"ם וכו'. שם כי אחת רב...

הנהגות מיוסדות

הנאכל כמות שהוא חי מחיים ב' הלשונות שבו... הנאכל כמות שהוא חי מחיים ב' הלשונות שבו... הנאכל כמות שהוא חי מחיים ב' הלשונות שבו...

הרשון דלכוד דכרמי בעיקר דליכא פלטר ישראל... הרשון דלכוד דכרמי בעיקר דליכא פלטר ישראל... הרשון דלכוד דכרמי בעיקר דליכא פלטר ישראל...

לא כי האי גוונא דליכא פלטר ישראל... לא כי האי גוונא דליכא פלטר ישראל... לא כי האי גוונא דליכא פלטר ישראל...

מגדל עזו עכו"ם שביטל עד משום צבולי עכו"ם... מגדל עזו עכו"ם שביטל עד משום צבולי עכו"ם... מגדל עזו עכו"ם שביטל עד משום צבולי עכו"ם...

לגיה חזקה וכו' קפרא שרי ור' יוחנן אסר והשמיים רבינו בינה לגיה משום דבגד מליח
 הלכה כחזקה וכו' קפרא דרוב חרי לגבי חד א"ל דחזקה רביה דר' יוחנן אבל בינה לגיה
 הלכה כר' יוחנן דרבי אבהו הלכתא כר' יוחנן ומסתבר טעמיה דבינה לגיה נאכלת כמות
 שהיא ועולה היא על שלחן מלכים וכו' רבינו בהדיא כגון בשר וביצים וכו' :

דבריו של אחד נמקום שנים ואמר לנו רב זכיד לא הליכו ליה הכי אחר אביי הלכתא
 כותמיה דר' יוחנן וכוון דלביי דבמרחא הוא פסק כר"י הוה לן למתסק כותמיה זזה סיה
 כעמו של הרב רבינו יונה פסק כר"י ואינו יודע למה חמה עליו הרשב"א בתורת כבית
 ואדרבה יש לחמוה על הפוסקים כחזקה וכו' קפרא למה לא חשו לביי דבמרחא הוא
 ואפשר שהטעם הוא משום דכיון דהא דלביי
 לא חשבתן מאן דלמחר לה אלא רב זכיד ואי
 מילתא טלגתהו כן ר' חייה לרווחה ורב זכיד
 וכיון דטעמיה דר' חייה מפתח נקטינן כותמיה
 והר"ף חירן בעמון אחר דכאי פלוגתא בגמ'
 לא בגד מליח בלמוד הוא אלא אף בבינה לגיה
 וקאמר גאון דלא אחר אביי הלכתא כר"י אלא
 בבינה לגיה בלבד . ומ"ל ופירוש שפירקין וכו'
 ירושלמי ס' הסוד מן המטעל אין נמטען
 משום בישוליה עכו"ם :

→

ואיכא למידק בדברי רבינו דהא דגן שמלה
 עכו"ם הוה ליה לאקדומי להדיא לדגים
 קמנים דלעיל ועוד קשה למה הפסיק בבינה
 בדיו היתה עכו"ם והפך ישראל או היתה
 ישראל והפך עכו"ם . ונראה דמשום דגן מליח
 אס לגאו עכו"ם לא הוה מלי לאקדומי לדיו
 דגים קמנים דל"כ אהו משמע דהאס לגאו
 עכו"ם אחר כך מותרים קאי גם לגן מליח
 והא ליחא לדגים קמנים מחוץ כותמן על ידי
 מלייתן אס רחויין לאכילה כל אדם ומש"ל
 עליה דבמח מליחה לא הויבא בישול אלא דג
 מליח אינו ראוי ע"י מליחתו אלא לאכילה ע"י
 הדחק הלכך גליה דבמח מליחה הויבא בישול
 וכ"כ הרשב"א בח"ה וז"ל דגים גדולים מותרים
 אע"פ שיש חקלא אפסיה אכילה אוחס חיים
 מתמת מלחן אכילה זו ע"י הדחק היא הכרה
 ואינה אכילה לפיכך אס בישול עכו"ם הכי אלא
 אכורים ויש מן ההכמים שהחירוס והראשון

הרי אלו מותרין . מליח אינו כרותח בנזירה זו והמעושן
 אינו כמבושל . וכן קליית של עכו"ם מותרין ולא גזרו
 עליהם שאין אדם מזמן חבירו על [ה] הקליית : יח פולין
 ואפונין ועדשים וכו' וכו' בהן ששולקין אותן העכו"ם
 ומותרין אותן אסורין משום בישול עכו"ם במקום שעולין
 על שלחן מלכים משום פרפרת . ומשום ניעולי עכו"ם
 בכל מקום שמא יבשלו אותן עם הכשר . "או בקדחה
 שבישלו בה בשר וכן הסופגנין שקולין אותן העכו"ם
 בשמן אסורין אף משום ניעולי עכו"ם : י"ג עכו"ם
 שבישלו ולא נתכוון לבישול הרי זה מותר . כיצד עכו"ם
 שהצית אור באנם כדי להעביר החציר ונתבשלו בה
 חנבים הרי אלו מותרין . ואפילו במקום שהן עולין על
 שלחן מלכים משום פרפרת . וכן אם חרך הראש להעביר
 השער מותר לאכול מן הדלדולין . ומן ראש אזנים
 שנצלו בשעת חריבה : כ' תמרים ששלקו אותן עכו"ם
 אם היו מתוקין מתחלתן הרי אלו מותרין . ואם היו
 מרין ומתקנין הכשול הרי אלו אסורין . היו בינוניים הרי
 שלשו בין במים בין בחומץ הרי זה אסור . אבל קלי של
 [נ] חטים ושעורים שלשין אותן במים הרי זה מותר . ומי
 א' א' : ב' א' : ג' א' : ד' ע"פ פת"י ב"ק פ' קמ"ט :

לגיה חזקה וכו' קפרא שרי ור' יוחנן אסר והשמיים רבינו בינה לגיה משום דבגד מליח
 הלכה כחזקה וכו' קפרא דרוב חרי לגבי חד א"ל דחזקה רביה דר' יוחנן אבל בינה לגיה
 הלכה כר' יוחנן דרבי אבהו הלכתא כר' יוחנן ומסתבר טעמיה דבינה לגיה נאכלת כמות
 שהיא ועולה היא על שלחן מלכים וכו' רבינו בהדיא כגון בשר וביצים וכו' :
 וכן קליה של עכו"ם וכו' . תיבא חמין ועשאן
 קליהם הקמחין והסלקתו שלחן מותרין וה"ה
 לקליית של כל הקומניות
 י"ג עכו"ם שבישלו ולא נתכוון וכו' . אס א"ר
 יוחנן . הוה עכו"ם דמריך רישא
 שרי למיכל מייה אפילו מריה אופיה . עוד אס
 עכו"ם שהצית אור באנם וכו' ואמרינן לגלוי
 אבס קא מייבון ופרי :
 כ' תמרים ששלקו אותם וכו' . אס א"ר
 מייבא מר' אביי הכי אביי שליקי
 דארמאי מאי חוליי לא חיבשי לך דודאי שרי
 מריי לא חיבשי לך דודאי אסורי כי חיבשי לך
 מייבשי מאי אחר להו מאי חיבשי לכו דרבי אסר
 ומנו לו :
 כא קלי של עדשים וכו' . אס א"ר רב
 שרי אבוב דשמאל וכו' אסורי .
 בחיסי ופריי כ"ע לא פליגי דרבי בגלמחי
 דחלא כ"ע ל"ס דאסיר כי פליגי בגלמחי דמיל
 מר סבר גריין הא אסו הא וכו"ל לא גריין .
 ופסק רבינו כחטוב דשמאל וכו' :
 כב שמן של עכו"ם וכו' . אס ר' יסודה
 פאיסא וביה דיו ומנו על השמן
 והמירוחו

ואיכא למידק בדברי רבינו דהא דגן שמלה
 עכו"ם הוה ליה לאקדומי להדיא לדגים
 קמנים דלעיל ועוד קשה למה הפסיק בבינה
 בדיו היתה עכו"ם והפך ישראל או היתה
 ישראל והפך עכו"ם . ונראה דמשום דגן מליח
 אס לגאו עכו"ם לא הוה מלי לאקדומי לדיו
 דגים קמנים דל"כ אהו משמע דהאס לגאו
 עכו"ם אחר כך מותרים קאי גם לגן מליח
 והא ליחא לדגים קמנים מחוץ כותמן על ידי
 מלייתן אס רחויין לאכילה כל אדם ומש"ל
 עליה דבמח מליחה לא הויבא בישול אלא דג
 מליח אינו ראוי ע"י מליחתו אלא לאכילה ע"י
 הדחק הלכך גליה דבמח מליחה הויבא בישול
 וכ"כ הרשב"א בח"ה וז"ל דגים גדולים מותרים
 אע"פ שיש חקלא אפסיה אכילה אוחס חיים
 מתמת מלחן אכילה זו ע"י הדחק היא הכרה
 ואינה אכילה לפיכך אס בישול עכו"ם הכי אלא
 אכורים ויש מן ההכמים שהחירוס והראשון

אלו אסורין : כא קלי של עדשים
 [נ] חטים ושעורים שלשין אותן במים הרי זה מותר :
 א' א' : ב' א' : ג' א' : ד' ע"פ פת"י ב"ק פ' קמ"ט :

א' א' : ב' א' : ג' א' : ד' ע"פ פת"י ב"ק פ' קמ"ט :

ל"ל עיקר עכ"ל . ולפיכך דרבינו דייק הכי דגבי דגים קמנים שמתחן כבד הכי הם כמו שנתבאר ק"ה ומדקתו כהו לשון בישול משמע דלאו לאכילה הם כמו דבר שהוא מבושל ק"ה
 שהוא נאכל שלא ע"י הדחק אלא גבי דג מליח לא הזכיר לשון בישול מפני שאינו נאכל אלא ע"י הדחק גדול . ומ"ל פד שהבטיח לאכילה אפשר דאפירוש שפירקין קאי ולא אדג
 מליח ואח"ל דאדג מליח נמי קאי ע"כ למחר דבבשר כל דהוא קאמר להיות נאכל ע"י הדחק היתה : וכן קליית של עכו"ם מותרים . ג"ל אס (דף ל"ז) חטים ועשאן עכו"ם קליית
 מותרין וכבד רבינו שהטעם שלא גזרו עליהם מפני שאין אדם זומן חבירו על הקליית והר"ן נחב שהטעם מפני שלא נשמו מביידיהן וכן פירש"י ומ"ל דברים אלו נהגו היסוד
 באפסיה קליין שקוליהם אס לא במקום שהיה אסור המהבה בשמן בשעת קליה והוא מקום שיש לחוש שמה שישנו חלב במקום שמן :

יח פולין ואפונין ועדשים וכו' וכו' בהן ששולקין אותן העכו"ם
 שבישלו ולא נתכוון לבישול הרי זה מותר . כיצד עכו"ם
 שהצית אור באנם כדי להעביר החציר ונתבשלו בה
 חנבים הרי אלו מותרין . ואפילו במקום שהן עולין על
 שלחן מלכים משום פרפרת . וכן אם חרך הראש להעביר
 השער מותר לאכול מן הדלדולין . ומן ראש אזנים
 שנצלו בשעת חריבה : כ' תמרים ששלקו אותן עכו"ם
 אם היו מתוקין מתחלתן הרי אלו אסורין . ואם היו
 מרין ומתקנין הכשול הרי אלו אסורין . היו בינוניים הרי
 שלשו בין במים בין בחומץ הרי זה אסור . אבל קלי של
 [נ] חטים ושעורים שלשין אותן במים הרי זה מותר . ומי
 א' א' : ב' א' : ג' א' : ד' ע"פ פת"י ב"ק פ' קמ"ט :

י"ג עכו"ם שבישלו ולא נתכוון וכו' . אס א"ר
 יוחנן . הוה עכו"ם דמריך רישא
 שרי למיכל מייה אפילו מריה אופיה . עוד אס
 עכו"ם שהצית אור באנם וכו' ואמרינן לגלוי
 אבס קא מייבון ופרי :
 כ' תמרים ששלקו אותם וכו' . אס א"ר
 מייבא מר' אביי הכי אביי שליקי
 דארמאי מאי חוליי לא חיבשי לך דודאי שרי
 מריי לא חיבשי לך דודאי אסורי כי חיבשי לך
 מייבשי מאי אחר להו מאי חיבשי לכו דרבי אסר
 ומנו לו :
 כא קלי של עדשים וכו' . אס א"ר רב
 שרי אבוב דשמאל וכו' אסורי .
 בחיסי ופריי כ"ע לא פליגי דרבי בגלמחי
 דחלא כ"ע ל"ס דאסיר כי פליגי בגלמחי דמיל
 מר סבר גריין הא אסו הא וכו"ל לא גריין .
 ופסק רבינו כחטוב דשמאל וכו' :
 כב שמן של עכו"ם וכו' . אס ר' יסודה
 פאיסא וביה דיו ומנו על השמן
 והמירוחו

למה משנה
 דמריך רישא שרי למיכל מייה אפילו מריה אופיה . עוד אס עכו"ם שהצית אור באנם וכו' ואמרינן לגלוי אבס קא מייבון ופרי :
 כ' תמרים ששלקו אותם וכו' . אס א"ר מייבא מר' אביי הכי אביי שליקי דארמאי מאי חוליי לא חיבשי לך דודאי שרי מריי לא חיבשי לך דודאי אסורי כי חיבשי לך מייבשי מאי אחר להו מאי חיבשי לכו דרבי אסר ומנו לו ע"כ והבבא דרבינו :
 כא קלי של עדשים וכו' . אס א"ר רב שרי אבוב דשמאל וכו' אסורי ואמרו אס
 אכיל

למה משנה
 דמריך רישא שרי למיכל מייה אפילו מריה אופיה . עוד אס עכו"ם שהצית אור באנם וכו' ואמרינן לגלוי אבס קא מייבון ופרי :
 כ' תמרים ששלקו אותם וכו' . אס א"ר מייבא מר' אביי הכי אביי שליקי דארמאי מאי חוליי לא חיבשי לך דודאי שרי מריי לא חיבשי לך דודאי אסורי כי חיבשי לך מייבשי מאי אחר להו מאי חיבשי לכו דרבי אסר ומנו לו ע"כ והבבא דרבינו :
 כא קלי של עדשים וכו' . אס א"ר רב שרי אבוב דשמאל וכו' אסורי ואמרו אס
 אכיל

למה משנה
 דמריך רישא שרי למיכל מייה אפילו מריה אופיה . עוד אס עכו"ם שהצית אור באנם וכו' ואמרינן לגלוי אבס קא מייבון ופרי :
 כ' תמרים ששלקו אותם וכו' . אס א"ר מייבא מר' אביי הכי אביי שליקי דארמאי מאי חוליי לא חיבשי לך דודאי שרי מריי לא חיבשי לך דודאי אסורי כי חיבשי לך מייבשי מאי אחר להו מאי חיבשי לכו דרבי אסר ומנו לו ע"כ והבבא דרבינו :
 כא קלי של עדשים וכו' . אס א"ר רב שרי אבוב דשמאל וכו' אסורי ואמרו אס
 אכיל

6

אשון רב יוסף וזוהי תורה רב
 א פעם אחת הלך ר' יוסף
 וירחם מקום דחוק לתחתונים
 וומר פלטר ע"ג והוא לא חזר
 א פלטר ישראל פי' ומתוך כך
 חזקו בעם לכתוב יהיה בפלטר
 פי' בעיר ומתוך שילא ידבר
 יהיה יאל לפי שלא היו יתרון
 ומד כה וכלה מנלמה הלא
 ולטר וכל היכה דליכה מלטר
 י ואפי' בעיר וללינה קמה
 ה כל כשהו ואפי' דלטר פלטר
 ופי' כשהו כל עמק שכן
 קר מתי בו זלג יתנו בו
 ולטר א"ר הלכו ואפי' לתמן
 רדי של פלטר ע"ג ואפי' בעיר
 י יית ליכנה כהרם ה"ל ובעמק
 יכה פלטר ישראל חבל בעמק
 יכה פלטר לא . אפי' יתן
 י במקל להמר פלטר ע"ג
 י כשהו חבל בעיר לא כלימה
 י למקל דאמר דכלו מנלמה
 יא בפלטר ע"ג ואל פלטר
 י מותר ישראל ואפי' יכה
 י ישראל ה"ל כשהו חבל
 י לא שכן לעול חלה בעיר
 י מר ישראל ול"ע פת פלטר
 י מותר כל היכה לייכא פלטר
 ישראל :

ענין פת בעלי בתים
 כיון לפי שינוי ופניו
 י דמי ורז יוסף מסתבר
 י לקולא בעיר ופניו
 י של בעלי בתים ופניו
 י ועירי ופניו ופניו דבר
 י לאו משום דכתיב ופניו
 י חלה אלא חמי' קלמטיק
 י לכתב כ"מ שאין מ"ו של
 י מותר ואפילו פת בעלי בתים
 י ליעול מן העיר פת בעלי
 י גים במקום שם פלטר ישראל
 י לך כשהו ולאכלו שם מותר
 י שאר דבר מותר לתלות
 י כל דמיאין חייב מנלמה
 י כל בית מרי פי' פת בעלי
 י חייב של בני העיר כשהו חבל
 י או רבא לרעין לא תשתעו מנייה
 י חייבו דלמייל כהמל דהשתעו
 י רבו כהמניס ז"ל לא תשתעו
 י דבר שזעזעו משום :

ענין פת פלטר ביד בעלי בתים
 היכה אלוין ופת פלטר ביד
 יעקבא חלוין ופת פלטר ביד
 ככל

של בעלי בתים אפי' חזן
 ים אסרוהו ואם תלמוד
 להו רבא לא תשתעו
 בלקיחתו קירוב הדעה
 אלא מיהו במקום שיש
 גויה ומשום חיי נפש
 ה ממנו או ממין אחר
 כל היכה רליכא פלטר
 פת דחוקה לו . וכן נהגו
 ת . יש לדקרב אפי' נהגו
 . והלכה פת של פלטר
 שנמצאת

על בית מותר ופת בעל הבית ביד פלטר אסור דפת פלטר כיון
 דמריה וסביב רמיס מהיכל דאפרי' היכה ביתא
 וזעירי דנפל עלה ויזכרין וזמריין עלה דשרא רבא למעמיסה ולמפוי'
 וזמרייה לנכריס שלא בפני ישראל אלמלא דלי בפני ישראל אסור
 חסום דלתו למיחד ולמיזבן
 עמיהו דכיון דהוא פת ישראל
 אפיקתו כי ביד בעל הבית מותר
 והי גמי . פת פלטר וזו כשניה
 וזמן דומיה כלל מהכשיל עליו
 דהו' גמור הוא וסיב א"ל לו
 ליאמר ביד נכריס וכן פת אכל
 למטר דין בשילו ופשיטו בכל
 וקס נכריי גמור ואלו אשה ובשל
 בגלי' ליאמר גמור הוא אלא
 שפס דהדירו עידו כל זמן שאין
 סלמטרי ישראל וכשי' פת פלטר
 ישראל פתו נאמר ויכשלה פתו
 ליאמר כרי' הוא כפתו של נכרי
 וזו ופשיטו . בליאסור בעל נכרי
 אלא שפסו שפדו והדירו מנלמ'
 שפסו לפימה מותר אלא מכירתו
 עליו של פלטר הוא המתרת
 ע"ז שפסו כוונת אלא להסדיר
 בעמיהו ח"ן כלן כל כך קריב
 והמריס מפני חיי נפש דהמריס
 ע"ז שפסו מותר ופת פלטר ביד
 ע"ז שפסו קבית אסור ולא עיר אלא
 ע"ז שפסו פלטר ישראל כרי
 הוא מפתו של פלטר אסור לו דלא עדיק
 הוא מפתו של פלטר אסור לו דלא עדיק
 הוא מפתו של פלטר אסור לו דלא עדיק
 הוא מפתו של פלטר אסור לו דלא עדיק

שנמצאת ביד בעל הבית מותרת ברמעיקרו .
 ופת של בעל הבית שנמצא ביד פלטר אסור
 ברמעיקרו . וכן נראית דעת הראב"ד
 ז"ל . ויש להביא ראיה מהא דגרסינן
 בפ' השוכר את הפועל שבע"א הוא ביתא
 דחייט דנפל עליה חביתא ריין נסך שרייה רבא
 לזבונ' לעו"ג . איתבייה רבה בר לויא לרבא
 בנד שאבד בו בלאים הרי זה לא ימכרנו לנכרי
 ולא יעשה ממנו מדרעת לחמוד אבל עושה
 אותו תכריכין למת . לא ימכרנו לנכרי מ"מ
 לאו משום דילמא אתי לזבונ' לישראל הכא
 נמי דילמא אתו לזבונ' לישראל . הדר שרא
 למישחניה ולמפייה ולזבונ' לנכריס שלא
 בפני ישראל . אלמא שלא בפני ישראל דוקא
 אבל בפני ישראל לא דחיישינן רלמא אול
 ישראל חזק מנייה נכרי כיון דהוא דמישראל
 הוה . שמעינן מינה רכל דנאפה בחיתר אע"ג
 דזבין ליה נכרי לא חשבינן ליה כפת של עו"ג
 רלא נזרו התנות אלא בפת האפויה באיסור
 הבית אסור . ועוד ראלת"ה אינו אסור אלא
 לישראל הלוקחו בעצמו אבל לקח זה מותר
 לישראל אחר ואינו אלא כמו שאמרנו . כתב
 ר"ח ז"ל כותח של עו"ג מותר ולא חיישינן
 לפת שיש בו שאין פת עו"ג אסורה אלא משום
 חתנות אבל כותח שרי . דתני ר' חייא לחם
 העשוי בלמורים פמורה מן החלה . ע"כ .
 *לענין פת של ישראל שנעשה על ידי עו"ג .
 גרסינן בפ' אין מעמידין א"ר יוחנן ש"ש
 מלאכות בפת הילכך האי ריפתא רשנר עו"ג
 ואפה עו"ג אסור שנר ישראל ואפה עו"ג מותר
 שנר עו"ג ואפה ישראל שרי שנר עו"ג ואפה
 וישראל מהפך בנהלים שרי . ואע"ג רבשאר
 בישולי עו"ג כל היכה דבשל עו"ג אע"ג דשנר
 ישראל לא מהני כדבעינא למיכתב קמן בפת
 הקלו והתירו בשנר ישראל או שהפך בנהלים
 משום דעיקר הי גפש בפת . וישראל מחתה
 בנהלים מותרת שאמרנו . פרשי"ז ז"ל משום
 דבדחתיית נחלת האש מתחמם ויוצא חוכן של
 נחלים . והרמב"ם ז"ל כתב אפילו לא זרק
 הפת

ואם יצא חוכן של פלטר אסור
 על ידי עו"ג נרסי' בגמ'
 דמיא חזקת של מלאכות ים בפת
 דא ריפתא דשנר נכרי ואפה
 וזו אסור שנר ישראל ואפה
 ע"ג שרי שנר עו"ג ואפה ישראל
 ע"ג שרי עו"ג ואפה נכרי ישראל
 מותר בנהלים שרי וכתב המחבר
 ואע"ג

ואם יצא חוכן של פלטר אסור
 על ידי עו"ג נרסי' בגמ'
 דמיא חזקת של מלאכות ים בפת
 דא ריפתא דשנר נכרי ואפה
 וזו אסור שנר ישראל ואפה
 ע"ג שרי שנר עו"ג ואפה ישראל
 ע"ג שרי עו"ג ואפה נכרי ישראל
 מותר בנהלים שרי וכתב המחבר
 ואע"ג

וכל שקיה ישראל ואוכל לעצמו מותר דכתיבו של ישראל ליכא משום
 מהמט וכדליתו דלכול ביה מילתא וכענין שפסו בשכר דנזרו ביה משום
 מהמט ומתריין כס' ח"ן מעמדין רב ספא מסקין לה לבכא דמתמחא
 וזפי רב אחא מדמטי מיהא ליה וזפי ומרייכו משום מהמט הכיכל
 לסו . אלא שכתב וביטול לא הלכו
 ככן אחר רשיות חלל כל היכה
 דלחיות המותר מותר והאסור אסור
 לפי שכתב וביטול ים קירוב הדעת
 לסייך הלכו בהם אחר מתלמן וכל
 סומל' כמתלמן חיו ולאסר כשלא
 מנשום לנשום . וכל סולמ' מתחלמו
 בליאסור הוא עומד כחזם רמז
 עיהו' . ולסייך כל שאפה ישראל
 ואפילו סמו של כרי בעל הבית ושמו
 ביד ב"ה מותר הפסי' סמוס כרשיות
 וז"ל לו לנשום משרתה דק"ל עיקר
 נזכרו של פת שהוא משום חתנות וכן
 לפי דברי רובם זה סדרי' על בעל
 סביס היה ושל בעל הבית הוא
 ופי' בו משום חתנות חלל מההיכל
 דמיא דמטיי שמעינן שפילו האש
 על בעל הבית חס אשה לזמנו ישראל
 מותר או אפילו סיני כפשיטו וכן
 כהב כהלכ"ד ז"ל כשר ח"ן מעמידין
 שאין קמטו ולא כל אלא נאסי' חלי'
 כלה מילמ' וזו לשון הרב ז"ל ועסמ
 הסו"ג אפי' שפסו ישראל אסור
 משום געויל עו"ג אלא חס ליה
 הסו"ג ככליו של ישראל וסיני
 כפשיטו ישראל ואפי' לקח ממנו
 מותר שאין חיסור הכא של עו"ג
 בעישה לפי שאין חתנות אלא
 כפת האסור וזשום כשלי עו"ג
 וזפי' מוכח לקמן בפרק האסור
 מהכיה חביתא דחייט דלשפתוס
 ע"ז שפסו חביתא דין נסך דכל
 להשמיס ולמכיס ולזבונ' לעו"ג שלא
 בפני ישראל מ"מ דלי לפני ישראל'
 חייסין דלמא חלו בפני ישראל חזק
 עיני' דעו"ג חל' שלא בפני ישראל
 לא חיי' לזמון מנייה משום דהוה
 ליה פת של עו"ג אלמא בפני ישראל
 מותר ליה כה משום פת של עו"ג
 ואע"ג דזבין ליה מן ככרי עו"ג
 וזו שאלת מהמכר שאין סדכר מלי
 פת כסלמ' עירו סיה מותר כס'
 עכשו סכא מינד ליד בעל הבית
 מותר ז' הכלל כל סדרי הכעלים
 מותר מותר לעולם וכל עבדי
 מותר מותר לעולם אסור ופלטר
 כן סהו בידו ולקחו ישראל כן
 שפסו לו לנייה כין שזמנו כל שלא
 היה שם פלטר ישראל כשעת אפיותו
 מותר ולא לקח ממנו ישראל ואפי'
 סניע שם פלטר ישראל לא יאל
 כדלשון מסימרו דומה למס שאמרנו
 כשנים שאמרנו לאשה מת בעלה
 והיחידה לנשא ונשא ואפי' כן
 שריס ואמרנו לא מה לא חלל

ואם יצא חוכן של פלטר אסור
 על ידי עו"ג נרסי' בגמ'
 דמיא חזקת של מלאכות ים בפת
 דא ריפתא דשנר נכרי ואפה
 וזו אסור שנר ישראל ואפה
 ע"ג שרי שנר עו"ג ואפה ישראל
 ע"ג שרי עו"ג ואפה נכרי ישראל
 מותר בנהלים שרי וכתב המחבר
 ואע"ג

ואם יצא חוכן של פלטר אסור
 על ידי עו"ג נרסי' בגמ'
 דמיא חזקת של מלאכות ים בפת
 דא ריפתא דשנר נכרי ואפה
 וזו אסור שנר ישראל ואפה
 ע"ג שרי שנר עו"ג ואפה ישראל
 ע"ג שרי עו"ג ואפה נכרי ישראל
 מותר בנהלים שרי וכתב המחבר
 ואע"ג

ואם יצא חוכן של פלטר אסור
 על ידי עו"ג נרסי' בגמ'
 דמיא חזקת של מלאכות ים בפת
 דא ריפתא דשנר נכרי ואפה
 וזו אסור שנר ישראל ואפה
 ע"ג שרי שנר עו"ג ואפה ישראל
 ע"ג שרי עו"ג ואפה נכרי ישראל
 מותר בנהלים שרי וכתב המחבר
 ואע"ג

ואם יצא חוכן של פלטר אסור
 על ידי עו"ג נרסי' בגמ'
 דמיא חזקת של מלאכות ים בפת
 דא ריפתא דשנר נכרי ואפה
 וזו אסור שנר ישראל ואפה
 ע"ג שרי שנר עו"ג ואפה ישראל
 ע"ג שרי עו"ג ואפה נכרי ישראל
 מותר בנהלים שרי וכתב המחבר
 ואע"ג

2

בית שלישי שער שביעי

זן נאכלין כמו שהן חיינ
 שפעה שנמלחו ואין
 הפרש בין שמלחו
 ישראל ובשולן ע"ג ובין
 שמלחו ע"ג ובשולן
 ישראל בין מלחו ע"ג
 ובשולן מותרת שמשעה
 שמלחו הכשרין לאכליה
 ועריין מותרין הן כמו
 שבארנו שאין המלחה
 אומרתהן וכשחזר' ושבשל
 דבר הנאכל כמו שהוא
 חי בשול דגים גדולים
 מותרים אם על פי שיש
 קצתה אכילים אכילים
 אותן חיינ מחמת מולתן
 אכילה זו אכילה הרחק
 היא הרבה ואינה אכיל'
 היא לפיכך בשולן ע"ג
 היו אלו אסורין ויש מן
 החכמים שהתירו
 והראשון נראה עיקר
 וכן בצים שבשולן
 ע"ג היו אלו אסורין
 ששולן הן על שלחן
 מלכים ואינם נאכלין
 כשהן חיינ אלא כרוחק
 גרול ולא לכל אדם
 תמרים המתוקים שבשולן
 ע"ג בהגור מותרין
 ונאכלין כמו שהן חיינ
 לכל אדם תמרים שהם
 מרים הרב' שאין נאכלין
 לעולם אלא ע"י האור
 אסורין שאם הם מתוקים
 הם אכיל' ועולין על
 שלחן מלכים ואינם
 נאכלין אלא ע"י האור
 והקטניות יש מקצת
 אכילים

ועוד שהאופה אופה צבית מיוחד וכו' : אמר הכותב ארכנב
 אחרי ריכפי וליכא חד מינייהו דמשמע להו לאינשי וזנא נמי
 לא ידענא הי מינייהו עיקר אי פעמא דאין אדם רשאי לקבוע פורני
 לעלמו ולא גרע מפני כדליכא פלמי ישראל אס' כן מי שיש
 בידו פת שאפה ישראל יהא אסור
 פתה של בעלי בתים ישראל וגאפה
 בחמור ועוד עבד מקום רשעין
 לעשות לעלמן פת ככוביא וכיון
 עני יאפה ככוביא ולא יאכל פת של
 בעלי בתים אפילו של ישראל . ואי
 עיקר פעמא משום דאופה צבית
 מיוחד ואינו מתכוין לבשל לעלמו ולא
 לשום אדם מיוחד אלא למלאכתו לפי
 שהוא צריך לאכילתו ולבשל לכל אס' כן
 עיקר פעמא של חנוני שאינו מתכוין
 לאדם מיוחד אלא למלאכתו לבשל
 ולמכור ולמלאכתו מתכוין יהא
 מותר ואם מפני שהשלקות שלו
 אכל האופה אין הפת שלו צדאלי
 האופה יש לו חלק בכל הפת האופה
 כמור אחד מעשרים או אחד
 מעשרים וכיוצא בזה ומתכוין הוא
 צדאלי לבשל גם חלקם וכו' ליה
 כסותף וגדולה מזו אמרו בישראל
 דקבר קרל באסוגא ואחא נכרי
 ועדא סיכתא לחסונה אי לאו
 דלמרינן ללאו לבשולי מנא קא
 מכין אפי' קרל אסורא ואע"ג
 דלא מוכין לה נכרי ולא ידע לה
 וכל שכן הכא דמתכוין ליה לפת
 ולאדם מיוחד דקאמר איכרל כעטת
 אפי' לחד מיוחד הוא אופה
 דהא ידע דהאי דרסונן והאי דשמעון . ואי משום דמתכוין
 לנלאכתו א"כ מי שהשכיר נכרי לאפות לו ולבשל לו לשכיר
 דלמלאכתו ונשכרו הוא מתכוין ונאזי דקאמר נמי פעמא
 דטוריית בית מיוחד הוא ואין אוכלין בו ולא שותין בו וכו"כ
 לכל הוא ומשום כך לא חשיב בישולי נכרים אס' כן בית
 מיוחד ושאלם בול לאכול כהוטי אין בו משום בישולי נכרים
 ואס' כן פת של בעלי בתים נכרים לשכיר דאין כלן משום
 בישול ע"ג מכל אותן הפעמים שאמר וכן השלקות ששלקים
 בשוק לא יהא בהם משום בישולי ע"ג . סוף דבר אין בכל
 פעמיו ריש שיש לו עיקר . ומס' ספסי דנכרוי וכל שכן פת
 שטיקלו בו . מס' רלח שמור והודע בו אחד גדלה חומה
 כמאמרם המתמרים אבל הפעם כרואי בו יותר הוא מה
 שכתב המחבר משם כרמ"ס ז"ל שכן כתב הרב ז"ל אפילו
 לא זרק ישראל אלא עץ אחד למוך המנור המיר אס' כל הפת
 שבו שאין הדבר אלא ליתום היכר שהפת שלהם אסורה ע"כ
 והוסף המחבר על דבריו ואמר דמסתברא שאין לך כל קוסם
 וקוסם שאינו מוסף כמות הסמור ומקרב אס' אפי' וכו'
 מקולומו של פת ומתנגן של ישראל הורה יהא ע"כ ולבשל
 על ידי עבדו ושפתו של ישראל אסור ככרי דלמלא של
 חלקו לצדוקיהס ואין הפרש בין עבד ושפתו לככרי דלמלא
 שאס' כן אפי' פסירו לשכיר וכן מלכים לשכיר דמן סידוע
 של יחמטו עולין הדבר אלא משום איקרוני דעת ודברים
 אילו מביאים לידו קרוב הדעת :

ועוד שהאופה אופה צבית מיוחד וכו' : אמר הכותב ארכנב
 אחרי ריכפי וליכא חד מינייהו דמשמע להו לאינשי וזנא נמי
 לא ידענא הי מינייהו עיקר אי פעמא דאין אדם רשאי לקבוע פורני
 לעלמו ולא גרע מפני כדליכא פלמי ישראל אס' כן מי שיש
 בידו פת שאפה ישראל יהא אסור
 פתה של בעלי בתים ישראל וגאפה
 בחמור ועוד עבד מקום רשעין
 לעשות לעלמן פת ככוביא וכיון
 עני יאפה ככוביא ולא יאכל פת של
 בעלי בתים אפילו של ישראל . ואי
 עיקר פעמא משום דאופה צבית
 מיוחד ואינו מתכוין לבשל לעלמו ולא
 לשום אדם מיוחד אלא למלאכתו לפי
 שהוא צריך לאכילתו ולבשל לכל אס' כן
 עיקר פעמא של חנוני שאינו מתכוין
 לאדם מיוחד אלא למלאכתו לבשל
 ולמכור ולמלאכתו מתכוין יהא
 מותר ואם מפני שהשלקות שלו
 אכל האופה אין הפת שלו צדאלי
 האופה יש לו חלק בכל הפת האופה
 כמור אחד מעשרים או אחד
 מעשרים וכיוצא בזה ומתכוין הוא
 צדאלי לבשל גם חלקם וכו' ליה
 כסותף וגדולה מזו אמרו בישראל
 דקבר קרל באסוגא ואחא נכרי
 ועדא סיכתא לחסונה אי לאו
 דלמרינן ללאו לבשולי מנא קא
 מכין אפי' קרל אסורא ואע"ג
 דלא מוכין לה נכרי ולא ידע לה
 וכל שכן הכא דמתכוין ליה לפת
 ולאדם מיוחד דקאמר איכרל כעטת
 אפי' לחד מיוחד הוא אופה
 דהא ידע דהאי דרסונן והאי דשמעון . ואי משום דמתכוין
 לנלאכתו א"כ מי שהשכיר נכרי לאפות לו ולבשל לו לשכיר
 דלמלאכתו ונשכרו הוא מתכוין ונאזי דקאמר נמי פעמא
 דטוריית בית מיוחד הוא ואין אוכלין בו ולא שותין בו וכו"כ
 לכל הוא ומשום כך לא חשיב בישולי נכרים אס' כן בית
 מיוחד ושאלם בול לאכול כהוטי אין בו משום בישולי נכרים
 ואס' כן פת של בעלי בתים נכרים לשכיר דאין כלן משום
 בישול ע"ג מכל אותן הפעמים שאמר וכן השלקות ששלקים
 בשוק לא יהא בהם משום בישולי ע"ג . סוף דבר אין בכל
 פעמיו ריש שיש לו עיקר . ומס' ספסי דנכרוי וכל שכן פת
 שטיקלו בו . מס' רלח שמור והודע בו אחד גדלה חומה
 כמאמרם המתמרים אבל הפעם כרואי בו יותר הוא מה
 שכתב המחבר משם כרמ"ס ז"ל שכן כתב הרב ז"ל אפילו
 לא זרק ישראל אלא עץ אחד למוך המנור המיר אס' כל הפת
 שבו שאין הדבר אלא ליתום היכר שהפת שלהם אסורה ע"כ
 והוסף המחבר על דבריו ואמר דמסתברא שאין לך כל קוסם
 וקוסם שאינו מוסף כמות הסמור ומקרב אס' אפי' וכו'
 מקולומו של פת ומתנגן של ישראל הורה יהא ע"כ ולבשל
 על ידי עבדו ושפתו של ישראל אסור ככרי דלמלא של
 חלקו לצדוקיהס ואין הפרש בין עבד ושפתו לככרי דלמלא
 שאס' כן אפי' פסירו לשכיר וכן מלכים לשכיר דמן סידוע
 של יחמטו עולין הדבר אלא משום איקרוני דעת ודברים
 אילו מביאים לידו קרוב הדעת :

ועוד שהאופה אופה צבית מיוחד וכו' : אמר הכותב ארכנב
 אחרי ריכפי וליכא חד מינייהו דמשמע להו לאינשי וזנא נמי
 לא ידענא הי מינייהו עיקר אי פעמא דאין אדם רשאי לקבוע פורני
 לעלמו ולא גרע מפני כדליכא פלמי ישראל אס' כן מי שיש
 בידו פת שאפה ישראל יהא אסור
 פתה של בעלי בתים ישראל וגאפה
 בחמור ועוד עבד מקום רשעין
 לעשות לעלמן פת ככוביא וכיון
 עני יאפה ככוביא ולא יאכל פת של
 בעלי בתים אפילו של ישראל . ואי
 עיקר פעמא משום דאופה צבית
 מיוחד ואינו מתכוין לבשל לעלמו ולא
 לשום אדם מיוחד אלא למלאכתו לפי
 שהוא צריך לאכילתו ולבשל לכל אס' כן
 עיקר פעמא של חנוני שאינו מתכוין
 לאדם מיוחד אלא למלאכתו לבשל
 ולמכור ולמלאכתו מתכוין יהא
 מותר ואם מפני שהשלקות שלו
 אכל האופה אין הפת שלו צדאלי
 האופה יש לו חלק בכל הפת האופה
 כמור אחד מעשרים או אחד
 מעשרים וכיוצא בזה ומתכוין הוא
 צדאלי לבשל גם חלקם וכו' ליה
 כסותף וגדולה מזו אמרו בישראל
 דקבר קרל באסוגא ואחא נכרי
 ועדא סיכתא לחסונה אי לאו
 דלמרינן ללאו לבשולי מנא קא
 מכין אפי' קרל אסורא ואע"ג
 דלא מוכין לה נכרי ולא ידע לה
 וכל שכן הכא דמתכוין ליה לפת
 ולאדם מיוחד דקאמר איכרל כעטת
 אפי' לחד מיוחד הוא אופה
 דהא ידע דהאי דרסונן והאי דשמעון . ואי משום דמתכוין
 לנלאכתו א"כ מי שהשכיר נכרי לאפות לו ולבשל לו לשכיר
 דלמלאכתו ונשכרו הוא מתכוין ונאזי דקאמר נמי פעמא
 דטוריית בית מיוחד הוא ואין אוכלין בו ולא שותין בו וכו"כ
 לכל הוא ומשום כך לא חשיב בישולי נכרים אס' כן בית
 מיוחד ושאלם בול לאכול כהוטי אין בו משום בישולי נכרים
 ואס' כן פת של בעלי בתים נכרים לשכיר דאין כלן משום
 בישול ע"ג מכל אותן הפעמים שאמר וכן השלקות ששלקים
 בשוק לא יהא בהם משום בישולי ע"ג . סוף דבר אין בכל
 פעמיו ריש שיש לו עיקר . ומס' ספסי דנכרוי וכל שכן פת
 שטיקלו בו . מס' רלח שמור והודע בו אחד גדלה חומה
 כמאמרם המתמרים אבל הפעם כרואי בו יותר הוא מה
 שכתב המחבר משם כרמ"ס ז"ל שכן כתב הרב ז"ל אפילו
 לא זרק ישראל אלא עץ אחד למוך המנור המיר אס' כל הפת
 שבו שאין הדבר אלא ליתום היכר שהפת שלהם אסורה ע"כ
 והוסף המחבר על דבריו ואמר דמסתברא שאין לך כל קוסם
 וקוסם שאינו מוסף כמות הסמור ומקרב אס' אפי' וכו'
 מקולומו של פת ומתנגן של ישראל הורה יהא ע"כ ולבשל
 על ידי עבדו ושפתו של ישראל אסור ככרי דלמלא של
 חלקו לצדוקיהס ואין הפרש בין עבד ושפתו לככרי דלמלא
 שאס' כן אפי' פסירו לשכיר וכן מלכים לשכיר דמן סידוע
 של יחמטו עולין הדבר אלא משום איקרוני דעת ודברים
 אילו מביאים לידו קרוב הדעת :

ועוד שהאופה אופה צבית מיוחד וכו' : אמר הכותב ארכנב
 אחרי ריכפי וליכא חד מינייהו דמשמע להו לאינשי וזנא נמי
 לא ידענא הי מינייהו עיקר אי פעמא דאין אדם רשאי לקבוע פורני
 לעלמו ולא גרע מפני כדליכא פלמי ישראל אס' כן מי שיש
 בידו פת שאפה ישראל יהא אסור
 פתה של בעלי בתים ישראל וגאפה
 בחמור ועוד עבד מקום רשעין
 לעשות לעלמן פת ככוביא וכיון
 עני יאפה ככוביא ולא יאכל פת של
 בעלי בתים אפילו של ישראל . ואי
 עיקר פעמא משום דאופה צבית
 מיוחד ואינו מתכוין לבשל לעלמו ולא
 לשום אדם מיוחד אלא למלאכתו לפי
 שהוא צריך לאכילתו ולבשל לכל אס' כן
 עיקר פעמא של חנוני שאינו מתכוין
 לאדם מיוחד אלא למלאכתו לבשל
 ולמכור ולמלאכתו מתכוין יהא
 מותר ואם מפני שהשלקות שלו
 אכל האופה אין הפת שלו צדאלי
 האופה יש לו חלק בכל הפת האופה
 כמור אחד מעשרים או אחד
 מעשרים וכיוצא בזה ומתכוין הוא
 צדאלי לבשל גם חלקם וכו' ליה
 כסותף וגדולה מזו אמרו בישראל
 דקבר קרל באסוגא ואחא נכרי
 ועדא סיכתא לחסונה אי לאו
 דלמרינן ללאו לבשולי מנא קא
 מכין אפי' קרל אסורא ואע"ג
 דלא מוכין לה נכרי ולא ידע לה
 וכל שכן הכא דמתכוין ליה לפת
 ולאדם מיוחד דקאמר איכרל כעטת
 אפי' לחד מיוחד הוא אופה
 דהא ידע דהאי דרסונן והאי דשמעון . ואי משום דמתכוין
 לנלאכתו א"כ מי שהשכיר נכרי לאפות לו ולבשל לו לשכיר
 דלמלאכתו ונשכרו הוא מתכוין ונאזי דקאמר נמי פעמא
 דטוריית בית מיוחד הוא ואין אוכלין בו ולא שותין בו וכו"כ
 לכל הוא ומשום כך לא חשיב בישולי נכרים אס' כן בית
 מיוחד ושאלם בול לאכול כהוטי אין בו משום בישולי נכרים
 ואס' כן פת של בעלי בתים נכרים לשכיר דאין כלן משום
 בישול ע"ג מכל אותן הפעמים שאמר וכן השלקות ששלקים
 בשוק לא יהא בהם משום בישולי ע"ג . סוף דבר אין בכל
 פעמיו ריש שיש לו עיקר . ומס' ספסי דנכרוי וכל שכן פת
 שטיקלו בו . מס' רלח שמור והודע בו אחד גדלה חומה
 כמאמרם המתמרים אבל הפעם כרואי בו יותר הוא מה
 שכתב המחבר משם כרמ"ס ז"ל שכן כתב הרב ז"ל אפילו
 לא זרק ישראל אלא עץ אחד למוך המנור המיר אס' כל הפת
 שבו שאין הדבר אלא ליתום היכר שהפת שלהם אסורה ע"כ
 והוסף המחבר על דבריו ואמר דמסתברא שאין לך כל קוסם
 וקוסם שאינו מוסף כמות הסמור ומקרב אס' אפי' וכו'
 מקולומו של פת ומתנגן של ישראל הורה יהא ע"כ ולבשל
 על ידי עבדו ושפתו של ישראל אסור ככרי דלמלא של
 חלקו לצדוקיהס ואין הפרש בין עבד ושפתו לככרי דלמלא
 שאס' כן אפי' פסירו לשכיר וכן מלכים לשכיר דמן סידוע
 של יחמטו עולין הדבר אלא משום איקרוני דעת ודברים
 אילו מביאים לידו קרוב הדעת :

דעה ידע דהאי דרסונן והאי דשמעון . ואי משום דמתכוין
 לנלאכתו א"כ מי שהשכיר נכרי לאפות לו ולבשל לו לשכיר
 דלמלאכתו ונשכרו הוא מתכוין ונאזי דקאמר נמי פעמא
 דטוריית בית מיוחד הוא ואין אוכלין בו ולא שותין בו וכו"כ
 לכל הוא ומשום כך לא חשיב בישולי נכרים אס' כן בית
 מיוחד ושאלם בול לאכול כהוטי אין בו משום בישולי נכרים
 ואס' כן פת של בעלי בתים נכרים לשכיר דאין כלן משום
 בישול ע"ג מכל אותן הפעמים שאמר וכן השלקות ששלקים
 בשוק לא יהא בהם משום בישולי ע"ג . סוף דבר אין בכל
 פעמיו ריש שיש לו עיקר . ומס' ספסי דנכרוי וכל שכן פת
 שטיקלו בו . מס' רלח שמור והודע בו אחד גדלה חומה
 כמאמרם המתמרים אבל הפעם כרואי בו יותר הוא מה
 שכתב המחבר משם כרמ"ס ז"ל שכן כתב הרב ז"ל אפילו
 לא זרק ישראל אלא עץ אחד למוך המנור המיר אס' כל הפת
 שבו שאין הדבר אלא ליתום היכר שהפת שלהם אסורה ע"כ
 והוסף המחבר על דבריו ואמר דמסתברא שאין לך כל קוסם
 וקוסם שאינו מוסף כמות הסמור ומקרב אס' אפי' וכו'
 מקולומו של פת ומתנגן של ישראל הורה יהא ע"כ ולבשל
 על ידי עבדו ושפתו של ישראל אסור ככרי דלמלא של
 חלקו לצדוקיהס ואין הפרש בין עבד ושפתו לככרי דלמלא
 שאס' כן אפי' פסירו לשכיר וכן מלכים לשכיר דמן סידוע
 של יחמטו עולין הדבר אלא משום איקרוני דעת ודברים
 אילו מביאים לידו קרוב הדעת :

מהו דתימא קרובי בשולא מילתא היא קמ"ל . ואקשינן והא אמר רב אמי בר אמי א"ר יוחנן כל שהוא כמב"ד אין בו
 משום בישולי ע"ג . הא אינו כמאכל בן דרוסאי יש בו משום בישולי ע"ג כל' והאי כיון דהפך בו ע"ג קודם שתינו
 למב"ד ע"י הנחתו של ישראל אמאי אין בו משום בישולי ע"ג . ואיקימנא הויה דרב אמי בר אמי כנין שלא היה מונח ע"ג
 האש אלא דאותביה ישראל במלא עד שלא הניע למב"ד ושקליה נכר . ואותביה בתנורא תנ"ה ישראל שהניח בשר ע"ג גהלים
 וכו' ע"ג והפך בו עד שיבא מבהכ"נ או מבית המדרש אינו חושש וכן אשה ששפתה קדרה על גבי כירה ובאת נכרית ומניח
 בה עד שתבא מן השוק או מבית המרחץ אינה חוששת לאיביעא ליה הניח נכרי והיפך בו ישראל מהו אמר רב נחמן
 בר יצחק ק"ו ומה גמרו ביד נכרי מותר נכרו ביד ישראל לא כ"ש . איתמר נמי אמה רבב"ה אמר ר' יוחנן ואמר ליה אמר
 רב אחא בר בר הנא א"ר יוחנן בין שהניח נכרי והיפך בו ישראל בין שהניח ישראל והיפך בו נכרי מותר ואינו אסור עד
 שתהא הנחה וגמרו ביד נכרי

ומכל מריש אוניה ופרישנה במרח מוס דעבורי שער קא
 וישן ולא לבשולי אלמא דאי מיקון לבשולי בשולי כי האי
 עונה אסור ואע"ג דלא גמר בשולו בידו דודלו בשול על ידי
 יצאת שער אינו בשול גמור ע"כ ובהא דלא לזי עיין בה דמי איכא
 דהמילתו ביד ישראל אפילו לא הגיע למאכל בן דרוסאי מותר כל שהייתו
 ישראל על גבי גחלים אע"פ שהסך בו הנכרי מיד דהיה דלמך רבי
 אפי בר אחי אמר רבי יוחנן כל שהו כמאל בן דרוסאי אין בו משום
 בישולי ע"ג ואפי' להקטין מיהא אמרן דלמך ישראל שהגיה בשער על גבי
 גחלים ובא נכרי והסך בו מותר
 ואקטין עליה מההיא דר' יוחנן
 דמשמרת הגיע למאכל בן דרוסאי
 אין בו משום בישולי נכרים הגיע
 אין בו משום בישול ע"ג הא לא
 הגיע למאכל בן דרוסאי יע' בו משום
 בשולי ע"ג הא לזוקמנא דההיא
 כגון דלוקביה בסימא ועקליה נכרי
 ולזוקבי' בהטורא ותניא נמי ישראל
 שהגיה בשער על גבי גחלים ובא נכרי
 והסך בו עד שיצא מביה סכסוק או
 מביה המדרש ואינו מושג ומאי
 דקאמר נמי דכל שנגמר ביד ישראל
 ואפי' מאסמך ויפה לו מותר וסביא
 ראי' מדלמך סהס הגיה נכרי והסך
 בו ישראל ולא קא יחיב שיעורא .
 אין זה כלום והגיה כעלם הגיע
 למאכל בן דרוסאי משמע דאי
 בשגיה וכל סכן כשהגיע למאכל כל
 בני אדם דאי מבושל הוא זה לא
 קרינן להא הגיה ועוד דאי ליה ליה
 שיעורא חף אנו נלמד דלפילו
 להכבשיל כל לרוב ואין מאסמך ויפה לו
 כל שהסך בו ישראל מטעם יסא מותר
 דהא לא יחיב שיעורא אלא כל שהסך
 בו ישראל אלא לעולם לא קרי הגיה
 אלא בלא הגיע לידי בישול ומה
 שכתב ראי' גם כן מדכפלה לישניה
 ואמר עד שחפא תחלו וגמרו ביד
 נכרי גם זה אינו כלום דההיא קרי
 בכולם שמשחא כחלה וכל שהגיע
 לבישול קרי גמר ואפילו הגיע לבשולו
 על בן דרוסאי . ומדע לך דלכתי
 כרייחא דמינא ישראל שהגיה בשער על
 גבי גחלי' ובא נכרי והסך בו איבעיא
 לכו הגיה נכרי והסך בו ישראל מהו
 ופשיט לך רב חמון בר יוחנן ואמר
 ק"ו ומה גמרו ביד נכרי מותר גמרו
 ביד ישראל לא כל סכן ומאן אמרו
 להאי גמרו נכרי אלא מדקמך ישראל
 שהגיה בשער על גבי גחלים ובא נכרי
 והסך בו קרי להסך שאלת הנחה
 גמרו וליכא מאן דעיקל להסך כסיק
 ישראל לומר גמר בשול על כל אדם
 לפי שכבר נגמר ולמך שנסלקו מעל
 גבי האש כדי לאכלו יחזירו ישראל
 והסך זה בודאי נכ"פ אסור וזהמאכל
 ראש דברי ר"ח ז"ל שאמר כשהגיה על
 ידי נכרי למאכל בן דרוסאי ועל דבר
 זה כתב המחבר בגלגל שמשמע
 קרי מבושל כל דמסי' לכדי מאכל בן
 דרוסאי ואפי' על ידי נכרי והנכר
 המחבר לומר כן דלא סימא דוקא

וכתב ר"ח ז"ל סוגיין דשמעתא נכרי שלקח
 בשר של ישראל ונתנו ע"ג האור אם נתבשל
 במאכל בן דרוסאי אסור אע"ג שנגמר ביד
 ישראל אבל אם לא נתבשל כמב"ד מותר .
 ויש מתירין אפי' הגיע למב"ד ביד נכרי ולא
 אמרו כמב"ד להחמיר אלא להקל וראייתם
 מדאמרינן סתם הניח נכרי והיפך בו ישראל
 מותר ואם כדברי ר"ח ז"ל הול"ל היפך בו
 ישראל עד שלא הגיע למאכל בן דרוסאי .
 ומסתברא לי כדברי ר"ח ז"ל הוא דסוגיין
 בכלוא שמעתין בהכין דהתא רכל היכא דהגיע
 למאכל בן דרוסאי מבושל קרי דהא אפי' מאן
 דהוה סביד ליה למימר דהניח ישראל והפך
 נכרי אסור עד שתהא הנחתו וגמרו ביד
 ישראל . מודה הוא מיהא דהיכא דהגיע למב"ד
 אי מהפיד ביה נכרי שרי דמבושל ביד ישראל
 קרינן להו ותו לא מיתסר בגמרו ביד נכרי ואה"ג
 היכא דנתכשל כמב"ד ביד נכרי מבושל קרינן

ליה והנתנו וגמרו ביד נכרי חשבינן ליה . ועוד מדאמרינן התם האי
 נכרי דחרירי רישא שרי למיכל מריש אוניה . ומפרש טעמא בגמ' משום
 דלעבורי שער קא מכין ולא לבשולי אלמא כל היכא דמכין לבשולי
 בשול כה"ג אסור . והרעת מכרעת דבחרית הראש כרי להעביר שער
 אא שנוצלו האזנים צליה גמורה ודי אם יגיעו בכך למב"ד . והילכך בין
 הניח נכרי והיפך ישראל בין הניח ישראל והיפך נכרי כל שיד ישראל
 מעורבת בו מותר לא אמרו אסור אלא בהנחתו וגמרו ביד נכרי . הניח
 ישראל והפך נכרי לאחר שהגיע למב"ד מותר ואפילו קירב הנכרי בישולו
 כגון שהניח ישראל ע"ג גחלים עוממות ולא הוה מתבשל עד שתי שעות
 והפך נכרי ונתכשל בשעה אחת מותר דקרובי בישולא לאו כלום הוא .
 הניח ישראל ע"ג גחלים עוממות לגמרי עד שלא היה מתבשל שם בלא
 היפך ובא נכרי והפך בו אסור דהרי זה כהנחתו וגמרו ביד נכרי
 ומסתברא לי דאם היה יכול להגיע למב"ד בלא הפוכו של נכרי מותר .
 והא לכ"ע היכא דנתבשל ע"י ישראל כמב"ד תו לית ביה משום בישולי
 נכרים . והילכך כל שיכול לכא למב"ד על ידי הנחתו של ישראל הרי
 הוא כאלו כא לכך ומותר והיכא דהניח ישראל ע"ג גחלים וכא נכרי והפך
 בו ואינו יודע אם סלקו מע"ג האור והחזירו אם לאו מסתברא דאין
 חוששין לכך חרא דספיקא דרבנן הוא ולקולא . ועוד דמה הנאה יש לו
 לגמרי במלומו וכחזרתו . ועוד שמעינן ליה מדרתניא ישראל שהגיה בשער
 ע"ג גחלים ובא נכרי והפך בו ער שיכא מכה"ג או מכה"מ ואינו חושש .
 וכא אשה ששפתה קדרה ע"ג כירה ובאת נכרית ומניסה בה עד שתבא
 מן השוק או מבית המרחץ ואינה חוששת . וסתמא דמילתא בשאין שם
 סומר שידע אם סלקו מע"ג האש היא מתניתא . וגם ר"ח ז"ל כן פי'
 ויה לשוננו . וה"מ דליכא חשש דילמא חליף ליה כגון שיש עליה שומר
 שלא החליף לה או שסגרה הרלת עליה ונעלה בפניה כראוי שלא תוכל
 נפאת ולהביא דבר האסור ולהחליף וכגון שידעת שאין אתה בבית שום
 גבר אסור . אלמא כל היכא דליכא למיחש לחלוףי לא חיישינן דילמא
 דנתכשל ע"י נכרי אם לא נתכוון העו"ג לבשל מותר שלא אמרו אלא בשנתכוון
 הנכרי לבשל זה של ישראל או אפי' לא נתכוון לבשל זה אלא לבשל בתבשיל
 שלו ונתבשל בתבשילו של ישראל ממילא

אמר
 ומה אמרו אלמא כל היכא דליכא למיחש לחלוףי לא חיישינן דילמא
 דנתכשל ע"י נכרי אם לא נתכוון העו"ג לבשל מותר שלא אמרו אלא בשנתכוון
 הנכרי לבשל זה של ישראל או אפי' לא נתכוון לבשל זה אלא לבשל בתבשיל
 שלו ונתבשל בתבשילו של ישראל ממילא
 אמר

פגם בית שלישי

פגם בית שלישי

פגם בית שלישי

קצ

איסור

שער מג דין כישולי כנעני

דחיתר

בכישול מותר לקנות בסתם מכל א"י שבעיר
דהוי כמו מחכואה אחת שמצלת על כל
המחכואות (ס"א הכהנות) והכי נהגינן. וכתב
עוד הרמב"ם לשם אבל פולין ועדשין ושאר
מיני קטניות ששולקין אותם א"י ומוכרין
אותם אסור שמא בשלו אותה עם בשר או
בקדידה שבשלו בשר עכ"ל:

יג וישראל שיש לו שפחה א"י שמבשלת
לו רגילות הגשים להיות מצוי
אצל האש ומכשירין אותה וכלל הפחות
יהיה להכשיר פ"א ביום דהא ד"ת אוסר
התבשיל אפי' בדיע' מטעם דלא חלקו חכמים
בתקנותם ומ"ה אם לא הכשירו אותו נוהגים
לסמוך בדיעבד על רש"מ וראב"ה מאוליני'
שפסקו שבכ"ה בבית ישראל דליכא
למיחש להתנות ולא לדברים טמאים לא
גזרו. השיב מהר"ם שמותר בדיעבד כיון

הגהות

(ב) נכמה מקומות נהגי' להסיר להטעם שפחה א"י לנשל
וללבוש נכיה ואין ישראל שולח יד בפשלו או נללי
לגל ואסור דממקין אהא דל"ט שלא יתמה אהד בגמליט

זר זהב

וג' דהלכה כחוקיה וכו'. הלשון מוטעה בבאן רמלכו שבמרכיזי א"כ אף הענין בעצמו אינו נכון
דלמטה כסוף הרין מטיים ברגים גדולים להחמיר כר"י ולא כחוקיה וזה תליא בשני הפירושים שנחלקו
רש"י והר"ג דרש"י מפרש פלוגתת חוקיה ור"י ברג מליח היינו אי גזרו במליח כמו בכישול ממילא
רק לחוקיה מותר והר"ג מפרש פלוגתתם במליח שבישול כנעני אח"י אבל במליח לתוך פשיטא שמותר
וכן מפרשים המרדכי והאביאסף שמביא כאן בסוה"ד וא"כ ליריהו לא פסקינן כחוקיה ע"י ברינ' שם
ומש"כ באן רהלכה כחוקיה הוא ד' הרי"ף ולכן נ"ל רמש"כ כאן בסוה"ד וכן פסק ר"ף ובאמת לא
נמצא כן ברי"ף ואדרבה פסק כחוקיה ולכן נ"ל דטעות סופר הוא וכצ"ל וכן פסק ר"ף דהלכה
כחוקיה וב"ק דשרו דהו"ל רבים כנגד יחיד ומ"ש עור אח"ו וה"ג בירוש' גם זה אינו במרכיזי וצריך
ליאוד וז"ל הירוש' שם בה"ל ח' ר' יודן נשייא תחיד חלוט שלהן ר' בא בר ממל כעי מה בין חלוט
לתורמוסין אמר ר"י חלוט מחוסר מעשה ידי האוד הוא תורמוסין אינו מחוסרים מעשה ידי האוד
וע"ש בפני משה שדחק מאוד בפירושו ולרבריו יציא רין תרש ברבר שאינו צריך בישול כאוד ממש
רק ברוחניו דבלי ראשון אחר שהוסר מהאוד ומב"ש ע"י עירוי אין כוה משום בישול בענין ובאמת
לא דברו הפוסקים בזה וע' ברי' ב"ה לקמן שמשמע שאסור אבל באמת לענין פ"י אתר בירושלמי
שירוע שחלוט הוא עיסה שהורחה במים רותחים ואת"ו נאפה בתנור כמפורש ברש"י פסחים ר' ל"ו
ע"ב וברא"ש ה"ל חלה ובטורש"ע שם ס"י שכ"ט וא"כ הכי משני חלוט אחר בישולו וחלוטתו עדיין
מחוסר מעשה ע"י האוד פ"י שצריך עדיין לאפות א"כ לא היה בישולי כנעני (ואף אם האפיה יעשה
ג"כ כנעני גם זה מותר כיון דהוא פת גמול ופת התירו כראמר שם מקורם בירוש') אבל התורמוסים
אינם מחוסר מעשה ידי האוד פ"י כל מה שצריך לאוד נעשה לו ולכן אסור אך מר"ר נראה שמפרש
דחלוט לא נעשה ע"י האוד ואין לומר שמפרש בירוש' כפי' הפ"מ שהבאתי מקורם רהא ברין י"ה
מוכה מדבריו דאם נבשלו ע"י חמין אסור כנ"ל ונראה שרבינו מפרש חלוט שנחלט בחומץ כדאי'
בפסחים ר' ע"ד סו"ב וביר"ד סו"א ע"ז ובס"י ע"ג סעיף ב':

←

איסור

שער מג דין כישולי כנעני

דחיתר

קצא

ישראל או כנעני הרי הן כמו שנתבשלו קצח
בישול ונאכלין כמות שהם ואם צלאן כנעני
אח"כ מותרין ופסק ראב"ה כותיה וכתב
באביאסף שלו דג שמלח א"י ער שנאכל
כך חי מחמת מולחו כגון הערוניג ואח"כ
בישלו הוא עצמו מותר. דאמר רב אסי אמר
רב פ' ב' דעבודה זרה דגים קטנים מלוחין
אין בהן משום כישולי א"י ואמר רב יוסף
(הגיה) אם צלאן א"י ישראל סומך עליהן
משום עירוב תבשילין ופ"י ד' שמואל דר"ש
אפי' מלחן הא"י דלא מצינו מליחת הכנעני
שנאסרת וכיון שבשעת מליחה נאכלין כמות
שהוא חי שוב אין בהן משום כישולי כנעני
דדבר שנאכל כמו שהוא חי הוי כמבושל
כבר וה"מ דגים קטנים שנאכלין חייין ע"י
מליחתן אבל דגים גדולים שאין נאכלין חייין
ע"י מליחתן אלא ע"י הדחק ובא א"י לבשלם
פליגי בזה חוקי' ור' יוחנן. יש להחמיר בהן
כמו בביצה עכ"ל. דאין רברי חלמיד במקום
רבו. וכן פסק רי"ף וסוה"ד וי"ד לאסור וכן
כתב הרמב"ם פ"ז דא"מ שלא נאמר בגזירה
זו ככוש ומלוח כמבושל:

טו ובין קליות של א"י של חיתין ששורין
אותן במים מותרין דאין אדם מזמין
את חבריו על הקליות עכ"ל (א):
(י) ביחלמי:

הגהות

(א) נמשנה מר"י מולין כמג דמהר"ר אברהם מווינא אסר למחילת לקנות קליות מנעני, וע"ש:
זר זהב

[ו] דהא אפי' אפיה לא הוי בכלל כישול. ע"י בתשרי שם אריה ס"י כ"ב שרב אחר רצה לומר לענין
הצוקער שנעשה בבתי מלאכות של כנענים ולא הוי כוה משום כישול כנענים משום שאינם מבשלין המין
שנעשה ממנו הצוקער על אש ממש רק שנעשה ע"י קיטור והבל המים ורתחים שנבט לתוך היורה שמונה
כה המין ע"י קנים וא"כ הבל המים לא גרע ממעושן דאין בו משום כישולי כנעני דמה לי הבל האש
גופא שהוא העשן ומה לי הבל המים עכ"ד ובאמת דברים נכונים הם ומה שרחה הרב המחבר את דבריו
הוביא ראיות מחיובי שבת דתולרות האוד הוי כאוד אין ראיה באמת לפי דעת רבינו וכישולי כנעני קיל
ובפרט שענין הכישול ע"י מכונת הקיטור הוא רבו שנתחדש עתה מקרוב וא"כ י"ל רהו לא היה בכלל
גזירת חז"ל כשגזרו על כישולי כנעני ומה שרצה הג' המחבר הנ"ל שם בס"י י"ט לומר עור סכרא להתיר
משום דלא נעשה הצוקער כבי"א כמו שהיא רק שמקורם מבשלים את המוהל כמה פעמים וע"י בישול
ראשון ראוי לאכילה אך אין עולה או ע"י בישול זה עש"ש ע"ש רבריו וה נסתר מר"ר בשער מ"ד ס"י ג'
שכ' ואע"פ דפת קטניות ואודו מאכל הריזקות נינהו ואינו עולה עש"ש מאחר דעולה רך בישול משום
פרפרת יש בו גם עתה משום כישולי כנעני הרי ולא צריך להיות ראוי כמו שהיא עתה רק כיון שראוי
בשאר פעמים לעלות עש"ש אסור והינן בצוקער כ"ה וכ"ש הוא שזוהו עצמו יהיה ראוי לעלות עש"ש:

תשובה אם של ישראל היא פשיטא שאין חוששין שהרי אמרו [שם ע"א] חמפ"ג בחותם אחד מותר. ועוד שאין חוששין אלא לחליפין אבל לשמא יאבד את שלו להטיח פני הגבינה בשומן שלו כדי להעביר את ישראל בזה לא חששו. וזה מתברר במקומות מן התלמוד. ואם של גויים היא אפילו כן אין חוששין להם עכשיו שאסור הוא להם ועונשין עליו מפני שאוכלין אותה בימים האסורין להם באכילת בשר, ובכל דבר שאין דרכם אין חוששין כדרך שאמרו בכבשין [שם ע"ב].

סח

נכפל במוחסות לרמב"ן ס"י קמ"ט

שאלת שפחות אלו הקנויות לנו אם דינן כעבד ערף אחר שהם קנויות למעשה ודיהם, ואם יהיו כעבד גזרותיהם.

תשובה לא נתברר מלשון השאלה לאי זה ענין היא שאלה. ואם לענין שביתה אתה אומר כלומר שנהיה מצווין על שביתתן במלאכתנו, הרי אלו ודאי בכלל ואסורין במלאכת ישראל כעבד ערף [יבמות מח, ב]. אעפ"י שיש מרבתינו שסבורין לומר בכל עבד ערף שאין אנו מצווין על שביתתן אלא אם כן הוא עבד תושב כלומר שקבל שבע מצות בני נח [ע"ז סה ב]. ויש להם על מי שיסמכו במסכת כדיתות. אלא שאין דעתי נוטה כן, אלא כל העבדים הערלים שלנו בכלל שביתה במלאכתנו, ואין זה מקום אריכות לפי שלא באה שאלתך על זה.

בודאי הדין הן בכלל גזרת מגען ביין של ישראל ובגבינות ובכלל כל הגזרות. אלא שיש מרבתינו ז"ל שעמעמו על בשולי העבדים והשפחות שלנו להתיר, ונותנין טעם לדבריהם שאין איסור הבשול אלא מגזרת חתנות [שם לה, א] ואין גזרת חתנות וקרוב הדעת אלא כמי שעושה מרצונו לאהבת הישראל, ואלו עושין בין ירצו בין לא ירצו ואין קרוב הדעת בכיוצא בזה ולא גזרת חתנות. ומכל מקום אין דבריהם מחוורין בעינינו ואין אנו סומכין על זה, אלא שנוהגים אנו איסור בבשוליהם ואפילו בדיעבד. L

סח

נכפל במוחסות לרמב"ן ס"י קצב

שאלת עוד עכשיו שנהגו לקרות קרית שמע קודם יציאת הכוכבים. ויש גותנין טעם

תשובה כבר ידעת שזו דעת גדולי הדורות וסמכו בזה על דברי הירושלמי [ברכות פ"א ה"א] שמפורש שם כן. ולדבריהם הברכות אינן מעכבות. וכדמוכח גמי במתני' דהיה קורא בתורה [ברכות יג, א] דקתני אם הגיע זמן המקרא יצא, דאלמא ברכות אינן מעכבות. והכיין דייק מינה בירושלמי. וברכות אלו אינן ברכות של ק"ש דהא לא מברכין אשר קדשנו וצונו לקרוא את שמע, אלא ברכותיהן שנתקנו קודם הקריאה. וכן דעת הגאונים ז"ל. ולפיכך אם קדאו קודם לזמן קרית שמע אין בכך כלום. וכל זמן המקדש היתה אחת מהן נקראת שלא עם קרית שמע. וכדאמרין התם [יא, ב] אמר להם הממונה כרכו ברכה אחת, מאי ברכה אחת, חד אמר אהבה רבה וחד אמר יוצר המאורות. ורבי נמי שהיה מעביר ידיו על גבי עיניו וקורא פסוק ראשון, וזו היא קרית שמע של רבינו הקדוש [שם יג, ב]. ואיפליגו בגמרא רבי שמעון ברבי ורבי חייא, חד אמר חוזר ואומר, וחד אמר אינו חוזר ואומר. ולדברי האומר חוזר ואומר הרי הוא אומר (אלא) [שלא] עם קרית שמע.

ע

נכפל במוחסות לרמב"ן ס"י קסח, ובקיצור לקמן ס"י תשסח

שאלת עוד ישראלים שיש להם בורות מלאים חטים ובקרקעית הבור וקירותיו יש מן החטה שנתבקעה מלחות הארץ. אם צריך לבערו ולמכרו לישראל קבא קבא דכי היכי דכליא קמי פיסחא [ראה פסחים מ, ב]. או אם יוכל למכרו לנו על מנת שלא להוציא משם עד לאחר הפסח ובלא קבלת אחריות. כחמצו של נכרי ברשותו של ישראל שעושה לו מחיצה עשרה [פסחים ו, א], ובור זה כמחיצה עשרה. או נאמר שאינו צריך אלא ביטול דהוה ליה כעושה את ביתו אוצר קודם שלושים יום ואין דעתו לפנותו בפסח [נדאיתא שם]. ועוד שזה חמץ נוקשה הוא שאינו ראוי לאכילה ומסריח הוא. הכל תודיעני.

תשובה מדעתי מה שאמרת שיש בקרקעית הבור חטים שנתבקעו, לא שיהא הדבר בדרך אלא שאמרת מפני שמן הסתם יש מבוקעות ואפשר שאין שם. ולפיכך

מכרכין (סי קט) דלא אמר השר מקולי אלא זמי שאינו נוהר מפס
של גוי אצל זמי שנוהר מפס של גוי מצד על פס קיבר של ישראל
ואין צריך ללקחו ולא אמר ראצ"ה דיצרך על היפה של גוי אלא
כשהצטל הסעודה אינו נוהר מפס של נכרים והצטל היח הנוהר מפס
של גוי סועד על שלחנו דלא משום
חבוב מנהג של צליעת הפס שנצטע צעל
הסעודה על היפה של גוי שאינו
נוהר ממנו צולע ממנו אף הצעל
הצית שהוא נוהר מפס של גוים
ומותר בו כל אומה הסעודה
כדפרישית. עוד הראיתי ממנה
קושיות ורואים צדקות שאין פירוש
דברי ראצ"ה כמו שהצינו הגדולים
מלפנים אלא כדפרישית עיקר והכי
נקטינן וכבר הארכתי בס"ד במשנה
(טו"ס הצי"ת המדעות סי' כז) ושאלו
הפסק כדפסק הוא ז"ל ואלו אין
מקום להאריך בה: **כתב בהגהת**
שערי דורא סוף סימן ע"ה דר"י לא
החיר לאכול פס שנחערב בקערה
אלא דוקא דיעבד אם היה מעורב
בקערה בלא ידעמו אצל לכחלה

סימן קיג

פרטי רחמי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] דין שלקות שבשלם גוי בבית ישראל: דבר הנאכל כמות שהוא
חי או שאינו חשוב להעלות על שלחן מלכים אין בו משום בישולי
גוים: [ה] אם אין הגוי מכריז לשם בישול מותר: [ו] אם היה
תחלת הבישול או סופו על ידי ישראל מותר: [ז] כל שנחבשל
על ידי ישראל כמאכל בן דרוסאי שוב אין בו משום בישולי גוים:
[ח] נתבשל על ידי גוי כמאכל בן דרוסאי וגמרו ישראל: [י] הניח
ישראל על גבי גחלים עוממות וכו' גוי והפך בו ונתבשל:
[יא] הניח ישראל על גבי האש והניח גוי לשמרו ואין ידוע אם
סלקו הגוי והחזירו מותר: [יב] מלוח או כבוש או מעושן כיר
גוים מותרים אפילו בישלם גוי אח"כ: [יג] דין דגים גדולים
מלוחים שבישלו גוי: [יד] ביצים שבשלם גוי אסורים: [טו] דין
תמרים שבשלם גוי: [יז] עירב דבר הנאכל כמו שהוא חי עם דבר
שאינו נאכל כמו שהוא חי ובשלם הגוי: [יח] דין פנאר"ה שאפאה גוי
ודין דקוח הנאכלין כמות שהן ובישלם עם בשר: [יט] כלים שבישל
בהם גוי דברים שיש בהם משום בישולי גוים אם הם אסורים:

א (ה) [א] שלקות שבשלם הגוי אסורין א.

דעמין זה ליכא למישא דלמא חמי לזוני לישראל דאיכא היכרא טובא:
יב) כתב עוד המרדכי (סס) מעשה זה לדי על תנור שאפו בו
ישראל ג"פ ביום והכשירו התנור ע"י זריקת קיסס וכל פעם
שהיו אופניו היו מחרים להסיק התנור ולהכשיר ובאפייה האחרונה לא
הכשירו התנור והוריתי דאפילו הכי פס שאפיה באחרונה מותרת דכיון
שהכשירו אותה נשאר הסיקות וגם באפייה האחרונה נשאר קצת צעין
מן הגחלים הצוערות מן הסיקות הראשונות שהכשירו התנור ודאי
מותר אע"פ שלא זרק ישראל קיסס באפייה אחרונה דהא זריקת
הקיסס אינה מעלה ואינה מורדת בחוק ההיסק ואפילו הכי אנו
סומכין עליה כגון צבל הוא הדין גמי נהאי עובדא כיון דאיכא קצת
גחלים משאר הסיקות שהכשיר בו התנור הפס מותרת מכל מקום
לא רצינו לעשות מעשה להחיר עכ"ל (י):

יב) כתב עוד המרדכי (סס סי' פמ"א) אם נאפה הפס בתנור של
גוי בלא חימוי ובלא קיסס אפילו אם קרמו פני הפס בתנור
מועיל חימוי דישאל אחר כך כל זמן שהפס צריך לתנור ומשפית
באפייתו עדיין דהוי גמרו צד ישראל וכן תבטיל היה מועיל אף לאחר
שנחבשל כמאכל בן דרוסאי אף רצינו יהודה כתב דחימוי דישאל לא
מהני לאחר שנחבשל כמאכל בן דרוסאי צד גוים וכן לענין פס לא
מהני לאחר שקרמו פניה עד כאן. והאגור (סי' אלף טז) כתב שסם
שערי דורא (סי' עה) שאם לא הכשיר התנור יכול לתקן שיעשה אש
צפי התנור כיון שהפס משפית מן האש ועוד תקנה אפילו הוציא

שישים בקערה לחם שאינו כשר פשיטא דאסור דהוי כמו מערב צדים
כך היה מפרש ה"ר יחיאל מפרי"ז עכ"ל: **כתב בשערי דורא**
סימן ע"ה דפס שאסור לאכול אסור למוכרו לגוים דלמא דהר
ומזנו לישראל אחר דחיישינן צפרק כל שעה (פסחים מ:) גבי ההוא
ארכא דטבעה בחיטתא אצל לחתכו ולמכרו בחמיכות קטנות לגוים שרי
דליכא למישא דהדר וצניא לישראל וכ"כ המרדכי פרק אין מעמידין
ומשום הכי נוהגים שלא לקנות פס תחוך מן הגוי שמא קנאו מישראל
וכן כתב אסור והימר הארוך כלל מ"ד דין ט"ו ונראה דפס תחוך
הרבה שמוליכין עמהם אנשי המלחמה שמיבטחין אותה וממלאין ממנו
סביות הרבה אין בו אסור דידוע דלא קנאו מישראל ואין לתושב למה
שפתחוס נכסין של גוי דחמיכה אחד או צ' דתקנתו בו השומן שנצק
על פני הסקין בעל ברוב שאר החמיכות וכדכתב רבינו בטור אורח חיים
בהלכות פסח (סי' פמו קנ"ג) גבי זמיס שכבשן מיהו אין הימר אלא
צפס פלטור אצל צפס של צעל היח אסור והא דכתב אסור והימר
הארוך דאסור לקנות פס מן הגוי שמא קנאו מישראל היינו לומר
פס פלטור אצל פס צעל היח בלאו הכי אסור בין תחוך בין שלם
ואם הוא ספק אם הוא של צעל היח או של פלטור ונדוכחא דליכא
למישא שמא קנאו מישראל שרי דנפק דרבנן אולנין לקולא וכמו
שכתב השערי דורא על עס רצינו חס צדין השלכת קיסס דנפקא אם
נתן קיסס מותר:

הפס להחזירו על ידי ישראל שנית בתנור [מ] אם הוא משפית עכ"ל (יא) [בדק הבית] עיין בסימן שבסמוך [ער באן כד]:

דרכי משה

גם אתמול ואפילו לא הכשיר ישראל התנור רק ביום א' ובכל יום ויום
אפה גוי פס שלא עמד התנור יום שלם בלתי היסק כל הפס מותר מכל היסק
הראשון עכ"ל: (יא) ובהג"ה שערי דורא (סי' עה אות ב ר"ה ולא) בשם
מהרא"י דהכי נהגינן רדי בהיכר כל רהו עכ"ל:

(י) ובאופור והיתר הארוך כלל מ"ד (ד"ן) הוסיף להחיר דאפילו עמד התנור
פניו בין היסק להיסק אם הוא עדיין תוך מצת לצת להיסק שהכשיר ישראל
את התנור כל הפס מותר דעדיין היסק ראשון מועיל לפת האחרון דחוס
הראשון מועיל גם עתה דדבר הנראה לעינים שתנור נוח להתחמם אם הוסיק

פרישה

קיג (ה) שלקות שבשלם גוי אסורים. פירוש כל דבר המושל קרוי שלקות ונסוף הסימן יתבאר דאפילו שפחות שלנו נכריות שמבטלות צמים ישראל

דרישה

קיג [א] שלקות שבשלם כו':

חדושי הגהות

[מ] עיין נסיון שנמוך (העמיק מנדק היח):

הגהות והערות

כד' ב"ה בכ"ה רפוס שלוניקי (שנת ששה) ורפוס ויניציאה (שנת שסו) וכדפרישית ישינים וכדפרישית קעניגסברג ויילנא ליתא שם בדק הבית זה והוא טעות המדפיסים:
קיג אן חיינו בין בישול דקרה בין בישול דצלי דגם צלי איקרי מבושל כדכתיב (דברי הימים ב' לה יג) ויבשלו הפסח באש, וכן מוכח בגמרא (ע"ז

קיג פרטי רמזי דיניס המחודשים המבוארים בזה הסימן

[ד] דין בישולי שפחה ישראל: [ב.א.] טעם היתר אפונים קלויים: [ו] אין הדלקת האש מועיל אלא בפת אבל לא בחבשיל: [ז] שיעור מאכל בן דרוטאי: ניפוח בפה או בשפופרת אם מועיל בבישולי גוים: [ב.ב.] ממיני מחיקה שעושים הגרים מטולח ורפש: גיליש שעושים הגוים שקורים אוביאטי: **א(א) שֵׁלֶקוֹת שְׁבִשָּׁם גוֹי אִסוּרִים.** צמטנה פרק אין מעמידין (לה): מני שלקות של גוים בכלל דברים האסורים באכילה ופירש רש"י שלקות כל דבר שנשלו גוי ואפילו בכלי טהור וכולהו משום חמנות וכן כתב הרמב"ם צפ"ו (מהמ"א ה"ט). וצמטנה פירש רש"י (לה. ד"ה מדרבנן) טעמא אחרתא שלא יהא ישראל רגיל אלל גוי צמאלל וצמטמה ויאלכילנו דבר טמא ב: [ז] וזה"ל אברהם היה סתירם אה בש"ם גוי בביתו של ישראל וכו'. כן כתבו סם המוספות (ד"ה אלל מדרבנן) והמרדכי (סי' מהל) שהיה אומר ה"ר אברהם ג' ולא הודה לו רבינו חס' דלל שנה צבית הגוי לא שנה צבית ישראל דלל פלוג רבנן וכן נראה שהו' דעת הפוסקים שסתמו דבריהם ולא חילקו

קיג א שֵׁלֶקוֹת וכו'. כבר כתבתי גרים סימן קי"ב דלמטה אקרא (דברים ז' מה) דלכולל כנסף תשצרי וכו' ומשמע דלל אסרו חכמים אלל מה שמצטל הגוי צביתו דזהכי איירי קרא לכולל כנסף תשצרי וכו' וכמ"ס ה"ר אברהם דנחל איכא משום חמנות ומשום שיאלכילנו דברים טמאים אלל כשמצטל צביתו של ישראל ליכא למיתש מידי וכ"כ בהגה"ה על סם הר"י מאורלייניש וכתב צאקור והיתר הארוך כלל מ"ג דין י"ג דצדיעצד נוהגים לסמוך לדברי ה"ר אברהם דמתיר צשולי גוים צבית ישראל ובהגהה שערי דורח סימן ע"ה (פק"ג) על סם מהר"א"י כתב דנהגין להחיר לכתחלה להניח שפחות גויות לצטל ולללות ואפשר דסמכי' אהא דאי אפשר שלא יתמה אחד מצני צית. ונחלים לזורך צשול או צלייה עכ"ל ורצ"ן כתב צמטנחו דיש מצבותינו נחנו טעם להחיר צעדים ושפחות משום דאין חמנות וקירוב הדעת אלל צמי שעושה צלזנו מאהבת ישראל ולאו עושין צין ירלו צין לא ירלו ואין קירוב הדעת צהן ומסיק דאין אנו סומכין ע"ו עכ"ל ונראה דרבותינו נמי לא אמרו אלל צעדים ושפחות גוים הקנויים וכמ"ס הראש"ן להחיר צאלו כמו שכתב צית יוסף וכן הצ"ח דצני סוף סימן זה צריך לומר צשפחות גויות משמע דמיייר צאין קנויות אלל שפחות גויות סהס נשכרין לשנה או לצני שנה דאין להס היתר זה אלל מטעם שכתב מהר"א"י וכן נהגו היתר בכל שפחות גויות נשכרות מיהו צריך שיהא ישראל יוצא ונכנס כדי שלא תשים דבר אסור צחוך הצצטל להשצית חלקה:

ד(א) ברתוב צארפות חיים (הל' אסורי מאכלות סי' קו). כתב הרמב"ן [א] צמטנה דעמי שאין אסור צשפחות הללו הקנויות לנו דמלכסה דעבד ערל דישראל היו' דקניו לו למעשה ידיו ומוחר ערלי צצמט מן החורה וליתייה בכלל גוים והילכך ליתייה בכלל גויות דידהו וכן נהגו עכ"ל ר'. והר"ה (מה"צ צ"ג ס"ו ז'.) ה' כתב אף על פי שהדעת נוטה לדבריו צעל נפש רחוי להחמיר על עצמו וכן כתב [צ] הרשב"א ואנו נוהגים אסור צצשוליתן ואפילו צדיעבד עכ"ל (א) והס דצני צמטנה (מ"א סימן סה ומקבד צמטנות למצ"ן סי' קמט):

ב וְלֹא אִסְרוּ אֵלֶּא דְּבַר שְׂאִינּוֹ נֹאכֵל כְּמוֹ שֶׁהוּא חַי וְגַם וכו'. כתב צית יוסף על סם המוספות והר"ה"ש שצביתו חס פסק כתרי לישי להקל וכן דעת ר"ם וכן פסק הרמב"ם וכו' אלל צמרדכי (סי' מהל) כתב צלזון הוה איכא צנייהו דגים קטנים דצני חס פסק צלישנא צמרא דצני יומן קאי כומיה צסוף פרק רבי ישמעאל ור"ם פסק כתרי

ד(ב) וְלֹא אִסְרוּ אֵלֶּא דְּבַר שְׂאִינּוֹ נֹאכֵל כְּמוֹ שֶׁהוּא חַי וְגַם וכו'. כתב צית יוסף על סם המוספות והר"ה"ש שצביתו חס פסק כתרי לישי להקל וכן דעת ר"ם וכן פסק הרמב"ם וכו' אלל צמרדכי (סי' מהל) כתב צלזון הוה איכא צנייהו דגים קטנים דצני חס פסק צלישנא צמרא דצני יומן קאי כומיה צסוף פרק רבי ישמעאל ור"ם פסק כתרי עו"ה על ש"חן מלכים וכו'. סם (לה. וסס עד סוף הסימן)

אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל הנאכל כמות שהוא חי רב שמואל בר יצחק אמר רב כל שאינו עולה על שלתן מלכים ללפת צו אם הפת אין צו משום צשולי גוים מאי צנייהו איכא צנייהו

דרכי משה

קיג (א) ובאיפור והיתר הארוך כלל מ"ג (דין יג) כתב ודוקא לכתחלה אבל אם בישלה שפחה בבית ישראל בריעבר סומכין על רברי ר' אברהם ון שמתיר בישולי גוים בבית ישראל עכ"ל. ובהגהות שערי דורח בשם מהר"א"י (סי' עה את ב) ז"ל בכמה מקומות נוהגין

פרישה

אסור משום צשולי גוים וצנה"ה שערי דורח צס מהר"א"י כתב דלנו נוהגין להקל לכתחילה שהשפחות והעצדים נוהגין לצטל צבית ישראל וסומכין שחי אפשר שלא יתמה אחד מצני היתר צלש מעט ומכאן דייק רמ"א צבע"ף (ד') [ז'] דלפילו חיתוי צלל כוונת צשול מועיל וצבע"ף (ד') [ז'] כתב ד"ה דלפילו לא חיתה ישראל ולא הסלין סם קיסס רק שגיה דלליקה האש מאש של ישראל שרי עכ"ל והוה דעת מהר"ם שכן כתב אסור והיתר הארוך (כלל מג

חדושי הגהות

קיג [ב] בתשובה המכונה להרמב"ן סימן רס"ד: [צ] על דברי (הר"ה"ש) [הר"ה"ה] כתב וכו' הרשב"א וכו' ונאמת לפי הנראה לא ראי זה כדאי זה (דהר"ה"ש) [דהר"ה"ה] החמיר רק לכתחלה והרשב"א אומר אף צדיעבד וצ"ל שהצ"ח סובר דמ"ס (הר"ה"ש) [הר"ה"ה] דעגל נפש רחוי להחמיר על עצמו היינו אפילו צדיעבד (כנסת הגדולה (הגהה צ"י את ו) ועיין סם שהאר"ן עוד:

הגהות והערות

לח ע"א) מההיא דגוי שחרך ריש אוניה ומההיא דישראל שהניח על גבי גחלים: [ב] עיין ב"ח סימן קיב סעיף א מה שכתב בזה: [ג] עיין חוספות שם כתבו על שם הר"ר אברהם ב"ר דוד, ואם הוא הראב"ר שבהשגות קצת קשה למה לא הגיה על הרמב"ם כפי"ו מה"א שרבינו מכוארים ראפילו בישל בבית הישראל איכא למיגוד משום בישול גוים, ואין דעתו בן אלא רוקא כמבשל בביתו של גוי, גם הרשב"א והר"ן איך לא הביאו סברתו שחמיר מביאים מצידושי הראב"ר, ועיין במורכי שכתב על שם ה"ר אברהם דאורלייניש ובוראי שאינו הראב"ר שהראב"ר היה מפקדיש (כנה"ג בהגכ"י אות ב), ועיין בהגהות פורת יוסף שעל מסכת ע"ז שכתב דצ"ל ר' אפרים בן דוד וכן הובא בחוספות דף לט ע"א ד"ה אמר רב וכן איתא בכמה מקומות שנחלק ר' אפרים עם רבינו חס' מה שאין בן הראב"ר. ועיין ב"ח שמביא בשם הגה"ה דין זה ע"ש הר"י דאורלייניש, ובאיסור והיתר הארוך (כלל מג דין יג) מביא על שם רש"י וראב"ה מאורלייניש: [ד] עיין בתשובות הרשב"א ח"א

סי' סה ובחשובות המכנות להרמב"ן סי' קמט כתב שם בזה"ל אלא שיש מרבתינו ז"ל שעמעמו על בישולי העברים והשפחות שלנו להחיר ונותנין טעם לרבריהם שאין איסור הבישול אלא מגירות התנות, ואין גירות התנות וקירוב הרצת אלא כמי שעושה מצונו לאהבת ישראל, ואלו עושין בין ירצו בין לא ירצו ואין קירוב הרצת כתיצא בזה ולא גירות התנות, ועיין ש"ך סי' ק"ז: [ה] בן הגירסא בב"י דפור' ובארהות חיים לפנינו וכר"מ הארוך, וברפוסים ישנים וברפוסים מאוחרים הגירסא "והרא"ש" הוא ט"ס, וכן נראה להגיה בחירושי הגהות אות ב, אצ"פ שבכנסת הגדולה כתוב "הרא"ש" צ"ל רזה לפי גירסתו בבית יוסף שהיה כתוב לפנינו "הרא"ש", אבל לפי הגירסא בב"י דפור' ובארהות חיים נראה דצ"ל "הרא"ה", ולפי"ו יתיישב מה שהקשה שם הכנסת הגדולה דאינו רואה שום הכרת שהרא"ש סובר כהרשב"א: [ו] לפנינו באו"ה נוהגים לסמוך בריעבר על "רש"י וראב"ה מאורלייניש" שפסקו שבכהאי גוונא בבית הישראל דליכא למיחש להתנות ולא לרברים טמאים לא גורו:

לישני ולחומרא עכ"ל וז"ע מיהו לענון הלכה הסכמת הפוסקים לקולא דאין אסור אלא דבר שאינו נאכל כמות שהוא הי וגם הוא עולה על שלתן מלכים אכן צריך במה עומנין (שנת דף ג"א). איתא דאדם חסוד יש לו להוהר אף דבר שנאכל כמות שהוא הי ופרש"י לפי שהרואה אותו שהוא מיקל עומד ומיקל יותר דהכי איתא התם רב נחמן אמר ליה לדרו ענדיה אייתי לי מיא דאחיס קפילא ארמאה שמע רבי אחי ואיקפד וקאמר תלמודא דטעמא דרבי אחי דאע"ג דהלכה כרב דדבר שנאכל כמות שהוא הי אין

גים קטנים וכו' וכחצו החוספות (ד"ה איכא מיניה) והרא"ש (סי' כח) והרשב"א (נמוה"א ס"ט) והר"ן (עו. דיבור הראשון) שפסק רבינו חס כחרי לישני להקל ואין אסור משום בישולי גוים אלא אם כן עולה על שלתן מלכים ואין נאכל כמות שהוא הי ודקדק כן מדברי התלמוד וכן דעת ר"ח ה' וכן פסק הרמב"ם ו"ל צפ"ח מהלכות מאכלות אסורות (הע"ו) ודלא כהרמב"ן (ל"ו ד"ה פסק ר"ח) דפסק כלישנא דסורא לתוד וכבר דחה הר"ן ראיתו. וכבר הרמב"ם דטעמא דנעיקן שיהא עולה על שלתן מלכים הוא מפני שעיקר

על שלחן של מלכים ללפת בו הפת או לפרפרת. אבל דבר הנאכל כמו שהוא הי אפילו הוא חשוב להעלות על שלחן מלכים או דבר שאינו חשוב לעלות על שלחן מלכים יב אפילו אינו נאכל כמו שהוא הי אין בו משום בישולי גוים:

הגזרה משום חמנות שלא יזמנו הגוי בטעודה ודבר שאינו עולה על שלתן מלכים לאכול בו את הפת אין אדם מומן את חבירו עליו: ופ"ש רבינו או דפרפרת. כן נראה מדברי הרמב"ם (פי"ז מהמ"א סי"ט) שכתב גוי שהלית אור בלגס כדי להעביר החזיר ונתכסלו בו חבדים הרי אלו מותרים ואפילו נתמקם שהן עולין על שלתן מלכים משום פרפרת:

(ב"א, י"ב א) [בדק הבית] כתב רבינו ירוחם (גי"ז ח"ו ק"ט ע"ד) החורמוס אין בו משום בישולי גוים לפי שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת פשוט בפרק החולץ (בבב"א מ"ו) ויש אוסרים אותו כיון שאין אנו בני תורה כראמרין בסוף פרק רבי ישמעאל (נ"ט) וראשון עיקר וכו"ב הרא"ש (סי' ה) בפ"ק דביצה (ו) בההיא דמת ביום טוב ראשון יתעסקו בו צממין עכ"ל [ו] ע"ד באו: **7 ואמרין בגמרא (ל"ו): דחטאים ועשאן גוי קליות שרו [בדק הבית] כתב רבינו ירוחם (שם) יש מפרשים אפילו אין נאכלין במו שהם חיים והרשב"א כתב בתורת הבית (הקצ"ד כ"ג ש"ז) דוקא נאכלין בשהן חיים כגון חטה שיש בני אדם שבוססין אותה חיה עכ"ל [ע"ד באו] וכתב הר"ן (י"ד: סו"ה ר"ד) דטעמא מפני שלא נשתנו מצרייתן [א] אלא הרמב"ם כתב צריך י"ז מהלכות מאכלות חבירו על הקליות [ג] וע"פ דברים אלו נהגו היתר באפוניס קלויים שקוליס הגוים ולא פסק אדם עליהם אם לא נתמקם שנהגין למסוח המנחת צמתן צענת קליה והוא מקום שיש לחוש שמת ישימו מלך נתמקם שמת (ג):**

בו משום בישולי גוים אדם חסוד יש לו להוהר אף דבר שנאכל כמו שהוא הי והכי נקטינן. ואיכא לתמוה למה לא כתב רבינו: **כתב בית יוסף ח"ל** אמרין בגמרא דמטיין ועשאן גוי קליות שרי וכתב הר"ן דטעמא מפני שלא נשתנו מצרייתן אלא הרמב"ם כתב צפ"ח דטעמא דלא גזרו עליהן מפני שאין אדם מומן את חבירו על הקליות ועל פי דברים אלו נהגו היתר באפוניס קלויים שקוליס הגוים עכ"ל וכן ראיתי בהגה"ה ח"ל נשאל למהרא"י על פולין שקורין צל"א ערבי"ש שקולין אותו הגוים נמנחת שלהן העשייה לכך וצ"ח שלהן וקורין אותו בלשון צהמ"י פיטשאלק"י נראה למהרא"י היתר גמור כי סחם כלי גוים אין צני יומן וגם אינם עולים על שלתן מלכים לנפת בהן הפת וק"מ ראייה מסמ"ג לאחין מזהו יוס טוב (כה ע"ג) שכתב האידנא חורמקיס דשלקי ליה גוים מותרים ואין חילוק נכון לחלק בין פולין לחורמקיס ט"ז עכ"ל ועיין עוד צממ"ג דף כ"ה ע"ג דגין מת ביום טוב ועיין עוד צממ"ג סוף הלכות יין נסך (לאחין קמח) דף נ"ז ע"ב וכתב שם שקיבל מרבינו יהודה דשכר

אסורות (ה"ו) דטעמא דלא גזרו עליהן מפני שאין אדם מומן את שקוליס הגוים ולא פסק אדם עליהם אם לא נתמקם שנהגין למסוח המנחת צמתן צענת קליה והוא מקום שיש לחוש שמת ישימו מלך נתמקם שמת (ג):

דרכי משה

נשתנה עכ"ל: (ג) וכן מצאתי בהגהות מהר"ד אברהם מפראג שהתיר קטניות שקורין בלשון אשכנז ערבי"ש שקולין הגוים בכליהם שאין בהן משום בישולי גוים וכתב דבן משמע בסמ"ג הלכות יום טוב סימן ע"ה (עשין כה ע"ג) דנהגין היתר בתורמוס של גוים וגם ליכא למיחש שכישרו אותן ככליהם דסתם כלי גוים אינן בני יומן: וכתב עוד בארוך (כלל מג דין כ) דכל שהוא נאכל כמות שהוא הי ע"י הדחק לא מקדי נאכל כמות שהוא הי וכל שעולה על שלחן

להתיר להניח שפחות גויות לבשל ולצלוח בבית זן ואין שולחין יד בתבשיל או בצלי כלל ואפשר שסמכו אהא דאי אפשר שלא יחתה אחד מבני הבית בגחלים עכ"ל ושמעיון מכאן דחיתוי מהני אפילו לא כיון להתיר על ידי חיתוי זו אלא עשאו בלא כוונה וכן הוא בכלבי (ס"ק ס"ח ע"ד): (כ) וכן הוא בהגהות אשד"י פ"ב דע"ז (סי' כח) ולכן נהגין לאכול קומפשו"ט של גוים אע"פ שמבשלין אותו עכ"ל ובאיסור והיתר הארוך כלל מ"ג (דין א) דאין לחלק בין נשתנה ללא

הדושי הגהות

[ג] ג"י דזה וכתב שלא נתמקמו ומקומו הוא קודם מ"ש אלא הרמב"ם כתב וכו' וכוונתו לומר דעל פי טעם הר"ן דכל שלא נשתנה מצרייתו כו' נהגו היתר באפוניס כיון שלא נשתנה דלילו להרמב"ם אין היתר באפוניס קלויים כיון דאינם נאכלים מיין ועולין על שלתן מלכים ואם נפסח לומר דקאי אף להרמב"ם דגם באפוניס שייך הן טעמא דאין אדם מומן חבירו על הקליות לא ולמה הא הרמב"ם נעלמו פי"ז מהמ"א (ה"ח) אסור באפוניס שלוקין אם לא ליתמא לתלק בין קליות לשלוקות ויש ק"מ הוכחה לחילוק זה מספיק דברי הרמב"ם שהי הרמב"ם נעלמו שם (ה"ח) ממיר בקליות מכל מקום לא ראיתי לאמרונים מחלקים בך (כנסת הגדולה (הגב"י אמ"י)) ועי"ש:

הגהות והערות

מרביר הרמב"ם ריש תילוק גדול לחלק ביניהם, עי"ש: [י] ידאח ודאי רלא הוצרך הבית יוסף להביאו מרביר רבינו ירוחם אלא מפני מ"ש רבינו ירוחם ריש אוסרים אותו וראשון עיקר, דאילו לעיקר הרי"ן תלמוד ערוך הוא בע"ז פרק רבי ישמעאל וביבמות פרק החולץ דתורמוס כיון שאינו עולה על שלתן מלכים אע"פ דאינו נאכל כמות שהוא הי אין בו משום בישולי גוים לבני תורה, ובמנהגי האר"י כתוב צריך ליוהר שלא לאכול תורמוסין המתוקין מן הגוים כי אע"פ שאין עולין על שלתן מלכים השרים אוכלים אותם. (בה"ג בהגב"י אורח חיים): [יא] ובכסף משנה (פי"ז מהמ"א ה"ח) כתב רבן פירש רש"י (לח ע"ב ד"ה והחמין ר"ה וקליות), ועיין בר"ן (טו ע"א סוף דיבור ראשון) שכתב שלא ראה לראשונים מפורש דכל שלא נשתנה ע"י האור יהא מותר, ולפ"ז מובן היטב מ"ש הדרכי משה (אות ג) ונ"ל ללמוד מרביר הר"ן וכו' דלא חילק בין דבר שגשתנה ללא גשתנה: [יב] כ"ה בכת"י ובדפוסים ספרד ובדפוסים שלוניקי, ובטור הנרפס עם ב"י רפ"ד ולם דרישה ופרישה ופרי"ר הנוסח או דבר "שאינו נאכל" על שלתן מלכים:

[ז] ב"מ הארוך הנדפס וברכי משה הקצר (דפוס ברלין דהרפורט) הנוסח להניח שפחות גויות בבית וחייבות לבשל ולצלוח ליתא, ובהגהות שערי דורא הנוסח להניח שפחות גויות "לבשל ולצלוח" בביתא, ובהגהות הגהות (דפוס דיהרפורט) הגיה ברביר הר"מ דצריך לומר שפחות גויות "לבשל ולצלוח" בבית, וכנראה שהגיה כן על פי לשון הגהות שערי דורא, ובד"מ הקצר דפוס קנענסברג דפוס וילנא נשתבש הלשון וכתוב שם לבשל ולצלוח "בשבת" והוא ט"ז: [ח] ברש"א הנוסח וכן "גראה" שפסק ר"ח, ועיין במרדכי (סימן תתל) שכתב "ויש שפסקו כחרי לישני ולחומרא וכן ר"ח", וכתב מהר"ם מטיקטין בהגהותיו על המדרכי שם בזה"ל צ"ע בפירוש הר"ן כי שם כתב דר"ח פוסק כשתי הלשונות ולקולא, ובהגהת מיימוניות פי"ז דהמ"א (אות ר) כתב בשם אבי"ה (סי' אלף ס"ה) שפוסק כשתי הלשונות לקולא וכתב ריש פוסקין כחרי לישני לחומרא ע"כ ולא הזכיר ע"ש ר"ח, ועיין ב"ח, ועיין כנסת הגדולה (הגב"י אות ט) שכתב דמלשון הרשב"א אפשר לדייק דעת ר"ח להקל ואפשר לדייק להחמיר עי"ש: [ט] עיין מנחת יעקב כלל עה אות לא שמביא ראייה

ה ולא אסרו אלא בבישול שעל ידי האש בו עד הלכך בשר או דגים קטנים שבבשן גוי או מלחן וכו'. מימרה דרב אסי אמר רב פרק אין מעמידין (דף לה.) דגים קטנים מלוחים אין בהם משום ציטולי גוים ומפירוש ר"ת שהציטו התוספות (ד"ה דגים) משמע דוקא צמלתן ישראל אבל צמלתן גוי אסור וכן פירש הערוך וכ"כ הגהת אשירי (פ"ג סי' לה) לשם על שם רש"ם אבל האלפסי והאשירי בשם גאון פסקו דלית הלכה כרבי יומן וכאבי אלא ציטתה ללויה ציד גוי דאסור אבל דגים מלוחים ציד גוי שרי כחוקיה וכן קפרא וכן פסק הרמב"ם פ"ו מהלכות מאכלות אסורות והרשב"א צמורת הציט והתוספות הקשו אפילו אין מלוחים נמי שרי כיון דאינן עולין על שלחן מלכים כדאמר רחם איכא ציטיהו דגים קטנים אומר רבינו יהודה רריך לומר דמיירי בגדולים קלמ שעולים לפעמים על שלחן מלכים ולהכי קאמר דוקא צמלוחים שנאלצין כמות שהם חיים צמלתן שזו אין בהם משום ציטולי גוים והרשב"א פירש ד"ה ג' שער ז' להדיא דדוקא קודם מליטה אין דגים

מאכלות אוח סג) שהר"מ (משנות מהר"ם רומנוזג ד"ס סי' לג ד"ל סי' שמצ) וה"ל פרץ (הגהות סמ"ק סי' רכג אות ג) מחיילים [בדק הבית] וכתב רבינו ירוחם (גי' ח"ו קסא) דאף האוסר לא אסר אלא כשהיה מונח בסל שאילו היה מונח על גבי גחלים אפילו התחיל נכרי וגמר ישראל מותר ולא ורתה בו וגמרו מותר (י) : י [ג] כתב הרשב"א הניח ישראל על גבי גחלים עוממות שלא היה ראוי להתבשל עליהם ובא גוי והפך בו ונתבשל הרי זה אסור : יא הניח ישראל על גבי האש (ט) והניח הגוי [ו] לשומרו והפך בו [ג] ואין ידוע אם סלקו גוי עד שלא הגיע למאכל בן דרוסאי אם לאו הרי זה מותר (י) ואין חוששין שמא סלקו דספק דבריהם להקל (עירובין מה) : יג ולא אסרו אלא בבישול שעל ידי האש אבל קבלה הם וכל שכן שהסכימו עמו הני רבנן והר"ם הוא יחיד. מיהו אם הוא שעת הדמק כגון שהוא ערב שנה או ערב יום טוב או שיש הפסד מרובה צדק כיון דמידי דרצנן הוא כדי הם הך רבנן דשרו לסמוך עליהם (ח) :

כתב הרשב"א (תוה"ק ב"ג ש"י אג סו"א וע"ה) הניח ישראל על גבי גחלים עוממות וכו'. מצוה צדקיה הרשב"א דהיינו אלא בשלא היה יכול להגיע למאכל בן דרוסאי בלא הפוכו מותר ורצנו סמן על מה שכתב שלא היה ראוי להתבשל וסמך ציטולי גוים הוא כמאכל בן דרוסאי וכבר נתבאר לעיל דלא שרינן צהיפך גוי אלא בשלא נסתלק מעל האור האם סלקו גוי או ישראל והחזירו [ב] גוי אסור :

הניח ישראל על גבי האש והניח הגוי לשמרו והפך בו ואין ידוע אם סלקו גוי וכו'. עוד נתן הרשב"א (תוה"א ב"ג ש"י לה) טעם להחיר משום דאין לגוי הנאה צמילוקו עד שנחוש לך ועוד שמעינן לה מדמינא ישראל שהיית צמר על גבי גחלים וכן גוי והפך בו עד שיצא מציט הכנסת או מציט המדרש ואינו מושג וכן אשה ששפתה קדרה ע"ג כירה וכו' וסתמא דמילתא שאין שם שומר שידוע אם סלקו מע"ג האש היא מתניחא וגם ר"ת (ע"ו) לא סו"א גליון) כן פירש והני מילי דליכא חשש דחליף ליה כגון שיש שומר עליה שלא חליף או סגור הדלת עליה ונעל צפניה כראוי שלא מוכל לנאה ולהביא דבר האיסור ולהחליף וכגון שידוע שאין עמה ציט שום דבר איסור אלמא כל היכא דליכא למיחש לחלוףי לא מייטינן דילמא סלקה גוי והחזירה עכ"ל :

יג) ולא אסרו אלא בבישול שע"י האש וכו'. כן כתב הרשב"א צמורת הציט (הק"ר ב"ג ש"ו גג) והוא ללמד מדתנן (לה) שלקות של גוים אסורין ושלקות האור אבל מליטה לא אשכחן ועוד מדשרי בפרק אין מעמידין (דף לע) כבשים שאין דרכן לתת לחוכן יין ותומן ואף על פי שהכניס הרי הוא כמבשל אלמא לא אסרו אלא חולדות האור לצד ועוד מדאמרינן (שם ל"ו) אממתינן דשלקות דאחיא מדכחיב (דגים ז כה) אוכל כספך משברי וכו' מה מים שלא נשתנה צרייתן ע"י האור וכו' אלמא לא אסרו אלא ע"י האור וגם יש ללמוד כן מדין דגים קטנים שמלתן ודג מליט דנסמוך :

דרכי משה

(ז) וכן הוא במרדכי פרק אין מעמידין (דף שפ"ו) (סי' תתלא) דאם נתבשל כמאכל בן דרוסאי ביר גוי ורתה בו ישראל שרי עכ"ל : (ח) ותפחני עליו שכתב כיון דהרא"ש הוא יחיד בדבר זה אחרי שבעצמו כתב דרבים הסכימו עמו להתירו וכל שכן דמוהר"ם וה"ר פרץ והמרדכי שדרכן בכל מקום להחמיר והבא מקילין והמה בתראי נינהו שיש לסמוך עליהו באיסור בישולי גוים שהוא מדרבנן וכן פסק האיסור והיתר הארוך (כלל מג דין ט) דכן נוהגין :

פרישה

דציטת ליה דמועיל חימוי וכבר נתבאר שאין כן דעת הפוסקים צ"ל. ול"נ דאם כן "וגמרו" לא הל"ל ועוד דכל צדא זו מהילכך אפילו אם צלטו גוי בו מיתרחה דהא אזה קאי. לכן נלע"ד דגם הרא"ש מודה צה כיון דחמילת ציטולו עד מאכל בן דרוסאי היה צד גוי אם היה גם גמר ציטולו ציד גוי לא מהני החימוי דנתייב וכן מוכח בסוף סימן זה וכמ"ש שם (אות טו) ע"ש : (ט) והניח הגוי לשומרו והיפך בו. ס"ל נרטינן ולהפכו : (י) ואין חוששין שמא סלקו דספק דבריהם להקל. ועוד דאין לגוי הנאה צמילוקו שנתפש לך. רשב"א :

דרישה

[ג] כתב הרשב"א הניח ישראל בו ובא גוי והיפך בו ונתבשל בו. לכאורה משמע שקאי (ה) [א] הפכה על האש ובסיפא משמע שקאי על היפוך הבשר והרשב"א בתורת הבית הקצר בית ג' שער ז' (צג סו"א) אין הגירסא כך אלא ז"ל הניח ישראל על גבי גחלים עוממות שלא היה התבשל מתבשל עליהם אם בא גוי והיפך בהם ונתבשל הרי זה אסור

חדושי הגהות

[ו] לשמרו ולהפכו כ"ה נס"א (פרישה) :

הגהות והערות

כך אסור, אין נפקא מינה בין מונח בסל למונח ע"ג גחלים, כיון דבין הכי ובין הכי נתבשל כמאכל בן דרוסאי ביר גוי : [כג] כן הגירסא בדפו"ד, ובדפוסים המאוחרים הגירסא "והתירו" גוי ונראה דהוא ט"ס : [כד] בבת"י אחד הנוסח לשמרו "להפכו", וכדפוסים ספרד ובדפוס שלוניקי הנוסח לשמרו "להפך בו", ונוסח זה תואם לנוסח הרשב"א בתורת הבית הקצר, ועיין פרישה אות ט :

קין (א) דבר שאינו נאכל בו... (ב) פנארה' שפאה עובר כוכבים בו... (ג) פנארה' שפאה עובר כוכבים בו... (ד) פנארה' שפאה עובר כוכבים בו...

קין דיני בשולי עובדי כוכבים... (א) רבר שאינו נאכל בו... (ב) עולה על שלחן מלכים... (ג) או אפילו בכלי ישראל...

קין יעיד רבר הנאכל כמו שהוא... עובר כוכבים אסור ואם לאו מותר... (א) ומוקד לחמול אסורים קלויים...

קין פנארה' שפאה עובר כוכבים... (א) אסורה ו אפילו למי שנהוג היתר... (ב) עובר כוכבים מפני שהשוכן נאמר...

קין פנארה' שפאה עובר כוכבים... (א) פנארה' שפאה עובר כוכבים... (ב) פנארה' שפאה עובר כוכבים...

קין פנארה' שפאה עובר כוכבים... (א) פנארה' שפאה עובר כוכבים... (ב) פנארה' שפאה עובר כוכבים...

קין רבר זהב וזהב כוכבים... (א) רבר זהב וזהב כוכבים... (ב) רבר זהב וזהב כוכבים... (ג) רבר זהב וזהב כוכבים...

ביאור הגר"א

קין רבר זהב וזהב כוכבים... (א) רבר זהב וזהב כוכבים... (ב) רבר זהב וזהב כוכבים... (ג) רבר זהב וזהב כוכבים...

באר היטב

קין (ה) עולה, כתב הג"ק... (א) רבר זהב וזהב כוכבים... (ב) רבר זהב וזהב כוכבים... (ג) רבר זהב וזהב כוכבים...

קין אונם עולה על שלחן מלכים בו... (א) רבר שאינו נאכל בו... (ב) עולה על שלחן מלכים... (ג) או אפילו בכלי ישראל...

קין יעיד רבר הנאכל כמו שהוא... עובר כוכבים אסור ואם לאו מותר... (א) ומוקד לחמול אסורים קלויים...

קין פנארה' שפאה עובר כוכבים... (א) אסורה ו אפילו למי שנהוג היתר... (ב) עובר כוכבים מפני שהשוכן נאמר...

קין פנארה' שפאה עובר כוכבים... (א) פנארה' שפאה עובר כוכבים... (ב) פנארה' שפאה עובר כוכבים...

קין פנארה' שפאה עובר כוכבים... (א) פנארה' שפאה עובר כוכבים... (ב) פנארה' שפאה עובר כוכבים...

קין פנארה' שפאה עובר כוכבים... (א) פנארה' שפאה עובר כוכבים... (ב) פנארה' שפאה עובר כוכבים...

קין רבר זהב וזהב כוכבים... (א) רבר זהב וזהב כוכבים... (ב) רבר זהב וזהב כוכבים... (ג) רבר זהב וזהב כוכבים...

הידושי דיעק

קין רבר זהב וזהב כוכבים... (א) רבר זהב וזהב כוכבים... (ב) רבר זהב וזהב כוכבים... (ג) רבר זהב וזהב כוכבים...

פתיחי תשובה

קין (א) שהוא חי... (א) רבר זהב וזהב כוכבים... (ב) רבר זהב וזהב כוכבים... (ג) רבר זהב וזהב כוכבים...

גליון

קין רבר זהב וזהב כוכבים... (א) רבר זהב וזהב כוכבים... (ב) רבר זהב וזהב כוכבים... (ג) רבר זהב וזהב כוכבים...

קין רבר זהב וזהב כוכבים... (א) רבר זהב וזהב כוכבים... (ב) רבר זהב וזהב כוכבים... (ג) רבר זהב וזהב כוכבים...

מיטן קני דין בישולי עובדי כוכבים ובלשון הנט' שלקות . ובו ג' סעיפים :

א שלקות שבישל עובד כוכבים והוא מאכל כשר מ"ם אסורין חו"ל והיא חסורה מפת שנתבאר בס' הקורם שהקילו בו בכמה פרטים ושלא נתפשטה גזירת הפת בכל ישראל אבל איסור שלקות נתפשטה בכל ישראל ואין בזה חיי נפש בכפת והיא גזירת קדמונית שקורם שנוור על הפת גזרו על השלקות ואסמכות אקרא בכבוואר בס' אין מעמדין ררדוש לה טן אוכל בכסף חשבידני וגו' ע"ש [ל"ג] ומתחלה נזרו עליה מטעם חתונה ועל הפת לא נזרו משום רלא שייך ביה חתונה כל כך עד שבאו שמוי והלל וגזרו ב"ח דבר נס על הפת [חוס' סס] וכשהזירו את הפת לא התירו את השלקות דחרי מילי נניהו [סס] ורק פת שאינו מה' מיני דגן ולא חתונה בבבל ישן בבבל גזירת שלקות במ"ש בס' הקורם סעיף י"ד ע"ש [וכר' כג' דמקורם נזרו על הפת משום דהיתה מילתא ואס' נזרו על השלקות ע"ש] :

ב רוב הפוסקים כתבו במעם איסור שלקות משום חתונה ויש מרכותינו שכתב המעם שלא יאכילנו דבר איסור [כ"ג] סס כנס דכ"ס] ורש"י ו"ל במשנה שם [ל"ה] בתב משום חתונה וכנמ' שם [ל"ה] כתב שלא יאכילנו דבר איסור משום חתונה שמעמו הוא למה הקילו בפת ולא בשלקות משום דבשלקות יש שני מעמים ובפת לא שייך החשש השני מאכילת דבר איסור דבפת נראה להריא מה שיש בו ולא כן בשלקות ולכן החמירו בשלקות ולא בפת [וכנס א"ס מה שכתבו סתומ' והר"ן למה פלגיננו מנא בחדמי וביכרנו לומר ששני גזירות היו ולמ"ס כחונת רש"י א"ס נפשות] :

ג כתבו רבותינו בעלי התוס' [סס] חו"ל אובר הרמב"ך ודוראו שלקות אסור כשעובד כוכבים מבשלם בביתו אבל בשמבשל בביתו של ישראל אין לחוש לא לחתונה ולא לשמא יאכילנו דברים פמאים ולא הורה לו ר"י ודוראי כיון שהוא מבשל לא חלקי חבמים כלל בין רשות ישראל לרשותו כי עולם יש לחוש שמא לא יזהר גם בביתו של ישראל כמו בביתו עב"ל והרא"ה בס' ברק הבית [ד' ל"ה] כתב שמעתי כשם הר"י בר מנחם שאין דין בישולי עובדי כוכבים לעכרו ושפתחו הקטנים לו כיון שעושה דרך בפייה לא שייך איקרובי דעתא ומורי הרמב"ן ו"ל רואה רכרוי אע"פ שאין ראוי לעשות כן דיעבד מותר עב"ל וכתב ע"ז הרשב"א במשטרת הכית חו"ל ואין הפרש בין עבד שפחה וכו' שלא חילקו בגזירותיהם ולא המושכרים לשנה או יותר ההירו רק קבניות לנו ולא המושכרים לשנה או יותר [ל"ה] ובאו"ה כלל מ"ג כתב דבריעבד נהנים לסמוך ארכרי הרמב"ך ומתיר בבית ישראל ע"ש וכתבנו שערך דורא ס' ע"ה כתב בשם התה"ד רגזנון להתיר להניח שפחות לבשל ולצלוח ואפשר דרמבו הוא דאי

ד רוב הפוסקים כתבו במעם איסור שלקות משום חתונה ויש מרכותינו שכתב המעם שלא יאכילנו דבר איסור [כ"ג] סס כנס דכ"ס] ורש"י ו"ל במשנה שם [ל"ה] בתב משום חתונה וכנמ' שם [ל"ה] כתב שלא יאכילנו דבר איסור משום חתונה שמעמו הוא למה הקילו בפת ולא בשלקות משום דבשלקות יש שני מעמים ובפת לא שייך החשש השני מאכילת דבר איסור דבפת נראה להריא מה שיש בו ולא כן בשלקות ולכן החמירו בשלקות ולא בפת [וכנס א"ס מה שכתבו סתומ' והר"ן למה פלגיננו מנא בחדמי וביכרנו לומר ששני גזירות היו ולמ"ס כחונת רש"י א"ס נפשות] :

ה כמה וכמה בישולי עכים נהנו חו"ל עני כללים דכל דבר הנאכל כמות שהוא חי כמו פירות וכי"צ בהם אין בהם משום בישוליהם [סס לס:] וכן כל דבר שאינו עולה על שלחן מלכים אין בהם משום בישוליהם [סס] וקו"ל כהני הרי לישי רבנאכל כמו שהוא חי אף שעולה על שלחן מלכים אין שאינו עולה על שלחן מלכים אף שאינו נאכל כמו שהוא חי אין בהן איסור זה וכן אינו אלא ברבר שאינו נאכל חי ועולה על שלחן מלכים וכן פסקו במור וש"ע סעי' א' :

ו כנמ' [ל"ה] איתא כל שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בשולי וכו' וב"כ הרמב"ם כפ"ו דין מ"ו וביאר המעם שבפני שעיקר הגזירה הוא משום חתונה שלא יזמנו אצלו בסעודה ורכר שאינו עולה על שלחן מלכים לאכול בו את הפת אין אדם מומן את חבירו עליו עב"ל וזמלשן זה שמעט דבר שאינו ללפת בו את הפת אצלו הוא דבר של חשיבות כמו מיני פריאות החשובים כיון שאינו ללפת את הפת ליה לן בה אף אם אין נאכלים כמו שהם חיים וכו' אחר מגדולי אחרונים שהו רעת הרמב"ם וכן עיקר דרינא [מ"ח סק"ג] :

ז אבל המור והש"ע סעיף א' כתבו דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי וגם עולה על שלחן מלכים ללפת בו

אם

אח הפת או לפרפת וכו' אסור משום בישולי כוכבים עב"ל ונראה שרעתם כן הוא רוח שאמרו חו"ל ללפת בו את הפת לא דווקא הוא ואורחא רמולתא קאמר דברך שאינו חשוב אין מעלין על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אבל העיקר תלוי ברכר של חשיבות העולה על שלחן מלכים אע"פ שנאכל בפ"ע ולא עם הפת וגם הרמב"ם עצמו הוכר שם כדון י"ח לישן פרפרת לענין פולין וערשים ע"ש אך י"ל רבונתנו פרפרת שאוכלין עם הפת שכן כתב להריא בס"ד מברכות דין ו' חו"ל בירך על הפת פטר את הפרפרת שאוכלין בהן הפת וכו' עב"ל מיהו לרינא כיון דהמור וש"ע פסקו לאיסור הבי קו"ל [ומיוזמלי מ"מ ס"ה] מ' משמע דהרמב"ם דאיתא סס כל אוכל עאלכל כמות שהוא חי אין בו משום כ"ג עס ספס יכ טו משום כ"ג עכ"ל כלומר מס שאוכלין ללפת את הפת דבר דמוכל ללפת מה דרכו כמנובל והיוזמלי לא סוכרי כלל סך דעולס ע"מ מיוס העיקר נראה דתלוי בללפת לא

א אסור משום בישולי כוכבים עב"ל ונראה שרעתם כן הוא רוח שאמרו חו"ל ללפת בו את הפת לא דווקא הוא ואורחא רמולתא קאמר דברך שאינו חשוב אין מעלין על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אבל העיקר תלוי ברכר של חשיבות העולה על שלחן מלכים אע"פ שנאכל בפ"ע ולא עם הפת וגם הרמב"ם עצמו הוכר שם כדון י"ח לישן פרפרת לענין פולין וערשים ע"ש אך י"ל רבונתנו פרפרת שאוכלין עם הפת שכן כתב להריא בס"ד מברכות דין ו' חו"ל בירך על הפת פטר את הפרפרת שאוכלין בהן הפת וכו' עב"ל מיהו לרינא כיון דהמור וש"ע פסקו לאיסור הבי קו"ל [ומיוזמלי מ"מ ס"ה] מ' משמע דהרמב"ם דאיתא סס כל אוכל עאלכל כמות שהוא חי אין בו משום כ"ג עס ספס יכ טו משום כ"ג עכ"ל כלומר מס שאוכלין ללפת את הפת דבר דמוכל ללפת מה דרכו כמנובל והיוזמלי לא סוכרי כלל סך דעולס ע"מ מיוס העיקר נראה דתלוי בללפת לא

ב רוב הפוסקים כתבו במעם איסור שלקות משום חתונה ויש מרכותינו שכתב המעם שלא יאכילנו דבר איסור [כ"ג] סס כנס דכ"ס] ורש"י ו"ל במשנה שם [ל"ה] בתב משום חתונה וכנמ' שם [ל"ה] כתב שלא יאכילנו דבר איסור משום חתונה שמעמו הוא למה הקילו בפת ולא בשלקות משום דבשלקות יש שני מעמים ובפת לא שייך החשש השני מאכילת דבר איסור דבפת נראה להריא מה שיש בו ולא כן בשלקות ולכן החמירו בשלקות ולא בפת [וכנס א"ס מה שכתבו סתומ' והר"ן למה פלגיננו מנא בחדמי וביכרנו לומר ששני גזירות היו ולמ"ס כחונת רש"י א"ס נפשות] :

ג כתבו רבותינו בעלי התוס' [סס] חו"ל אובר הרמב"ך ודוראו שלקות אסור כשעובד כוכבים מבשלם בביתו אבל בשמבשל בביתו של ישראל אין לחוש לא לחתונה ולא לשמא יאכילנו דברים פמאים ולא הורה לו ר"י ודוראי כיון שהוא מבשל לא חלקי חבמים כלל בין רשות ישראל לרשותו כי עולם יש לחוש שמא לא יזהר גם בביתו של ישראל כמו בביתו עב"ל והרא"ה בס' ברק הבית [ד' ל"ה] כתב שמעתי כשם הר"י בר מנחם שאין דין בישולי עובדי כוכבים לעכרו ושפתחו הקטנים לו כיון שעושה דרך בפייה לא שייך איקרובי דעתא ומורי הרמב"ן ו"ל רואה רכרוי אע"פ שאין ראוי לעשות כן דיעבד מותר עב"ל וכתב ע"ז הרשב"א במשטרת הכית חו"ל ואין הפרש בין עבד שפחה וכו' שלא חילקו בגזירותיהם ולא המושכרים לשנה או יותר ההירו רק קבניות לנו ולא המושכרים לשנה או יותר [ל"ה] ובאו"ה כלל מ"ג כתב דבריעבד נהנים לסמוך ארכרי הרמב"ך ומתיר בבית ישראל ע"ש וכתבנו שערך דורא ס' ע"ה כתב בשם התה"ד רגזנון להתיר להניח שפחות לבשל ולצלוח ואפשר דרמבו הוא דאי

ד רוב הפוסקים כתבו במעם איסור שלקות משום חתונה ויש מרכותינו שכתב המעם שלא יאכילנו דבר איסור [כ"ג] סס כנס דכ"ס] ורש"י ו"ל במשנה שם [ל"ה] בתב משום חתונה וכנמ' שם [ל"ה] כתב שלא יאכילנו דבר איסור משום חתונה שמעמו הוא למה הקילו בפת ולא בשלקות משום דבשלקות יש שני מעמים ובפת לא שייך החשש השני מאכילת דבר איסור דבפת נראה להריא מה שיש בו ולא כן בשלקות ולכן החמירו בשלקות ולא בפת [וכנס א"ס מה שכתבו סתומ' והר"ן למה פלגיננו מנא בחדמי וביכרנו לומר ששני גזירות היו ולמ"ס כחונת רש"י א"ס נפשות] :

ה כמה וכמה בישולי עכים נהנו חו"ל עני כללים דכל דבר הנאכל כמות שהוא חי כמו פירות וכי"צ בהם אין בהם משום בישוליהם [סס לס:] וכן כל דבר שאינו עולה על שלחן מלכים אין בהם משום בישוליהם [סס] וקו"ל כהני הרי לישי רבנאכל כמו שהוא חי אף שעולה על שלחן מלכים אין שאינו עולה על שלחן מלכים אף שאינו נאכל כמו שהוא חי אין בהן איסור זה וכן אינו אלא ברבר שאינו נאכל חי ועולה על שלחן מלכים וכן פסקו במור וש"ע סעי' א' :

ו כנמ' [ל"ה] איתא כל שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בשולי וכו' וב"כ הרמב"ם כפ"ו דין מ"ו וביאר המעם שבפני שעיקר הגזירה הוא משום חתונה שלא יזמנו אצלו בסעודה ורכר שאינו עולה על שלחן מלכים לאכול בו את הפת אין אדם מומן את חבירו עליו עב"ל וזמלשן זה שמעט דבר שאינו ללפת בו את הפת אצלו הוא דבר של חשיבות כמו מיני פריאות החשובים כיון שאינו ללפת את הפת ליה לן בה אף אם אין נאכלים כמו שהם חיים וכו' אחר מגדולי אחרונים שהו רעת הרמב"ם וכן עיקר דרינא [מ"ח סק"ג] :

ז אבל המור והש"ע סעיף א' כתבו דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי וגם עולה על שלחן מלכים ללפת בו

אם

אח הפת או לפרפת וכו' אסור משום בישולי כוכבים עב"ל ונראה שרעתם כן הוא רוח שאמרו חו"ל ללפת בו את הפת לא דווקא הוא ואורחא רמולתא קאמר דברך שאינו חשוב אין מעלין על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אבל העיקר תלוי ברכר של חשיבות העולה על שלחן מלכים אע"פ שנאכל בפ"ע ולא עם הפת וגם הרמב"ם עצמו הוכר שם כדון י"ח לישן פרפרת לענין פולין וערשים ע"ש אך י"ל רבונתנו פרפרת שאוכלין עם הפת שכן כתב להריא בס"ד מברכות דין ו' חו"ל בירך על הפת פטר את הפרפרת שאוכלין בהן הפת וכו' עב"ל מיהו לרינא כיון דהמור וש"ע פסקו לאיסור הבי קו"ל [ומיוזמלי מ"מ ס"ה] מ' משמע דהרמב"ם דאיתא סס כל אוכל עאלכל כמות שהוא חי אין בו משום כ"ג עס ספס יכ טו משום כ"ג עכ"ל כלומר מס שאוכלין ללפת את הפת דבר דמוכל ללפת מה דרכו כמנובל והיוזמלי לא סוכרי כלל סך דעולס ע"מ מיוס העיקר נראה דתלוי בללפת לא

א אסור משום בישולי כוכבים עב"ל ונראה שרעתם כן הוא רוח שאמרו חו"ל ללפת בו את הפת לא דווקא הוא ואורחא רמולתא קאמר דברך שאינו חשוב אין מעלין על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אבל העיקר תלוי ברכר של חשיבות העולה על שלחן מלכים אע"פ שנאכל בפ"ע ולא עם הפת וגם הרמב"ם עצמו הוכר שם כדון י"ח לישן פרפרת לענין פולין וערשים ע"ש אך י"ל רבונתנו פרפרת שאוכלין עם הפת שכן כתב להריא בס"ד מברכות דין ו' חו"ל בירך על הפת פטר את הפרפרת שאוכלין בהן הפת וכו' עב"ל מיהו לרינא כיון דהמור וש"ע פסקו לאיסור הבי קו"ל [ומיוזמלי מ"מ ס"ה] מ' משמע דהרמב"ם דאיתא סס כל אוכל עאלכל כמות שהוא חי אין בו משום כ"ג עס ספס יכ טו משום כ"ג עכ"ל כלומר מס שאוכלין ללפת את הפת דבר דמוכל ללפת מה דרכו כמנובל והיוזמלי לא סוכרי כלל סך דעולס ע"מ מיוס העיקר נראה דתלוי בללפת לא

ב רוב הפוסקים כתבו במעם איסור שלקות משום חתונה ויש מרכותינו שכתב המעם שלא יאכילנו דבר איסור [כ"ג] סס כנס דכ"ס] ורש"י ו"ל במשנה שם [ל"ה] בתב משום חתונה וכנמ' שם [ל"ה] כתב שלא יאכילנו דבר איסור משום חתונה שמעמו הוא למה הקילו בפת ולא בשלקות משום דבשלקות יש שני מעמים ובפת לא שייך החשש השני מאכילת דבר איסור דבפת נראה להריא מה שיש בו ולא כן בשלקות ולכן החמירו בשלקות ולא בפת [וכנס א"ס מה שכתבו סתומ' והר"ן למה פלגיננו מנא בחדמי וביכרנו לומר ששני גזירות היו ולמ"ס כחונת רש"י א"ס נפשות] :

ג כתבו רבותינו בעלי התוס' [סס] חו"ל אובר הרמב"ך ודוראו שלקות אסור כשעובד כוכבים מבשלם בביתו אבל בשמבשל בביתו של ישראל אין לחוש לא לחתונה ולא לשמא יאכילנו דברים פמאים ולא הורה לו ר"י ודוראי כיון שהוא מבשל לא חלקי חבמים כלל בין רשות ישראל לרשותו כי עולם יש לחוש שמא לא יזהר גם בביתו של ישראל כמו בביתו עב"ל והרא"ה בס' ברק הבית [ד' ל"ה] כתב שמעתי כשם הר"י בר מנחם שאין דין בישולי עובדי כוכבים לעכרו ושפתחו הקטנים לו כיון שעושה דרך בפייה לא שייך איקרובי דעתא ומורי הרמב"ן ו"ל רואה רכרוי אע"פ שאין ראוי לעשות כן דיעבד מותר עב"ל וכתב ע"ז הרשב"א במשטרת הכית חו"ל ואין הפרש בין עבד שפחה וכו' שלא חילקו בגזירותיהם ולא המושכרים לשנה או יותר ההירו רק קבניות לנו ולא המושכרים לשנה או יותר [ל"ה] ובאו"ה כלל מ"ג כתב דבריעבד נהנים לסמוך ארכרי הרמב"ך ומתיר בבית ישראל ע"ש וכתבנו שערך דורא ס' ע"ה כתב בשם התה"ד רגזנון להתיר להניח שפחות לבשל ולצלוח ואפשר דרמבו הוא דאי

ד רוב הפוסקים כתבו במעם איסור שלקות משום חתונה ויש מרכותינו שכתב המעם שלא יאכילנו דבר איסור [כ"ג] סס כנס דכ"ס] ורש"י ו"ל במשנה שם [ל"ה] בתב משום חתונה וכנמ' שם [ל"ה] כתב שלא יאכילנו דבר איסור משום חתונה שמעמו הוא למה הקילו בפת ולא בשלקות משום דבשלקות יש שני מעמים ובפת לא שייך החשש השני מאכילת דבר איסור דבפת נראה להריא מה שיש בו ולא כן בשלקות ולכן החמירו בשלקות ולא בפת [וכנס א"ס מה שכתבו סתומ' והר"ן למה פלגיננו מנא בחדמי וביכרנו לומר ששני גזירות היו ולמ"ס כחונת רש"י א"ס נפשות] :

ה כמה וכמה בישולי עכים נהנו חו"ל עני כללים דכל דבר הנאכל כמות שהוא חי כמו פירות וכי"צ בהם אין בהם משום בישוליהם [סס לס:] וכן כל דבר שאינו עולה על שלחן מלכים אין בהם משום בישוליהם [סס] וקו"ל כהני הרי לישי רבנאכל כמו שהוא חי אף שעולה על שלחן מלכים אין שאינו עולה על שלחן מלכים אף שאינו נאכל כמו שהוא חי אין בהן איסור זה וכן אינו אלא ברבר שאינו נאכל חי ועולה על שלחן מלכים וכן פסקו במור וש"ע סעי' א' :

ו כנמ' [ל"ה] איתא כל שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בשולי וכו' וב"כ הרמב"ם כפ"ו דין מ"ו וביאר המעם שבפני שעיקר הגזירה הוא משום חתונה שלא יזמנו אצלו בסעודה ורכר שאינו עולה על שלחן מלכים לאכול בו את הפת אין אדם מומן את חבירו עליו עב"ל וזמלשן זה שמעט דבר שאינו ללפת בו את הפת אצלו הוא דבר של חשיבות כמו מיני פריאות החשובים כיון שאינו ללפת את הפת ליה לן בה אף אם אין נאכלים כמו שהם חיים וכו' אחר מגדולי אחרונים שהו רעת הרמב"ם וכן עיקר דרינא [מ"ח סק"ג] :

ז אבל המור והש"ע סעיף א' כתבו דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי וגם עולה על שלחן מלכים ללפת בו

אם

דף לח.) בשם הראב"ד, שאיסור בישולי גוים אינו אלא כשהגוי מבשל בביתו, אבל כשהוא מבשל בכיתו של ישראל אין לחוש להתנות ולא משום שמא יאכילנו דברים טמאים... ע"ש. וכן כתב המרדכי (פרק ב' דעבודה זרה סימן תתל) בשם רבינו אברהם דאורליינש. וכן כתב רבינו ידוהם. ואף על פי שהתוספות והמרדכי שם כתבו שלא הודה לו רבינו תם, שהואיל והגוי מבשל לא חילקו חכמים כלל בין כשעושה ברשותו של ישראל וכו'. וכן דעת רוב הפוסקים (וראה בבית יוסף ריש סימן קיג, ובשו"ת בעי חיי חלק יורה דעה סימן קנד דף קה ע"ג), מכל מקום חזי לאצטרופי שימת הראב"ד ודעימיה לסניף להתיר בנידון דידן, שהסופגניות נעשות כמסעדות וככתי הארחה של יהודים. ועיין בשו"ת רב פעלים חלק ד' (חלק אורח היים סוף סימן ו'), ובשו"ת מנחת יצחק חלק ז' (סימן סב). ומכל מקום נראה שצריך המשגיח ישראל לעמוד על המשמר ולראות שאם נכבה הגאון, ואח"כ רוצים למנוע עוד סופגניות יחזור וידליקנו בעצמו, כי אפילו פת ישראל שנעשה ע"י גוי צריך קיים להתירו. וכמבואר בשו"ת מהר"ם מרומנבורג (דפוס פראג סימן לג), ובמרדכי (פרק ב' דעבודה זרה סימן תתל), ובשלחן ערוך (סימן קיב סעיף יא). ועיין עוד בשו"ת קול אליהו. חלק ב' (סימן ב') ד"ה ודע. ובספר מאורי אור (חלק קן טהור, דף מט ע"א). ע"ש. ודו"ק.

בסיכום: סופגניות הנעשות על ידי גוים במסעדות ובתי הארחה של יהודים מותרים באכילה, ואין בהם איסור בישולי גוים. ומכל מקום יש להזהר שישאר ידליק את האש. וכן אם כיבו את הגאון ואח"כ רוצים למנוע עוד סופגניות, יחזור המשגיח וידליקנו בעצמו. והנהנים להזהר תמיד מלאכול אפילו פת נחתום גוי, עליהם להזהר גם בסופגניות אלה, ותבוא עליהם ברכה.

סימן נד

שאלה: כתי מלון ומסעדות שבהם יש משגיח על הכשרות מטעם הרבנות הראשית המקומית, ויש להם תעודת כשרות, בהם הטבח שמבשל את התבשילים במקומות אלו הוא ערבי, אלא שהסקת האש של תנורי הבישול והאפייה נעשית על ידי ישראל, שהוא המשגיח על הכשרות, האם מותר לאכול מתבשילים אלו, ללא חשש איסור בישולי גוים?

תשובה: הר"ן בפרק ב' רעבודה זרה (דף לח.) כתב, שהסכימו רבותינו הראשונים, שאף על פי שבדין פת עכו"ם אם הסיק ישראל את התנור ואפה בו הגוי את הפת, הפת מותרת, מכל מקום כתבשיל צריך שישאר ישפות את הקדרה על האש, וכמו שאמרו בגמרא (עבודה זרה לח.)

הניח ישראל כשר על נבי נחלים ובא גוי והיפך בו מותר, וכן שופתת אשה קדרה על נבי בירה ובאה גויה ומגיסה בה ואינה חוששת. אבל הדלקת האש לבדה על ידי ישראל אינה מועילה להתיר בישולי גוים. ואין בדבר זה שום ספק כלל. ע"כ. וכן דעת הרשב"א בתורת הבית (סוף בית ג' דף צג ע"א). וכן כתב בשו"ת הרי"ש (סימן תקיד), ושכן הסכימו כל המפרשים. ע"ש. וכן כתב רבינו יונה כאגרת התשובה, והוכח בבית יוסף (סימן קיג). אבל הראב"ד עבודה זרה (סימן שג) בד"ה והשלקות, והמרדכי (פרק ב' דעבודה זרה) כתבו, שהיסק התנור על ידי ישראל מועיל גם לענין בישולי גוים. וכן כתב רבינו פרץ בהגהות סמ"ק (סימן רכג אות כ'). וכן כתב בספר כל כו (סימן ק', דף קיב ע"ג). וכן כתב בספר האגור (סימן אלף ושי"ג) בשם מהרי"ל. וכן כתב רבינו ישראל איסרלן בהגהות שערי דורא (סימן עה). וכן מבואר בספר איסור והיתר (סימן מג סוף אות יג) בשם מהר"ם. (וכן כתב עוד באיסור והיתר שם אות י' בשם [הנהות] סמ"ק). ועיין במאירי עבודה זרה (לח): בד"ה ככה, שהביא מחלוקת הפוסקים בזה. ע"ש. ובשו"ת הרדב"ז חלק ג' (סימן תקכז) בד"ה ולענין בישולי נכרים, כתב בפשיטות שאין היסק מועיל אלא כפת ולא בתכשיל. ועיין עוד בשו"ת באר שבע (סימן כד). ע"ש. וזו לשון מרן השלחן ערוך (בסימן קיג סעיף ז'): „אין היסק התנור מועיל אלא כפת, אבל בתכשיל אין הדלקת האש על ידי ישראל מעלה ומורידה, אלא הנחת התכשיל על האש דוקא, לפיכך הרוצה לכשל במחבת בתנור של גוי צריך שהישראל יתן המחבת לתוך התנור למקום הראוי להתכשל בו". וכתב על זה הרמ"א בהנה: „ויש חולקים ואומרים שהדלקת האש או חיתוי כנחלים מועילה גם לגבי כישול כמו לענין אפיית הפת. וכן נוהגים במדינות אשכנז". נמצא שהדבר שנוי במחלוקת הפוסקים, ובהיות שאנו הספרדים ועדות המזרח קבלנו עלינו חוראות מרן השלחן ערוך, אין לנו להקל בזה, מכיון שדעת מרן לאסור אף כדועבד. וכן פסק הפרי חדש (סימן קיג ס"ק יג ומ"ז). וכן הסכים הגאון רבי דוד פארדו בספר מזמור לדוד (דף קז ע"א). וכן כתב בשו"ת קול אליהו חלק ב' (חלק יורה דעה סימן ב'). ובספר מסגרת השלחן (סימן קיג דין ג'). וכן העלה בזכחי צדק (שם ס"ק לא), וזו לשונו: ולדידן בני הספרדים אין לנו אלא דברי מרן שקבלנו חוראותיו, והדלקת האש או השלכת קיסם וכל שכן חיתוי כנחלים אין בהם הועלת כלל בענין בישולי גוים, ואפילו כדועבד אסור. ע"כ. וכן כתב בפשיטות הגאון רבי יצחק בן ואליד בשו"ת ויאמר יצחק (חלק יורה דעה סימן ג'). וכן כתב הגאון רבי יוסף חיים בשו"ת רב פעלים חלק ג' (חלק יורה דעה סימן מ'). וכ"כ בשו"ת תבואות שמש (חיו"ד סי' ע). ע"ש. ודק כגי אשכנז היוצאים ביד רמ"א, יכולים להקל בזה. והנה ידוע מה שכתב מרן החיד"א בספר דברים אחרים (דף כו ע"ב), שספרדי

שמיקל כדעת הרמ"א בניגוד להוראות מרן, חייב לעשות תשובה וכפרת, כי אבותינו קבלו עליהם ועל זרעם ככל אשר יאמר מרן בשלחנו הפהור. וכן כתב עוד בספרו שם הגדולים (מערכת ספרים אות ט'). וכן כתב הנאון רבי חיים פלאנ'י בשו"ת-חקקי לב חלק ב' (דף קצד ע"ג). ובספר מועד לכל חי (סימן ב' אות כג). וכן כתבו עוד אחרונים. ובאמת שרבים מהספרדים ועדות המזרח מתאכנסים בכתי מלון ונכנסים למסעדות ואוכלים שם בסומכם על תעודת הכשרות של הרבנות הראשית, ואין איש שם על לב.

וגראה ללמד זכות על הנוהגים להקל בדבר, כי הנגה התוספות (עבודה זרה לח.) בד"ה אלא, כתבו, ואומר הרב רבי אברהם בן דוד, שאם הנוי מבשל בכיתו של ישראל, מותר, כיון שאין לחוש בזה לא משום חתנות ולא משום שמא יאכילנו דברים ממאים. ולא הודה לו רבינו תם, שכיון שהנכרי מבשל לא חילקו חכמים כלל בין כשעושה בתוך רשות ישראל לרשות גוי, שלעולם יש לחוש שמא גם בבית ישראל לא יזהרו ממנו כמו בכיתו של גוי. ע"כ. וכן כתב המרדכי (שם סימן תתל), שדכינו אברהם דאורליינש התיר כשהנוי מבשל בבית של ישראל, ולא הודה לו רבינו תם. ע"ש. ובתוספות רבינו יהודה בר יצחק מבירינא (עמוד קנג) כתב, שהרב רבינו אברהם בן רבי יהודה בתר"ר יום טוב היה מתיר לבשל על ידי גוי בביתו של ישראל, אפילו בלא חיתוי, משום שכבית ישראל לא שייך חתנות, ולא הודה לו רבינו תם. ע"ש. ובנימוקי יוסף (בסוף פרק ב' דעבודה זרה, עמוד רלו) כתב, ורבינו אברהם דודו של רבינו יצחק בעל התוספות כתב, שאם כישל גוי תבשיל בכיתו של ישראל מותר, שאין לגזור בזה לא משום חתנות ולא משום שמא יאכילנו דברים ממאים. אבל רבינו תם אמר דלא פלוג רבנן. ע"ש. ובספר איסור והיתר (כלל מן סימן יג) כתב, שנוהגים לסמוך בדיעבד על רש"מ וראב"ה מאורליינש שפסקו להתיר כישול גוי בבית ישראל, דליכא למיהש לא משום חתנות ולא לשמא יאכילנו דברים ממאים. ע"ש. ומרן הבית יוסף כבדק הבית (ריש סימן קינ) הביא מה שכתב רבינו ירוחם, שרוב הפוסקים הסכימו להתיר כישול גוי בבית ישראל, והשיג עליו שאדרבה דעת הפוסקים נראה לחמיר שסתמו דבריהם ולא חילקו בזה. ע"ש. וכן כתב מרן החב"ב בעל כנסת הגדולה בשו"ת בעי חיי (חלק יורה דעה סימן קנה) לדחות דברי רבינו ירוחם. (ושם כתב דמה שכתבו התוספות הנ"ל בשם הראב"ד, אינו הראב"ד כעל ההשגות וכו', וכדבריו מתבאר מדברי הראשונים הנ"ל). ובמאירי (עבודה זרה לה. עמוד קלא) כתב, ויש מחלימים להתיר כל מה שגוי מבשל בכיתו שלנו, ולא נאסר אלא כשהוא עושה בכיתו, שזוהו קירוב דעת גמור, ולא יראה כן, אלא אף בבית ישראל אסור. ע"כ. והנה אף על פי שלא יצא הדבר מידי מחלוקת, כודאי העיקר לאסור כדעת רוב הפוסקים, וכמו שכתב

גם כן מרן הבית יוסף. אולם ראיתי להגאון רבי רפאל כירדונו בספר תורות אמת יורה דעה (סימן קיב) שכתב, שמדויק לשון מרן השלחן ערוך, "אסרו חכמים לאכול פת של גוים עובדי עבודה זרה", היה נראה שהגוים שכאוצותינו שהם ישמעאלים ואינם עובדי עבודה זרה מותר לאכול מבישוליהם ומפתם, וכן נראה מדברי הש"ך, שציין למה שכתב בסימן קכד ס"ק יב, שהישמעאלים אינם אוסרים היין אלא בשתיה ולא בהנאה כיון שאינם עובדים עבודה זרה. ור"ל שהיין נסך של עובדי עבודה זרה אסור כשתיה ובהנאה, ושל ישמעאלים חות ביה דרנא שאסור רק בשתיה, ואם כן בבישול וכפת שלהם שאין בהם איסור אלא באכילה, כשאינם עובדי עבודה זרה מותר לגמרי. אך מדברי כל הפוסקים נראה שאין חילוק בזה בין עובדי עבודה זרה לישמעאלים. וכן המנהג פשוט. ומכל מקום כל הקולות שנמצאו בפוסקים, אף על פי שיש חילקים, בארצותינו הלך אחר המיקל, כגון המחלוקת של רבינו אברהם ורבינו תם כבישל הנוי בבית ישראל בארצותינו יש להקל. כן נראה לי. ע"כ. ובאמת שאין דיוקו מוכרח כלל, שהואיל ומעם איסור כישולי גוים הוא משום חתנות או שמא יאכילנו דברים ממאים, כמו שכתבו התוספות (עבודה זרה לח.), והאור זרוע (עבודה זרה סימן קצא), ובשו"ת הרשב"א (סימן רמח), ובחידושי הראב"ד (עבודה זרה לו:), ובמאירי והר"ן והרימב"א שם. הרי שני המעמים שייכים גם בישמעאלים שאינם עובדי עבודה זרה. וכן מבואר בדברי הגר"ח בן עמר בספר פרי תאר (סי' קיב סק"ג). וכן כתב בס' האגור (סימן אלף ורצ"ה והלאה). וכן פסק בשו"ת רב פעלים חלק ד' (חלק יורה דעה סימן יז). וכן דעת הזבחי צדק (סימן קיב ס"ק כה). ע"ש. ואמנם בתשובת הנאון רבי יעקב חאניו בשו"ת מהר"י פראנץ (סימן למ), צידד גם כן להקל בפת בעל הבית נוי כיון שבמקומות אלו אינם עובדים עבודה זרה. ומכל מקום סיים: אבל לא ניחא לי בהכי. ואני פי מלך אשמור וכו'. ע"ש. והרי אפילו בפת של קראים, כתב הפרי חדש (סימן קיב סק"ב) לאסור. וכן הסכים בשלחן גבוה שם. וכן כתב הפרי מגדים. וכן כתבו בספר בית לחם יהודה, ובספר לחם הפנים. וכן פסק בזבחי צדק שם. וכל שכן פת של ישמעאלים. (ועיין בשו"ת יביע אומר חלק ה' חלק יורה דעה סימן י' אות א'). וכן יש להעיר ממה שכתב הנאון מהר"י אסאד בשו"ת יהודה יעלה (חלק יורה דעה סימן לא) לאסור כישול של מומר לחלל שבת בפרהסיא. וכן כתבו עוד כמה אחרונים. (ועיין יביע אומר שם. ואבמ"ל). לפיכך גם כבישל גוי בבית ישראל אין לסמוך להקל אפילו בערבים שאינם עובדי עבודה זרה.

אולם בניו שהוא שכיר אצלינו, נראה שיש מקום להקל, כי יש שדנים אותו כדיון עבדים ושפחות הקנויים לנו, שדעת כמה פוסקים להקל בהם, וכמבואר בשו"ת הרשב"א חלק א' (סימן סח), שכתב, ויש מרבתינו שצידדו

להתיר בישולי עבדים ושפחות שלנו, ונותנים מעט לדבריהם, שמכיון שאיסור בישולי גוים אינו אלא משום חתנות, אין נזרת חתנות וקירוב הדעת אלא כמי שעושה מרצונו לאהבת ישראל, אבל אלו עושים הם בין ירצו ובין לא ירצו, לפיכך אין קירוב הדעת שייכת בהם, ולא נזרת חתנות. וסיים, ומכל מקום אין דכריהם מחזוריים בעיני, וכן אנו נוהגים איסור בכישוליהם אף בדיעבד. עכת"ד. (ותשובה זו הובאה כלשונה בתשובות המיוחסות להרמב"ץ סימן קמט). ובספר ארחות חיים יורה דעה (עמוד שכט) כתב, שהרמב"ן בתשובת התיר בישולי עבדים ושפחות הקנויים לנו, כיון שמוזהרים עליהם מן התורה שלא לעשות מלאכה בשבת, ואינם בכלל גוים דעלמא, ולכן אינם בכלל נזירת חז"ל בזה, ושכן נהגו. והרא"ה כתב אף על פי שהדעה נוטה לדבריו, בעל נפש יחמיר על עצמו. והרשב"א אוסר אף בדיעבד. ע"כ. ודברי הרא"ה הם כבדק הבית (בית ג' שער ז', דף צד ע"א). שכתב, שרבינו יצחק ב"ר מנחם התיר בזה, שכיון שעושים דרך כפיה לא שייך קירוב דעת בכישוליהם. ומורי הרמב"ן רואה דבריו, ואף על פי שאין ראוי לעשות כן לכתחלה, מכל מקום בדיעבד מותר. ע"כ. ובחידושי הריטב"א (עבודה זרה לח), כתב, שרבים וגדולים בצרפת נהגו להקל בעבדים ושפחות שלנו. וראוי להחמיר. ע"ש. ומרן הבית יוסף (ריש סימן קינ) הביא בקצרה דברי הפוסקים הנ"ל. ובשלחן ערוך (סימן קיג סעיף ד') כתב: "יש מי שמתיר בשפחות שלנו, ויש מי שאוסר אף בדיעבד". וכתב הרמ"א כהנה: "ובדיעבד יש לסמוך על המתירים, ואפילו לכתחלה נוהגים להקל בבית ישראל שהשפחות מכשולות בבית ישראל, כי אי אפשר שלא יחתה מעט אחד מכני הבית". וכתב הש"ך שמדברי הרמ"א נראה שאפילו בשפחות השכורות שלנו יש להקל, אף על פי שאין אנו מוזהרים עליהם כשבת, כמבואר באורח חיים (סימן שד). ונראה שסמך בזה על דעת רבינו אברהם שמתיר בישולי גוי בבית ישראל. וכן כתב כתורת חפאת (כלל עה דין יז) בשם האיסור והיתר (כלל מג דין יג), או שסמך על הטעם של הרשב"א שלא שייך בהן קירוב דעת כיון שעושים בעל כרחן בין ירצו בין לא ירצו. וכן כתב המהרש"ל בתשובה (סימן עה). עכת"ד. וכן כתב הכנסת הגדולה (בהנחות בית יוסף אות ח') בשם אביו ז"ל, שבשעת הדחק יש לסמוך על סברת הרשב"א בצירוף דעת הראב"ד שלא נזרו על בישולי גוים בבית ישראל. וכתב על זה בשלחן גבוה (שם סק"מ וסק"י), שאף על פי שהפרי הרש כתב לאסור בשפחות הנשכרות לחודש או לשנה, שאין אנו מוזהרים עליהן בשבת, כידוע שנעלמו ממנו דברי האחרונים שמתירים גם בשפחות שבמדינות אשכנז שהן מושכרות להם, וכמו שהביא הכנסת הגדולה הנ"ל. וכבר ידעת שבשל דכריהם הלך אחר המיקל. ע"כ. וכן העלה הנאון רבי יוסף חיים בשו"ת רב פעלים חלק ד' (חלק אורח חיים סימן ו'),

שאף על פי שהפרי הרש החמיר במשרתות המושכרות, שאין אנו מוזהרים עליהן כשבת, מכל מקום כיון שכמה גדולים סמכו על המתירים הואיל והן מכשולות בבית ישראל, אין למחות בנהגים להקל. ע"ש. וכן כתב השדי חמד בפאת השדה (מערכת בישולי גוים סימן א') בשם הרה"נ רבי אברהם מתתיה חלפון, שלפי דברי הש"ך שיש מתירים גם בפועלים הנשכרים, ולא דוקא בעבדים הקנויים, ואפילו בלא חיתוי של ישראל, וכן נהגו בזמננו להקל כדכריהם, מנהג זה הלכה הוא וכו'. ע"ש. ומעתה בנידון דידן יש לנו המעשים → האלה להקל בצירוף הטעם הראשון שישראל מדליק את האש. ואם כן יש לנו ספק ספיקא להתיר, שמא הלכה כהפוסקים הסוברים שגם בכישולי גוים התירו בהיסק על ידי ישראל, ולא רק בפת עכו"ם, ואם תמצא לומר כדברי החולקים, שמא הלכה כהאומרים שבפועלים המושכרים בבית ישראל יש להקל. ואף על פי ששני הספקות הם נגד מרן שקבלנו תוראותיו, וכבר כתב הגאון רבי יוסף חיים בשו"ת רב פעלים חלק ג' (חלק יורה דעה סימן מ') שאין לסמוך על ספק ספיקא כששני הספקות נגד מרן, ואפילו באיסור בישולי גוים. ע"ש. וכיצא בזה כתב הרה"ג החסיד מהר"א מני בספר זכרונות אליהו יורה דעה (מערכת ב' אות כז) על הספק ספיקא שעשה הרב בעל ריח שדה. (וראה עוד בזכרונות אליהו יו"ד מערכת ס אות ג). ע"ש. אולם הגאון רבי יוסף חיים עצמו בספר רב ברכות (מערכת ס' דף קכב ע"ב), אחר שחשב לחלק בדין ספק ספיקא בין כשספק אחד בלבד נגד דעת מרן, ובין כששני הספקות נגד דעת מרן, סיים, ומיהו לדעת מרן החיד"א אי אפשר לחלק בזה, כי מצאנו אליו כמחזיק ברכה (סימן נב סק"ה), שעשה ספק ספיקא אף ששני הספקות נגד דעת מרן. ע"כ. וכן ראיתי להגאון רבי אליעזר די טולידו בשו"ת משנת רבי אליעזר חלק ב' (חלק יורה דעה סימן א'), שהעלה שיש להקל בספק ספיקא אף על פי ששני הספקות נגד דעת מרן. וכן מתבאר מדברי החקרי לב (חלק א' מיוורה דעה סימן קפה, וחלק ג' חלק אורח חיים סימן א'). וכן כתב הגאון רבי יצחק אבולעפיא בשו"ת פני יצחק (חלק א' חלק יורה דעה סימן מ', דף לט ע"ד, ובחלק ב' דף כה ע"ג). וכן העלה הגאון מהרש"א אלפנדאדי בתשובה (חלק יורה דעה סימן א', דף ענ ע"ד). וכן כתב הגאון רבי אברהם הכהן מסאלוניקי בספר מהרת המים בשיורי מהרה (מערכת ס' אות ז'), שאפילו כששני הספקות נגד דעת מרן, יש להקל בספק ספיקא, כי אפשר שגם מרן יודה שבהצטרפות שניהם יחדיו יש להתיר. ע"ש. וכן כתב בשו"ת שערי עזרה פראב (חלק יורה דעה סימן כ', דף לא ע"ב), ושכן כתב השדי חמד. ע"ש. ומעתה הדבר פשוט שגם בנידון שלנו יש מקום נרחב לסמוך להקל גם לספרדים ובני עדות המזרח. וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק חלק ז' (סימן סב). ע"ש. ומכל מקום המחמיר על עצמו תבוא עליו ברכה.

בכרייתא לא אלא הלכה כרבנן, דמשגתינו משנה משמע. אבל היכא דאמרין משנה סתם, כגון משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי, קיימא לן כוותיה בין במשנה בין בכרייתא. וכן כתב הרא"ש (בפרק קמא דביצה סימן ז'). וכן כתבו עוד הרבה ראשונים. אבל בקידושי הרשב"א (הולין סד.) כתב בשם בעל העיטור, שהכלל שמשנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי אינו אלא במשנה ולא בכרייתא. וכן כתבו מרן הכסף משנה (בסוף פרק ב' מהלכות בית הבחירה), והדב"ז (בפרק י' מהלכות מעשר הלכה יג). וכבר האריך למעניתו בזה הגאון היד מלאכי (כלל תמו). ועיין עוד בערך השלחן אורח חיים (סימן תקיג סק"ח), ובספר יעיר און (מערכת מ' אות ט'). ובשו"א ומשיב קמא (חלק א' סוף סימן ד'), ובשדי חמד (דברי חכמים סימן נד). ע"ש. ומכל מקום נראה שגם הרשב"א וסיעתו יודו בדיון זה, כיון שתרנום אונקלוס מסייע לרבי אליעזר בן יעקב, ונדוע מה שכתב הסמ"ג בשם הגאונים רב נטרונאי ורב עמרם, שתרנום אונקלוס ניתן מסיני והובא בבית יוסף אורח חיים (סימן רפה). ועיין עוד למהרש"ל בספר ים של שלמה (קידושין פרק ב' סימן יד). ע"ש. וכן יש להסתייע ממה שכתב בתרגום יונתן בן עוזיאל (שופטים, פרק ה' פסוק כו) על הפסוק ידה ליתד תשלחנה, שלא רצתה יעל להשתמש בהריגת סיסרא בכלי זיון, לפי שנאמר בתורה לא יהיה כלי נבר על אשה, ולכן הרגה אותו ביתד האהל. והובא בפירושי רש"י (נזיר נט.). וכן הוא במדרש משלי (פרק לא) על הפסוק ידיה שלחה בכישור. וכן בילקוט שמעוני (שופטים שם). ע"ש. וכן פסקו להלכה הטור והשלחן ערוך יורה דעה (סימן קפב סעיף ה') כלשון הרמב"ם הנ"ל.

אולם הדבר ברור שבנידון שלנו שיש השש של סכנת נפשות מפחד המרצחים המחבלים ששמו להם למטרה להרוג נפשות ולזרוע הרס וחורבן במדינת ישראל, מותר גם לנשים להתאמן ולישא נשק להגן על עצמן ועל תלמידי בתי הספר שבהשגחתן, מחשש פעולה זדונית של המחבלים, אשר לא ישאו פנים לזקן ונער לא יחוננו. שאין לך דבר העומד בפני פקוח נפש. וכבר כתב רבינו יהודה החסיד בספר חסידים (סימן ד') וזו לשונו: „עת לעשות לה' חפרו תורתך, לפיכך אם צרו עכו"ם על עיר מישראל, וכן נשים שהולכות בדרך, ויראות פן יפגעו בהן עכו"ם ויאנסו אותן, מותר להן ללכת בכנדי גברים ולהגור עצמן בחרב, כדי שיהיו סבורים העכו"ם שהם נברים. וכן הדין לבחורים שאין להם זקן, שיכולים ללבוש כנדי נשים כדי להנצל מאויבים“. וכן פסק בשו"ת תרומת הדשן (סימן קצו). ע"ש. ומה שלא הרגה יעל את סיסרא בחרב, והוצרכה להשתמש ביתד של האהל, לפי שסיסרא היה עיף ונדרם, ויכולה היתה להרוגו בנקל על ידי יתד, אבל כשהזמן דוחק וצריך לפעול במהירות, כגון שבאים מחבלים המושים ומוזיינים בכלי נשק מתוחכמים

בביכוב: גם הספרדים ובני עדות המזרח יש להם על מה שיסמוכו להתארח ולאכול בבתי מלון ובמסעדות הכשרים על ידי השגחת הרבנות המקומית, אף על פי שהמבכ שמכשל התכשילים הוא גוי, כיון שישראל שהוא המשגיח על הכשרות מליק בעצמו את האש של תנורי הכישול והאפיה. (ואם כיבו את האש, צריך לתזהר שישראל יחזור וידליקנה). והמחמיר על עצמו תבוא עליו ברכה.

סימן נה

שאלה: בישובי הספר מוטלת חובת השמירה בבתי הספר על המורות והנננות, האם מותר להן מצד ההלכה להתאמן בנשק, וכן לשאת נשק להגן על עצמן ועל תלמידי בתי הספר שבמיקוחן מן המרצחים המחבלים?

תשובה: שנינו בכרייתא (נזיר נט.), לא יהיה כלי נבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה, מה תלמוד לומר, אם שלא ילבש איש שמלת אשה, ואשה שמלת איש, הרי כבר נאמר כי תועבת ה' אלהיך כל עושה אלה, ואין כאן תועבה, אלא שלא ילבש איש שמלת אשה וישב בין הנשים, ואשה שמלת איש ותשב בין האנשים. רבי אליעזר בן יעקב אומר, מנין שלא תצא אשה בכלי זיון למלחמה תלמוד לומר לא יהיה כלי נבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה, שלא יתקן איש בתקוני אשה. וזו לשון הרמב"ם (בפרק יב מהלכות עבודה זרה הלכה י'): „לא תעדה אשה עדי האיש, כגון שתשים כראשה מצנפת או כובע, או שתלבש שריון וכיוצא בו, ולא יעדה איש עדי אשה כגון שילבש כנדי צבעונים וחלי זהב כמקום שאין עושים כן אלא הנשים, הכל כמנהג המדינה. ואיש שעדה עדי אשה ואשה שעדתה עדי איש חייבים מלקות“. ע"כ וכתב מרן הכסף משנה, שפסק רבינו אליעזר בן יעקב, משום דקיימא לן (ניסין סו.) משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי. וכן תרגם אונקלוס, לא יהי תקון זין דגבר על איתתא ולא יתקן גבר בתקוני איתתא, ולא תצריך עדי שישב איש בין הנשים או אשה בין האנשים. ע"כ. וכן כתב רבינו אליעזר ממיץ בספר יראים (סימן צו) שהלכה כזה כרבי אליעזר בן יעקב, משום שמשנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי. ע"ש. והנה אף על פי שמצאנו מחלוקת בענין זה אם הכלל משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי הוא רק במשנה, או גם בכרייתא. כי רש"י (ביבמות מט:) כתב: „קב ונקי, קב מדה קטנה היא, כלומר במקומות מועמים נזכר במשנה או בכרייתא, ונקי, שכל מקום שנזכר הלכה כמותו“. וכן כתב רש"ם (בכא בתרא קלה): „דהא דקיימא לן הלכה כרבנן שמעון במשנתו, היינו דוקא במשנה אבל

כר"ג ל' יצחק יצחק

דצב

אור

יו"ד סימן כ"ב כ"ג כ"ד

יצחק

סימן כ"ב

תקון כלי שאינו מחזיק רביעית

שו"ע יו"ד סי' ק"כ סעי' י'

כתב הטור [בגדמ"ח עמ' ס"ז] בשם הריצב"א, וז"ל: ראפילו אם נותן לו כלי שבור לתקנו אם לא היה מחזיק רביעית קורם לכן, ותקנו שיהיה מחזיק רביעית צריך טבילה וכו', ע"כ.

וצ"ע למה תלה זה בקבלת רביעית, וכי כלי קבול יש לו שעור, והא כל כלי שמקבל אין לו שעור לענין לקבל טומאה, ומנין לנו לחדש דין קבלת רביעית בענין זה של טבילת כלים, וצ"ע.

סימן כ"ג

שאלות קצרות - טבילת כלים

תנור חימום ביתי שעושים בו מוסט

שאלה: תנור השמלי שעיקרו נעשה לחמס הכית, ויש מן הבחורים שמשתמשים בו ליבש הלחם עליו ולעשות טוסט, האם צריך טבילה.

תשובה: נראה פשוט שבטלה דעתם ואין צריך טבילה.

טבל רק מכסה של סיר

שאלה: כשטובלים כסוי קדרה בלי הקדרה עצמה, האם מברכים.

תשובה: כסוי קרידה שמבשלים בה על האש טעון טבילה ובברכה.

כלי אבן לענין טבילת כלים

שאלה: כלים הנקראים Stoneware (כלי אבן), האם צדיכים טבילה.

תשובה: כיון שאינם לא מתכת ולא זכוכית אינם צדיכים טבילה.

להשתמש בכלים שאינם טבולים

שאלה: בארם שמתארח אצל חבירו ורוצה למזוג לו שתיה ומאכל בכלים שאינם טבולים, מה דינו.

תשובה: אין לו היתר להשתמש בכלים שאינם טבולים, וכל מה שכתבת בשם איזה ספר כל מיני סניפים וצינופים להיתר, את כולם ישא הרוח, וקורא אני על זה עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו, עיין פסחים דף נ"ב ע"ב. [אולם אם כבר מזג לו יש להתיר, דהרי הוא רק מרוקן את הכוס או את הצלחת].

סימן כ"ד

שאלות קצרות - כשרות

בישולי עכו"ם במסעדה לספרדים

שאלה: בספרדי שרוצה לאכול בחתונה או במסעדה שיש שם טבח גוי והמשגיח הוא אשכנזי ולשיטתם מספיק הדלקת האש, ולספרדים לא, האם יכול לאכול שם.

תשובה: אפשר גם לספרדי לסמוך על זה, כיון שיש לנו ב' צדדים להקל, א' דעת הרמ"א דעשיית האש סגי, ב' שיטות שאר הראשונים דאין על שכירים ופועלים דין בישול עכו"ם אפי' אם אינם קנויים לישראל⁶ [ורק כשמתארח אצל גוי שהבישול נעשה בבית הגוי או אסור].

ההשגחה במליחת בשר

שאלה וז"ל: המנהג אצלינו כששוחטים העופות שמנהל הישיבה הולך עם רב וכמה משגיחים, ושוכרים שוחט טוב, ושוחטים כמות עופות גדולה ומולחים במקום ומביאים לישיבה, והפעם קרה שהמנהל הלך לבד (כלי הרב) עם שני משגיחים, ושאחד השגיח רק על החלקים הפנימיים בלבד והשני על הוצאת הורידים של הגרון, ולא השגיחו כלל על המליחה שנעשתה על ידי גוים, רק המנהל שהוא ידא שמים היה עובר ומסתכל על המליחה, ובאותו חרר מצד שני של הכותל היה אחד המשגיחים, והמנהל עובר מאחר לשני לראות שהכל כשורה (האם נותנים לו דין נכנס ויוצא?). והכמות כפעם זו היתה של אלפיים עופות בערך, ע"כ לשונך.

תשובה: איני רואה בעיה בנוגע לעופות שנמלחו, א' מטעם שהמנהל היה יוצא ונכנס. ב' שהגויים עשו ודאי כהרגלם תמיד, ואף אם נאמר שהתעצלו באיזה פעם, הא ודאי

6. ועי' לעיל בס"י ט"ז.

הוא רק מדרבנן, וכן העלה בשו"ת זרע אמת (האו"ח סימן א), לכן יפלום חתיכת הכשר מפיו, ולא יבלע ממנה כלום, אף על פי שעל ידי כך תהיה ברכתו לבטלה. עכת"ד. ולפי זה יש ללמוד, שאם לנבי איסור שאין עיקרו אלא מתורת מנהג, כאכילת בשר כימי אב, אסור למעום כלל, כל שכן בנידון שלנו שהוא דבר ששרש איסורו מן הדיון, שבדאי אינו דשאי למעום כלום, לדעת בעל פסקי ריקאנפי האחרונים. אולם שוב מצאתי בשדי חמד (מערכת בין המצרים אות ה') שכתב להיפך בשם פסקי ריקאנפי האחרונים, שאם בירך כימים אלה על חתיכת בשר וזכר מיד, יש לו לאכול מעט כל שהוא מן הבשר, כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, שבמעיימה כל שהיא אין משום שמחה ולא משום מיעוט אכלות. ע"ש. והרה"נ ר' משה שטרן שלימ"א בשו"ת באר משה חלק ד' (סימן כד), נשאל בנידון דידן, כמי ששכח ובידך על נביגה או חלב תוך ששענות לאכילת בשר, והשיב, שנראה שימעם כל שהוא מהם כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, וסיים, ויותר היה נראה לי לומר שיאכל כזית נביגה או רביעית חלב, כדי שיברך גם ברכה אחרונה, אלא שאין כחחי לחלוק על פסקי ריקאנפי האחרונים (סימן טו) שנשאל כעין נידון דידן, והעלה שיאכל רק מעט מזער מהבשר כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, ולא התיר לאכול כזית בשר כדי שיברך ברכה אחרונה, אבל אפשר לחלק ולומר שבנידון דידן שהרכה פוסקים מתירים לאכול מאכלי חלב מיד אחר סילוק שלחן וברכת המזון, אחר סעודת בשר, טוב יותר שיאכל כזית נביגה או שישתה רביעית חלב, ויברך ברכה אחרונה כדין, כיון שיש אומרים שצריך לברך כורא נפשות רבות ככל שהוא, כמ"ש בכף החיים (סימן רי אות טו). עכת"ד. ובמחכ"ת אין שום מקום להתיר לאכול כזית נביגה או לשנות רביעית חלב, ודיינו להתיר מעיימה כל שהיא כדי שלא תהיה ברכתו הראשונה לבטלה, ואפילו נתן חתיכת נביגה בפיו, יפעם כל שהוא ממנה, ויפלוט השאר, ולא יאכלנה כולה.*.

* דע שאין להתיר בנידון דידן לאכול כשיעור מטעם, הואיל ואשתרי אשתרי, שאין כאן היתר גמור, אלא דחייט איסור קל מפני איסור חמור יותר, ובוה לא אמרו הכלל שהואיל ואשתרי אשתרי. וכמבואר בחידושי הרשב"א לקידושין (כא:), שהקשה לפי דעת רב סובר שאף ביאה שניה הותרה ביפת תואר, משום דהואיל ואשתרי אשתרי, והרי יבמה מן האירוסין לכהן גדול, שהותרה מן התורה בביאה ראשונה, לפי שמצות עשה של יבום רוחה לא תעשה של איסור אלמנה לכהן גדול, ואף על פי כן ביאה שניה אסורה (יבמות ב:). ולא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי, וי"ל דהתם לא שרי לה קרא בהריא, אלא משום דאתי עשה ודחי לא תעשה שרינן לה, הילכך ביאה ראשונה דאיכא עשה ריבום שריא, ביאה שניה וליכא עשה אסורה, אבל הכא היתר יפת תואר מפורש בתורה, ולא חילק הכתוב בין ביאה ראשונה לשניה, הילכך אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי. ע"כ. וכן כתב הראב"ד בפירושו לתמיד (לב). ע"ש. ואם כן בנידון דידן לא שייך הואיל ואשתרי אשתרי. ועיין תוספות מנחות (מ ס"ב). ובשו"ת עמק יהושע

כורא נפשות רבות על כל שהוא, לית דחש להא, והמנהג פשוט נגד סברת יחידאה זו. ועיקר ברכת כורא נפשות רבות אינה אלא רשות, כמ"ש בשיטת דבינו אברהם אלאשבילי לברכות (לה). וכן כתבו רש"י בספר הפרדס הגדול (סוף סימן עה), ובספר הרוקח (סימן שמב). וע"ע להנר"א בהנהותיו לירושלמי (פרק ו' הלכה ד') שכתב, שעיקר ברכת כורא נפשות רבות אינה חיוב גמור, ובזמן המשנה לא היו מברכים כורא נפשות רבות. ע"ש. (ובספר מועדים וזמנים הלכות פסח סימן ר"ז עמוד נב, כתב, ששמע בן בשם הנאון החזון איש. ולא זכר מכל הנ"ל). ולכן הדבר ברור שאין להתיר אלא מעיימה כל שהיא (שבזה יוצא ידי חובת ברכתו הראשונה, שהרי אסור ליהנות כלום מהעולם הזה בלא ברכה. וכמ"ש כל זה התוספות בברכות (דף לט). וכן כתב במפורש הנאון בעל פרי השדה בתשובה שהוכאה בשו"ת נגזי יוסף (סוף סימן צ) שפשוט מאד שלא להתיר יותר ממעיימה כל שהיא לצאת ידי חובת הברכה ראשונה. ע"ש. בספרים: מי שאכל בשר וכתוך שש שעות בירך על מאכלי חלב יפעם מעיימה כל שהיא כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה.

סימן מב

שאלה: האם מותר לשתות קפה שנתבשל על ידי גוי, או יש בזה משום איסור בישולי גוים?

תשובה: במסכת עבודה זרה (דף לח). אמרו, כל דבר שנאכל כמות שהוא חי, אין בו משום בישולי גוים. ומפעם זה מותר לשתות מים רתוחים שהרתיהם גוי, ואין בהם משום בישולי גוים, הואיל ואפשר לשתותם גם לפני רתיחתם, וכמבואר במסכת עבודה זרה (דף לו:), וכן כשבת (דף נא.). ע"ש. וכן פסקו הטור והשלחן ערוך יורה דעה (סימן קינ סעיף א'). והנה אמרו במסכת עבודה זרה (דף לא:), מפני מה אסרו שבר של גוים, אמר רבי יצחק

(סימן א). ובשו"ת רב פעלים חלק ג' תאו"ח סימן יח). ואכמ"ל. [והנה בספר שערי ברכה (שער יט סעיף יס) כתב, שאם טעה ובירך על מאכל שהוא אסור מרבנן יאכל מעט פחות מכזית, ש"ל שלא גורד חכמים על פחות מבישור, שהרי חצי שיעור באיסור תורה אין בו מלקות, וגם הרי הוא עושה כרי שלא תהיה ברכתו לבטלה, לפיכך לא גורו. ע"כ. ואינו נכון, שהרי להלכה אנו פוסקים כדעת הרמב"ם והשלחן ערוך שלא תיקנו ברכה על איסור דרבנן, וגם קיימא לן רחצי שיעור אסור גם בדרבנן. רכל דתקון רבנן בעין דאורייתא תקון, וכמ"ש הריב"ש בתשובה (סימן רס"ז). וע"ע בטתח הדביר (סימן שו סק"ג) ובשדי חמד (מערכת ח' כלל טז) וכנ"ל. ודקא בניחון רידן שיש הרבה ראשונים שסוברים היתר גמור הוא אחר סילוק שלחן וברכת המזון, יש מקום להקל, ולא באיסור דרבנן גמור, ואפילו באיסור דרבנן שאין לו עיקר מהתורה נראה שיש להחמיר. וכן מצאתי בספר שלחן מלכים (דף מו ע"א). שהשיג עליו בזה. ודו"ק.]

משום חתנות. (פירש רש"י, כדי שלא ידגיל עצמו לעשות משתאות אצל גוי ויתן עיניו בבתו). ורב נחמן אומר משום גילוי. (מחשש שמא שתה ממנו נחש כשהיה מגולה). רב פפא היו מוציאים לו השכר לפתח החנות והיה שותה ממנו, רב אחאי היו מביאים לו השכר לביתו והיה שותה, ושניהם סוכרים שאיסור השכר של נזים משום חתנות, אלא שרב אחאי היה עושה תרחקה יתירה. וכתבו התוספות, שלכן צריך להזהר שלא לשתות שכר בין של תמידים בין של תבואה כחנות או בכית של נזי, אבל המתאכסן בביתו של גוי, אפילו אם הגוי האכסנאי נותן לו שכר משלו, מותר לו לשתות משום איבה, שלא אסרו חכמים משום חתנות אלא לקבוע שתיה כחנות או כשרגיל לשתות בבית גוי באופן קבוע, אבל לשתות דרך עראי ובאקראי בעלמא מותר. ואין לאסור שכר של תבואה משום כישולי גוים, שאף על פי שהתבואה אינה נאכלת כשהיא חיה, מכל מקום הואיל ובמלה לגבי המים לענין ברכת שהכל נהיה בדברו, (שאין מברכים על שכר שעורים כדא מיני מוונות שהיא ברכת התבואה), כך במלה התבואה לגבי המים לענין איסור כישולי גוים. ע"כ. וכן כתב הרא"ש שם. וכן כתב בשו"ת מהר"ם מרומנובורג (דפוס פראג, סימן קנד). ע"ש. וכן פסק מרן בשלחן ערוך יורה דעה (סימן קיד סעיף א'). ומכאן יש ללמוד גם לענין הקפה, שאף על פי שאין הקפה נאכל חי, מכל מקום מאחר שהקפה טפל לגבי המים לענין שצריך לברך על שתיית הקפה שהכל נהיה בדברו, ולא בכרכת הקפה שהיא ברכת כדא פרי העץ, וכמו שהסכימו האחרונים, ומחם, בשו"ת פרח מטה אהרן (סימן מ'). וכשו"ת שכות יעקב חלק ב' (סימן ה'). והעיד הפנים מאירות בחלק ב' (סימן קצ) שכן המנהג פשוט. וע"ש. וכן כתב בשו"ת הלכות קטנות ח"א (סימן ט). וכן פסק הגאון יעב"ץ בספר מור וקציעה אורח חיים (סימן רד). וראה עוד בשו"ת דברי יוסף אירגאם (סימן יד), וכשו"ת זרע אמת (חלק אורח חיים סימן ל'). ועוד. לכן גם לענין איסור כישולי גוים, נחשבים המים לעיקר, וממילא אין איסור בשתיית הקפה מדין כישולי גוים. וכן פסק הרדב"ו בתשובה חלק ג' (סימן תרלו), שאין לאסור שתיית קפה של גוים מטעם איסור כישולי גוים, שאף על פי שאין הקפה נאכל כמות שהוא חי, מכל מקום הרי אינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת, לפיכך אין בו משום כישולי גוים, ואין לאסור משום פליטת הכלים שלהם, שיתכן שבישלו בהם קודם לכן דבר האסור, שהדי ידוע שיש להם כלים מיוחדים להרתיח בהם קפה כדי שלא יפגם טעמו של הקפה. ומכל מקום אין לשתות הקפה במסיבות של נזים, לפי שנמשך מזה הרבה תקלות, ואין ראוי לישראל קדושים להיות עמהם במסיבותם. עכת"ד. וכן כתב מהריק"ש בהנהגותיו (סימן קיד), שיש להחמיר שלא לשתות הקפה במסיבות הנזים בבית הקפה שלהם שהוא מקום מכירתו, כדן שכר של גוים שאסור משום חתנות. ועוד. יש בו

וחן אמת שיש לדון בדברי הרדב"ו הנ"ל, שהתיר הקפה מפני שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת, כי מרן השלחן ערוך (סימן קיג סעיף א') כתב כזו הלשון: דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי וגם עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת, „או לפרפרת" שבישלו גוי, אסור משום כישולי גוים. ע"כ. והוא מדברי הטור שם. ובכית יוסף שם כתב, שכן נראה ממה שכתב הרמב"ם (פרק יז מהלכות מאכלות אסורות הלכה יט): גוי שבישול ולא נתכוון לכישול הרי זה מותר, כיצד גוי שהצית אור באגס כדי להעביר החציר ונתכשלו בה חנבים הרי אלו מותרים, ואפילו במקום שהם עולים על שלחן מלכים, „משום פרפרת". ע"כ. והסביר הפרי חדש בדעת מרן, שהכוונה שאף על פי שאין המלכים מלפתים בו את הפת, כיון שעולה על שלחנם לפרפרת, דהיינו לקנות מעודה, אסור משום כישולי גוים. ע"ש. ואם כן לפי דעת מרן גם בקפה שייך דין כישולי גוים, הואיל ועולה על שלחן מלכים לפרפרת, שכן דרך להביאו בסוף המעודה לקנות. והגם שהפרי חדש שם (סק"ג) כתב לחלוק על מרן בזה, שמכיון שבנמרא (עבודה זרה לח.) אמרו סתם כל שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום כישולי גוים, מוכח שאפילו עולה לקנות מעודה אינו אסור, ומה שאסר הרא"ש בתשובה (כלל יט), אורו שבישלו נזי, משום כישולי גוים, אף על פי שאין דרך ללפת בו את הפת, יש לומר שסוכר כמו שכתב הרשב"א בתורת הבית, שאף על פי שדייסא אינה עולה על שלחן מלכים ללפת בה את הפת, שהרי אמרו על זה (ביצה טז.) בבבלי טפסאי דאכלי נהמא בנהמא, יש לומר שדוקא במיני לפתן צריך שיהיו ראויים ללפת בהם את הפת, אבל מאכלים הנאכלים בתורת מאכל ולא בתורת לפתן, כל שעולים על שלחן מלכים יש בהם משום כישולי גוים. ע"ש. והוא הדין לאורו וכיוצא בו. ולעולם דברים הבאים בקינוח מעודה שאינם עשויים ללפת בהם את הפת אין בהם משום כישולי גוים. וכוונת הרמב"ם במה שכתב בדין חנבים, „משום פרפרת", משום לפתן, ללפת בהם את הפת, וכמו שכתב כן הרמב"ם בפירוש המשניות (ברכות פרק ו', דף מכ.). עכת"ד (והסכים עמו הגאון רבי דוד פארדו בספר מזור לודו דף קו סעי' ב.). ולפי זה יש לומר שגם הרדב"ו סכירא ליה כדברי הפרי חדש, ולכן התיר הקפה שנתבשל על

משום חתנות. (פירש רש"י, כדי שלא ידגיל עצמו לעשות משתאות אצל גוי ויתן עיניו בבתו). ורב נחמן אומר משום גילוי. (מחשש שמא שתה ממנו נחש כשהיה מגולה). רב פפא היו מוציאים לו השכר לפתח החנות והיה שותה ממנו, רב אחאי היו מביאים לו השכר לביתו והיה שותה, ושניהם סוכרים שאיסור השכר של נזים משום חתנות, אלא שרב אחאי היה עושה תרחקה יתירה. וכתבו התוספות, שלכן צריך להזהר שלא לשתות שכר בין של תמידים בין של תבואה כחנות או בכית של נזי, אבל המתאכסן בביתו של גוי, אפילו אם הגוי האכסנאי נותן לו שכר משלו, מותר לו לשתות משום איבה, שלא אסרו חכמים משום חתנות אלא לקבוע שתיה כחנות או כשרגיל לשתות בבית גוי באופן קבוע, אבל לשתות דרך עראי ובאקראי בעלמא מותר. ואין לאסור שכר של תבואה משום כישולי גוים, שאף על פי שהתבואה אינה נאכלת כשהיא חיה, מכל מקום הואיל ובמלה לגבי המים לענין ברכת שהכל נהיה בדברו, (שאין מברכים על שכר שעורים כדא מיני מוונות שהיא ברכת התבואה), כך במלה התבואה לגבי המים לענין איסור כישולי גוים. ע"כ. וכן כתב הרא"ש שם. וכן כתב בשו"ת מהר"ם מרומנובורג (דפוס פראג, סימן קנד). ע"ש. וכן פסק מרן בשלחן ערוך יורה דעה (סימן קיד סעיף א'). ומכאן יש ללמוד גם לענין הקפה, שאף על פי שאין הקפה נאכל חי, מכל מקום מאחר שהקפה טפל לגבי המים לענין שצריך לברך על שתיית הקפה שהכל נהיה בדברו, ולא בכרכת הקפה שהיא ברכת כדא פרי העץ, וכמו שהסכימו האחרונים, ומחם, בשו"ת פרח מטה אהרן (סימן מ'). וכשו"ת שכות יעקב חלק ב' (סימן ה'). והעיד הפנים מאירות בחלק ב' (סימן קצ) שכן המנהג פשוט. וע"ש. וכן כתב בשו"ת הלכות קטנות ח"א (סימן ט). וכן פסק הגאון יעב"ץ בספר מור וקציעה אורח חיים (סימן רד). וראה עוד בשו"ת דברי יוסף אירגאם (סימן יד), וכשו"ת זרע אמת (חלק אורח חיים סימן ל'). ועוד. לכן גם לענין איסור כישולי גוים, נחשבים המים לעיקר, וממילא אין איסור בשתיית הקפה מדין כישולי גוים. וכן פסק הרדב"ו בתשובה חלק ג' (סימן תרלו), שאין לאסור שתיית קפה של גוים מטעם איסור כישולי גוים, שאף על פי שאין הקפה נאכל כמות שהוא חי, מכל מקום הרי אינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת, לפיכך אין בו משום כישולי גוים, ואין לאסור משום פליטת הכלים שלהם, שיתכן שבישלו בהם קודם לכן דבר האסור, שהדי ידוע שיש להם כלים מיוחדים להרתיח בהם קפה כדי שלא יפגם טעמו של הקפה. ומכל מקום אין לשתות הקפה במסיבות של נזים, לפי שנמשך מזה הרבה תקלות, ואין ראוי לישראל קדושים להיות עמהם במסיבותם. עכת"ד. וכן כתב מהריק"ש בהנהגותיו (סימן קיד), שיש להחמיר שלא לשתות הקפה במסיבות הנזים בבית הקפה שלהם שהוא מקום מכירתו, כדן שכר של גוים שאסור משום חתנות. ועוד. יש בו

ידי נזי. אבל הפרי תאר כתב ליישב דברי מרן השלחן ערוך, שבאמת החגבים אינם ראויים ללפת בהם את הפת, ואינם אלא פרפרת בעלמא, ואף על פי כן אמורים משום בישולי גוים וכו'. ע"ש. וכן כתב החכמת אדם (כלל סו סימן א'), שדבר הבא לקינוח מעודה יש בו משום בישולי גוים. וכן כתב הגאון דבי יחיאל מיכל אפשטיין בספר ערוך השלחן (סימן קיג סעיף ז'), שדעת הטור והשלחן ערוך שמה שאמרו שצריך שיהיה עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת, לאו דוקא הוא, אלא העיקר שיהיה דבר של השיבות שעולה על שלחן מלכים, אף על פי שנאכל בפני עצמו ולא עם הפת. וסיים, שלענין הלכה כיון שהטור והשלחן ערוך פסקו לאיסוד הכי נקטינן, ודלא כהפרי חדש. ע"ש. וכן כתב הרמ"ג דבי יוסף סתהון בספר וילקט יוסף (עמוד רז), ושכן דעת האחרונים. ע"ש. ולפי זה מעמו של הרמב"ז הנ"ל בהיתר הקפה, לא יכון אליבא דמרן השלחן ערוך והאחרונים. ואמנם הפרי חדש לשיטתו כתב לקמן (סימן קיד סק"ו) להתיר לשתות הקפה של גוים, משום שאף על פי שאין אבק הקפה נאכל כמות שהוא חי, ועולה על שלחן מלכים, מכל מקום אינו עשוי ללפת בו את הפת, ולכן אין בו משום בישולי גוים וכו'. ע"ש. וכן כתב בפשיטות הגאון יעב"ץ בספר מור וקציעה (סימן רד), ובשו"ת שאילת יעב"ץ חלק ב' (סימן קמב). ע"ש. וזה כדברי הרמב"ז הנ"ל. אבל לדעת מרן השלחן ערוך והאחרונים אין להתיר הקפה מטעם זה, כיון שהקפה עולה על שלחן מלכים לפרפרת, דהיינו לקינוח מעודה. [ושוב מצאתי בשו"ת פנים מאירות חלק ב' (סימן מב) שחשיב על הפרי חדש בהיתר הקפה, וכתב, שכל זה כתב לשיטתו, אבל אין דבריו מוכרחים, שכל האחרונים הסכימו עם הטור והשלחן ערוך שכל שעולה על שלחן מלכים לפרפרת יש בו משום בישולי גוים, ואפשר שמה שאמרו בנמרא שעולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת, היינו לרבותא, שאין צריך לומר אם הוא דבר חשוב ונאכל בפני עצמו לפרפרת, שבודאי יש בו משום בישולי גוים, אלא אפילו אינו עולה על שלחן מלכים אלא ללפת בו את הפת, יש בו משום בישולי גוים. ע"ש]. ולכן נראה שהעיקר להתיר מהטעם שכתבנו, שהקפה בטל לגבי חמים שהורחתו עמו, ולכן אין בו משום בישולי גוים. וכן כתב הפרי חדש (סימן קיד סק"ו). להתיר הקפה גם מטעם זה, ובהסתמך על דברי התוספות (עבודה זרה לא:). וכאמור לעיל. וכן כתב הגאון יעב"ץ בשאילת יעב"ץ חלק ב' (סימן קמב) הנ"ל, על פי דברי התוספות עבודה זרה (לא:): הנ"ל. ע"ש.

והנה מרן תחבי"ב בעל כנסת הגדולה, בספרו שו"ת בעי חיי (חלק יורה דעה סימן קמה) כתב, שבכל המקומות אשר שמענו שמעם נהגו היתר בשתיית הקפה של גוים, ואין פוצה פה ומצפצף, ואולי סמכו העולם להתירו מפני שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת, אף על פי שעולה על

* והנה בשו"ת בית יהודה שם, כתב להעיר על טעמו של הפרי חדש, שכשם שהקפה בטל לגבי חמים לענין ברכת שהכל נהיה בדברו, כך בטל הקפה לגבי חמים לענין איסור בישולי גוים, שבאמת יש מקום לדון על ברכת הקפה עצמה, שהרי הלכה רוחת (בברכות לט.), מיא דשלקי מברך עליהם בורא פרי האדמה. וכן פסק בשלחן ערוך או"ח (סימן רה סעיף ב'). והיינו טעמא משום שכן דרכם לשולקם, ואף הקפה דרכו בכך להרחיחו ולשתותו, ואם כן היה צריך לברך עליו בורא פרי האדמה. ולפי זה, המנהג שנהגו לברך עליו שהכל נהיה בדברו, הוא

שלחן מלכים לשתותו בפני עצמו, אבל אין זה מספיק, שכל שעולה על שלחן מלכים דרך אכילה או דרך שתייה אין צריך שיהיה עולה ללפת בו את הפת. ועוד אני אומר שלא אמרו שצריך שיהיה עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת. אלא בדבר מאכל, אבל לא במשקה אשר ישתה. והאריך שם בזה, וסיים, סוף דבר לא מצאתי טעם מספיק להיתר הקפה של גוים, ואף על פי שימים רבים נהגתי בו היתר, כעת שהקרתי בדבר ולא מצאתי סמך להתיר, הדלתי מלשתותו, וכן מצאתי במנהגי הרב המקובל האר"י ז"ל, שאסר הקפה משום בישולי גוים. ומכל מקום כיון שפשוט היתרו בכל המקומות, אין כח בידי לאוסרו, ורק לעצמי אני נוהג מכאן ולהבא. עכת"ד. וכן כתב בקיצור בכנסת הגדולה יורה דעה (סימן קיג הנהגות בית יוסף אות יז). ע"ש. [וראה בשו"ת ישמח לב פרנצי חלק א' (חלק יורה דעה סימן ו'), שהאריך לדון על דבדי תשובת הכנסת הגדולה הנ"ל, וסיים, שלענין הלכה יש להקל בקפה של גוים, משום דפסקא דרבנן לקולא. ועי' בשו"ת תקרי לב ח"א מיורה דעה (סימן קלו). ע"ש]. והנה מה שכתב הכנסת הגדולה שלא אמרו שצריך שיהיה עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אלא במאכל ולא במשקה, לא מצאנו חילוק זה בפוסקים, ואנכי הרואה להגאון דבי יהודה עייאש בשו"ת בית יהודה (חלק יורה דעה סימן כא) דאזיל כל בתר איפכא, שהביא מה שכתב בשו"ת באר עשק (סימן קה) להתיר הקפה של גוים מכמה טעמים, ומהם, מפני שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת, וכתב, שגם הפרי חדש (סימן קיד סק"ו) כתב טעם זה להתיר, ואף על פי שלפי דעת מרן השלחן ערוך שכל שעולה על שלחן מלכים לפרפרת, דהיינו לקינוח מעודה, אין צריך שיהיה עולה ללפת בו את הפת, והקפה עולה על שלחן מלכים לקינוח מעודה, מכל מקום יש להקל ולומר שזהו דוקא בדבר מאכל ולא במשקה. (וסיים, שאין לנו טעם ברור להתיר את הקפה של גוים אלא מפני שאינו עשוי ללפת בו את הפת). ע"ש. הרי שסובר שאפילו לדעת מרן השלחן ערוך בקפה שהוא משקה יש להתיר. וחשדי חסד (מערכת בישולי גוים אות י') הביא דברי הרב בית יהודה הנ"ל, וכתב על החילוק הנ"ל שבין מאכל למשקה, שאין נדאה כן ממה שכתב בשו"ת בית שלמה (חלק יורה דעה סימן קעה). ע"ש. ועל כל פנים יש סיוע לזה מדברי הרמב"ז והפרי חדש והגאון יעב"ץ. וכנ"ל. ודו"ק*.

והנה מרן תחבי"ב בעל כנסת הגדולה, בספרו שו"ת בעי חיי (חלק יורה דעה סימן קמה) כתב, שבכל המקומות אשר שמענו שמעם נהגו היתר בשתיית הקפה של גוים, ואין פוצה פה ומצפצף, ואולי סמכו העולם להתירו מפני שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת, אף על פי שעולה על

וכן בקודש חזוניה למרן החיד"א בכרכי יוסף (בקונטרס שיודי ברכה יודה רעה סימן קיג סק"ג) שהוכיח במישור מדברי המהרי"ק שומה"י אסכנאדאי שאסרו שתיית הקפה של גוים במסיבות שלהם משום חתנות, כדון שכר של גוים, הא לאו הכי יש להתיר, ואין בו משום בישולי גוים. [ועיין בשו"ת הלכות

תמה. ועל כל פנים אין לך בו אלא חידושו, והבו דלא להוסיף עלה להתירו משום בישולי גוים. עכ"ל. והנה בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (דפוס פראג סימן קנד) כתב, שברכת השכר שהכל נהיה ברבור, ומשום הכי אין בו משום איסור בישולי גוים, שהתבואה בטלה לגבי המים. וראף על פי שאמרו (בברכות לט.) מיה דשלקי כשלקי, שמברכים עליהם בורא פרי האדמה, זהו רק כשהמים עבים ביותר ויש בהם ממשות מחמת השלקות. ע"ש. וכן כתב הרא"ה בספר פקודת הלויים (ברכות לט.). וכן כתב הריטב"א (פסחים כד:) בשם הרא"ה. וכן פסק הריטב"א עצמו בהלכות ברכות שבסוף ספר חיים וחסד (פרק א' סעיף לו.). ע"ש. וכן כתב בשו"ת להר"א אלאשבילי (ברכות לט.). וראה עוד במאירי ושטה מקובצת שם. וממילא אתי שפיר מה שמברכים על הקפה שהכל נהיה ברבור, שהרי אין שותים אלא את מי הקפה. ובאמת שאף על פי שגם הפנים מאירות (סימן אה), וכן בשו"ת הלכות קטנות (סימן ט'), כתבו, שמעיקר הדין היה ראוי לברך על הקפה בורא פרי האדמה, אלא שנהגו כל העולם לברך שהכל. אולם הגאון יעב"ץ בספר מור'וקציעה (סימן רד) תמה על בעל הלכות קטנות, שלדבריו היה צריך לברך עליו בורא פרי העץ, שהרי פרי אילן הוא, ואדעתא דהכי נטעי ליה לשתות מימיו. אלא שהדבר פשוט דלא עדיף משכר תמרים ושעורים שברכתו שהכל נהיה ברבור. ומה שכתב שהרי פרי אילן הוא, הנה אמת נכון הדבר, וכן כתב בכרכי יוסף (סימן תנג סק"ג) ובספר טוב עין (סימן ט' אות ו'). ומכל מקום יש לומר דסבירא להו לבעל הלכות קטנות ורעמיה כמו שכתב בשו"ת מעט מים (סימן כ' אות כב), שמכיון שהקפה מוציא את פרוי משנת ודעתו, דינו כידק לענין ברכה, על פי הכלל שכתב הגאון מהר"ש גרמיואן, והובא בשו"ת קול אליהו חלק ב' (בקונטרס מחנה ישראל סימן נד.). ע"ש. ועיין עוד בשו"ת רב פעלים חלק ב' חלק אורח חיים סימן ל. ודו"ק). ובשו"ת שאלת יעב"ץ חלק ב' (סימן קמב) כתב להסביר גם כן טעם המנהג שנהגו לברך על הקפה שהכל. ע"ש. וכן בשו"ת פרח מטה אהרן (סימן מ'), ובשו"ת משפטי צדק (סימן כ'), ובשו"ת שבות יעקב חלק ב' (סימן ה'), כתבו ליישב המנהג לנכון. ע"ש. וכן פסק מרן החיד"א בכרכי יוסף (סימן רב סק"ט). וראה עוד בשו"ת שמש צדקה (חלק אורח חיים סימן ב'), ובשו"ת פעולת צדיק חלק א' (סימן טז), ובספר בית מאיר (סימן רה סעיף ב'). ע"ש. וכן הסכימו כל האחרונים. ודבריהם נכוחים למבין וישרים למצאני דעת. ומנהג ישראל תורה הוא. וכנראה שרברי גדולי האחרונים הגיל בעלמו מעיני קדשו של הרב בית יהודה, בעת שכתב תשובה זו, שהרי לא הזכירם כלל, ואילו שמיע ליה היה הדר ביה. (ועיין בשו"ת בית יהודה חלק אורח חיים סימן ו'). וממילא קמה וגם נצבה ראית הפרי חרש והשאלת יעב"ץ (חלק ב' סימן קמב) מדברי התוספות (עבורה זה לא:) להתיר את הקפה מחשש איסור בישולי גוים, משום שהקפה בטל לגבי המים, והוא טעם כעיקר להתייר הקפה של גוים. ותל"ת שגם אנכי קיימתיו מסבירא עוד בימי חרפי, ושוב ראיתי שכיוונתי לדעת גדולים.

והן אמת שראיתי בשו"ת פנים מאירות חלק ב' (סימן סב) שכתב לדחות טעם הפרי חרש בזה, לפי מה שכתב הבית חרש (סימן קיד), שהטעם שכתבו התוספות שהתבואה בטלה לגבי המים, הוא קשה מאוד, שהרי התבואה עיקר, שיש בה כזית בכדי אכילת פרס, ואין ראיה ממה

קטנות חלק א' (סימן ט'), שכתב לחלק בזה בין קפה לשכר, שהקפה שאינו משכר לא שייך בו איסור התנות כלל, ורק משום מושב לצים יש להחמיר. וראה עוד בספר בן איש חי שנה שניה (פרשת תרומה סעיף ח'). ודו"ק]. ושם בכרכי יוסף הביא דברי הגאון רבי חיים אלגאזי בספר בני חיי שכתב,

שמברכים על שכר שעורים שהכל נהיה ברבור, שאין זה אלא לפי שנשתנה מברייחו, ואין התבואה בעין. ע"ש. ונראים דבריו, ואף התוספות גראה שלא סמכו על טעם זה, אלא עיקר טעמם כמו שכתבו בתירוצם הראשון, מפני ששכר שלהם אינו עולה על שלחן מלכים. מה שאין כן הקפה שעולה על שלחן מלכים ראוי לחוש בו לבישולי גוים. ע"כ. ובאמת שאף על פי שהתוספות והרא"ש כתבו שני תירוצים בדבר, אולם בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (סימן קנד), כתב טעם זה בלבד להחיר, שהתבואה בטלה לגבי המים, ונראה שגם התוספות והרא"ש כתבו זאת לעיקר מילתא. ובפרט לפי מה שכתב בחוספות דבינו אלתנו (בעבודה זה שם), שהתירוץ הראשון הוא רק למאן דאמר דבעינן שיהיה עולה על שלחן מלכים, מה שאין כן לאידך לישנא דלא סבירא ליה הכי, ולא אשתמיט שום אמורא שיאסור שכר של שעורים משום בישולי גוים. אבל התירוץ השני אתי לכולי עלמא. ע"ש. ולכן אין ברברי הבי"ח לדחות את דברי רבותינו הראשונים מהלכה. ומכל שכן שיש לחלק בין התבואה לקפה, ששם יש מקום להתמיר כשיש כזית בכדי אכילת פרס, מה שאין כן בקפה. דלא שייך האי טעמא. ולכן דברי הפנים מאירות בזה אינם מחוורים, והעיקר כדברי הפרי חרש.

גם הלום ראיתי בשו"ת בירך משה (בקונטרס זכרון לראשונים דף קנו ע"ד), שהעיר על הפרי חרש, כי מה יושענו זה, והלא חנויים קולים את הקפה, לפני בישולו, והו. עיקר בישולי גוים שנעשה על ידם, שאילו לענין המשקה של הקפה, הרי כבר הוכשר לאכילה משעת הקליה, והרי זה נאכל כמות שהוא חי כגודע. ע"כ. ובאמת שאף על פי שהגוים קולים את הקפה תחלה עד שהוכשר לאכילה משעת הקליה, אין לאוסרו משום בישולי גוים, שהרי בעודם קלויים אינם עולים על שלחן מלכים, וכמו שכתב הרמב"ם (בפרק יז מהלכות מאכלות אסורות הלכה יז): „קליות של גוים מותרים, ולא נזרו עליהם משום בישולי גוים, שאין אדם מזמין חכירו על הקליות". וכתב מרן הכסף משנה שם, וכן בבית יוסף (סימן קיג), שמכאן נהגו היתר באפונים קלויים שקולים הגוים, ולא פקמם אדם עליהם מעולם. ע"ש. וכן פסק הרמ"א ביודה רעה (סימן קיג סעיף ב'). ומכל שכן גרעיני קפה קלויים, שאף על פי שדאייים הם לאכילה, אין רוב העולם אוכלים אותם כך, שהרי הם עומרים לבישול ברותחים, ומטעם זה פסק בשו"ת זכור ליצחק הררי (סימן נו), שאין לברך על גרעיני הקפה אלא שהכל, ושלא כרעת השאלת יעב"ץ חלק ב' (סימן קמב), שכתב שמברך עליהם בורא פרי האדמה, והובא במחזיק ברכה (סימן רד אות ג'), שהרי אין עיקר נטיעתם אלא לשם קליה ובישול ברותחים. ע"ש. וכן הסכים הרמ"א מהר"א מני בספר זכרונות אליהו (עמוד קטו). וכן פסק הגאון רבי יוסף חיים בספר בן איש חי (פרשת פנחס אות י'), ושכן העלה בספרו מקבצאל. ע"ש. (ועיין בשו"ת אדמת קודש חלק אורח חיים סימן ב'), ובשו"ת גדולת מרדכי גלאנטי סימן ה', ובספר עקרי הד"ט סימן י' אות מא). ועל כל פנים לא עריפי גרעיני קפה קלויים משאר קליות, ומכיון שמותר לאכול גרעיני קפה קלויים של גוים, ואין בהם משום בישולי גוים, אף לאחד שנתבשלו במים רותחים, גשאו בוהיתרם, שדין הקפה בזה כדבר שנאכל כמות שהוא חי שאין בו משום בישולי גוים. ודומה למת שכתב הרמב"ם (בפרק יז מהלכות מאכלות אסורות הלכה טז), דגים קטנים שמלח אותם גוי, הרי הם כמו שנתבשלו מקצת בישול, ואם צלאס גוי לאתר

שהאר"י ז"ל לא היה שותה קפה של גוים, משום איסור כישולי גוים, ושאפשר שותה מחמיר על עצמו. וכתב על זה מרן החיד"א, שממה שכתב בספר נגיד ומצות נראה שהאר"י היה אוסר מן הדין. ע"כ. אולם נראה שהאר"י ז"ל נמשך לשיטתו בשער המצות (פרשת וילך) שכתב, שאסור מן הדין לאכול אפונים קלויים של גוים, מפני שהקליות שלהם עולים על שלחן מלכים ושרים באותם מקומות שעושים שם את הקליות. ע"ש. ולכן גם כאן כבר נאמר לאכול גרעיני הקפה שנקלו על ידי הגוים, כיון שראויים הם לאכילה על ידי קליותם, וממילא שוב לא נפקע האיסור על ידי כישולם. וכמו שכתב כיוצא בזה בשו"ת מהרי"ל (סימן קסה), שלא יעלה על הדעת להתיר פת גוים על ידי כישול שיבשלנו אחרי אפייתו, שאיסור שבו להיכן הלך. ע"ש. וכן כתב בשו"ת הלכות קטנות חלק ב' (סימן פג), ובמלת למנחה (כלל עה). ע"ש. אבל לפי מה שאנו תופסים עיקר להלכה כדברי הרמב"ם (בפרק יז מהלכות מאכלות אסורות הלכה יז) שקליות של גוים מותרים, לפי שאין אדם מזמין את חיבורו על קליות, והעיד מרן הכסף משנה שם, שכן פשט המנהג לאכול אפונים קלויים של גוים. וכן כתב הבית יוסף (סימן קיג). וכן פסק הרמ"א בהנה (שם סעיף ב'). וכתב בספר שלחן גבוה שם, שכעיר גדולה של חמטים ושל ספרים שאלוניקי, פשט המנהג להתיר קליות של גוים, על פי דברי הרמב"ם הג"ל. ע"ש. וכן כתבו האחרונים. וגם למעם הסוברים שצריך להיות עולים על שלחן מלכים ללפת בהם את הפת, אבל לקינוח מעודה בלכר לא מהני, הא ודאי שאף האפונים וגרעיני הקפה שנקלו על ידי גוים מותרים באכילה, וכן כתב הפרי חדש (סימן קיג סק"ה) לגבי הקליות, להתירם ממעם זה. ע"ש. ולכן גם לענין שתיית קפה של גוים פשט המנהג להקל, וכמו שהעיד מרן החב"ב בשו"ת בעי חיי (סימן קנח), שכן פשט המנהג בכל המקומות. וכן כתב בשו"ת הקרי לב (ח"א סיו"ד סימן קלו). וכן העיד הרכ זכחי צדק (סימן קיג אות טו) שכן פשט המנהג. וכן כתב הרכ בן איש חי שנה ב' (פרשת חקת אות זו). ואין מנהגינו לתפוס להלכה כדברי האר"י ז"ל אלא כעניני תפלה

מכן מותרים. וכן פסק בשלחן ערוך (סימן קיג סעיף יב). והוא הדין לקפה. והן עתה מצאתי בשו"ת חקרי לב (חלק א' מורה דעה סימן קלו). שדן גם כן בדין הקפה של גוים, והסכים לטעמו של הפרי חדש הג"ל, שהקפה בטל לגבי המים לענין איסור כישולי גוים כשם שהוא בטל לענין ברכת שהכל גתיה בדברו. וכתב שנראה בודאי שעל פי טעם זה פשט המנהג להתיר הקפה של גוים. ושוב כתב לפקפק על האוכלים גרעיני קפה לאחר קלייתם על ידי גוים, וכן על הקונים קפה קלוי על ידי גוים לבשל אותן בביתם וכו'. וסיים, ובכדי לקיים מנהג העולם נראה שסוברים שאכילת קפה קלוי אינו חשוב אכילה שאינו דרך הנאה, ולא אסור משום כישולי גוים כי אם כשאוכלו כדרך הגאון. ע"ש. ועי' בספר אות היא לעולם ח"א (מערכת ב אות מט) מ"ש בזה. ע"ש. ועי' בשו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב סי' קמב בסוף ד"ה אבל. וי"ל ע"ד. ור"ק. והגלע"ד כתבתי. ור"ק.

וכדומה, בדברים שיסודתם בחררי קודש על פי הקבלה, אבל כעניני הלכה אין לזוז מדברי הפוסקים. וכמו שכתבו בשו"ת כיכורי יעקב (חלק יורה דעה סימן יט), ובשו"ת שואל ונשאל חלק ה' (חלק אורח חיים סימן א'). לפיכך הואיל ועיקר דין איסור כישולי גוים אינו אלא מדבנן, ורבו האחרונים שפסקו להתיר שתיית הקפה של גוים, והעידו שכן המנהג, הרי זה בכלל מה שאמרו חז"ל (במסכת עבודה זרה ז.) בשל סופרים הלך אחר המיקל. וכן פסקו בכיוצא בזה מרן והרמ"א (בסימן קיג סעיף יא).

אני מרם אכלה אמרתי לכאר דבר המצוי אצל הנוסעים במטוס של חברה לא יהודית, ומנישים לפניהם קפה בכוסות או בספלים שלהם, ולכאורה אף על פי שאין לחוש בקפה משום כישולי גוים, וכאמור לעיל, מכל מקום יש לחוש למה שרנילים למוזג בכליהם חלב שהלכו גוי ואין ישראל רואהו. ומבואר בתשובת הרשב"א חלק א' (סימן קמג), שחלב שהלכו גוי ואין ישראל רואהו אוסר הכלים שהורתח בהם. וכן פסק הרמ"א ביורה דעה (סימן קטו סעיף א'). ואף על פי שהלכה רווחת סתם כלים שלהם אינם בני יומם, וכמו שכתבו התוספות והרא"ש (עבודה זרה לה:): שכן פסקו רש"י ורבינו תם ור"י, לפי שהוא ספק ספיקא, שמא לא נשתמשו בו היום, ואם תמצא לומר שנשתמשו בו היום שמא נשתמשו בו בדבר שפוגם בעין, או בדבר שאינו נותן טעם. ע"ש. וכן הסכים הר"ן שם. ע"ש. וכן פסקו הטור והשלחן ערוך (בסימן קכב סעיף ו'). מכל מקום הרי מבואר בפרי חדש אורח חיים (סימן תמו סעיף ה') בד"ה אבל בשומן מהותך וכו', שככלים שתשמישם תדיר, ודרכם בכך, ממתמא הו בני יומן, עד שיוודע לך שאינם בני יומן. ושכן כתב המהרי"ט (בחלק יורה דעה סימן א'). ושכן מבואר בספר התרומה (סימן נח), ובהר"ן (פרק ב' דעבודה זרה). ע"ש. (אלא שמדברי מרן הבית יוסף שתמה על זה, דהא סתם כלים אינם בני יומן, לא משמע כן. ועיין בכף החיים סימן תמו אות קלו. וי"ל). וכאן מצוי מאוד למוזג החלב שלהם בכוסות וכספלים כנ"ל. ופעמים רבות הם מערים החלב מכלי ראשון שהיד סולדת בו. ובערך השלחן יורה דעה (סימן סח סק"ו) הביא פוסקים רבים שאוסרים בכלי שני שהיד סולדת בו אף בדיעבד. וראה עוד בשו"ת חיים כיד (סימן טו). ועל כל פנים גם לדעת מרן השלחן ערוך יורה דעה (ריש סימן קה) יש לחוש לכתחלה בכלי שני שהיד סולדת בו למי שמוכר שמבליע ומפליט. וכן העיר מוח בערוך השלחן (סימן קכב סעיף זו). ע"ש. וצריך לומר שכאן נחשב כדיעבד, וכמו שכתב בשו"ת נודע ביהודה קמא (חלק יורה דעה סימן לו), שלענין הלכה למעשה נראה שהמצא בדרך ואין עמו כלים בשרים תחת ידו, מותר לו לשתות קפה בכלי הגוים אף על פי שהם שותים בהם חלב שלהם, אבל כעיר שאפשר בנקל להשיג כלים כשרים אין להקל, ואם יש בני תורה שמקילים בזה אינם בני

36

יראה, שהרי בודאי בני יומן הם, כיון שבכל שעה שותים בהם חלב שלהם, ואמנם הרב המאור הנדול רבי מאיר פישלש השיב שאולי הם מקילים הואיל ואין חלב טמא מצוי, וכדעת הפרי חדש. ואיני רוצה להכניס עצמי בהיתר זה, ומצוה רבה להפרישם מאיסור. עכת"ד. ובאמת שיש מקום להקל לענין הכלים בצירוף דעת הפרי חדש (סימן קמו סוף סק"ו), שאחר שהביא דברי הרדב"ז בתשובה (סימן עח) שחלב נוי לא נאסר במנין אלא משום חשש תערובת חלב טמא, כתב שבמקומות שאין חלב טמא מצוי, או שהוא יותר ביוקר מחלב טהור, מותר לקנות חלב שחלבו נוי ואין ישראל רואהו, וכן המנהג פשוט בעיר אמסטרדם, ושכן נהג בעצמו להקל. ע"ש. וכן כתב הפרי תאר (שם סק"א) בד"ה ולענין דינא, שבמקומותינו מותר לקנות מגוי חלב אף שאין ישראל רואהו, ואפילו יש בהמה טמאה בעדרו, משום שחלב בהמה טמאה נמכר בדמים יקרים לשריהם ולנדוליהם, ובודאי שלא יערבנו בחלב טהור. ע"ש. וכן כתב בשו"ת הרשב"ש (סימן תקנד). גם הסהר"ש דוראן בשו"ת חומ המשולש שבסוף שו"ת התשב"ץ (המור הראשון סימן לב) כתב סברא זו, והוסיף עוד לאידך גיסא, שחלב טמא מאוס הוא בעיניהם, וגנאי לחלוב בהמה טמאה. ע"ש. וכן כתב בשו"ת זכור לאברהם אביגדור (הלך יורה דעה סימן ד'). ע"ש. והגאון רבי דוד פארדו בספר מזמור לדוד (דף קט סע"ב) הביא דברי הפרי תאר והפרי חדש, וכתב, שלכאורה אף על פי שאין תגוי מערב חלב טמא לתחלה מפני שהוא יותר ביוקר, מכל מקום לפעמים נשאר בכר משוירי חלב טמא, שבודאי אינם מקפידים על זה, ומתערב עם חלב טהור. אולם הרשב"א בתורת הבית (שער ו') כתב, שחלב טמא מאוס בעיניהם, ולפי זה מסתברא דאמנקיותא קפדי ושוטפים הכלי בין זה לזה. ע"ש. ועיין למרן החיד"א בשוירי ברכה (סימן קמו). ואכמ"ל. ואף על פי שלהלכה נקטינן לאסור חלב שחלבו נוי ואין ישראל רואהו בכל אופן, וכן פשטה ההוראה בארץ ישראל וגלילותיה, וכמו שכתב מרן החיד"א שם, וכן כתב בפתח הדביר חלק ב' (ריש סימן קצו). ועיין עוד בשו"ת חקקי לב (חלק יורה דעה סימן לב), ובשדי המד (מערכת חלב של נברי סימן א'). ע"ש. מכל מקום לענין הכלים יש מקום לצרף רברי האחרונים המתירים, בשעת הדחק, כשאין שם כלים כשרים, ועל כל פנים אם אפשר לבקש לשתות הקפה בכלי זכוכית שאינם בולעים ואינם פולטים, עדיף מפי. ואף על פי שהרמ"א בהגה (סוף סימן תנא) החמיר בכלי זכוכית לדונם ככלי חרס, כבר כתבו אחרונים שזהו רק משום חומרא דחמץ, מה שאין כן כשאר איסורים. (ועיין בשו"ת יביע אומר חלק ד' חלק יורה דעה סימן ה'). ועל כל פנים בודאי שאפשר לסמוך בזה על מרן אפילו שלא בשעת הדחק. ובמקום שמגישים רק בכלי פורצליון וכיוצא בזה, יש לסמוך על כך להקל, וכמ"ש בשו"ת האלף לך שלמה (חיו"ד סי' קצא).

בסיכום: מותר לשתות קפה של גוים, ואין לחוש בזה לאיסור בישולי גוים. וכתבו האחרונים שכן פשט המנהג בכל המקומות. ואם הלכה דווקא בדרך צא וראה היאך הצבור נוהגים ונהוג כן, והרוצה להחמיר על עצמו תבוא עליו ברכה. והנוסעים במטוס של חברה לא יהודית, שיש לחוש שהשתמשו בכוסות של הקפה בחלב של גוים, נכון שישתו הקפה בכלי זכוכית, שאינם בולעים ואינם פולטים. ואם אי אפשר יש להקל בשעת הדחק אף בכוסות של פורצליון וכיוצא בזה.

סימן מג

שאלה: האם מותר להתרחץ במבן שיש בו תערובת משומן מן החי לא כשר?

תשובה: התוספות במסכת יומא (דף עז.) כתבו בשם רבינו תם, שדין איסור חמשה עינויים ביום הכפורים (חוץ מאכילה ושתיה), ובכללם איסור רחיצה וסיכה, אינו אלא מדרבנן, והפסוקים שהביאו בגמרא שם לראיה, אינם אלא אסמכתא בעלמא. אבל כשאר איסורי אכילה אין לאסור סיכה כשתיה, ולכן מותר לסוך בחלב (חיו"ת ולמ"ד צרויים), ואף על פי שהאוכל חלב בכרת, מכל מקום כיון שמותר בהנאה, שנאמר וחלב נבלה וחלב טרפת יעשה לכל מאלכה, מותר לסוך בו. ורק באיסור הנאה, כגון חלב מהותך של שור הנסקל, אסור לסוך בו (כדאיתא בפסחים כה:). אבל באיסור אכילה מותר. ומה שדרשו במסכת נדה (לב.) מהפסוק, ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה', לרבות הסך בשמן של תרומה (לגבי זרים או ממאים), אין זה אלא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא. ע"כ. וכן כתבו התוספות בנדה (לב.) בשם רבינו תם, שדוקא סיכת שמן תרומה לזרים וטמאים אסורה מדרבנן, וממנו זה על הפסוק הנ"ל, אבל סיכה בשומן חזיר ובחלב מותרת. ע"כ. וכן כתב בתוספות הרא"ש שם. וכן כתבו בחידושי הרשב"א והריטב"א במסכת נדה שם. וכן כתב המאירי שם. וכן פסק הרשב"ץ בחידושו לנדה שם. אולם בספר איסור והיתר (כלל לש סימן לד) כתב, אדם בריא אסור לו לסוך בשומן חזיר או בחלב סיכה של תענוג, שדין סיכה כשתיה מדרבנן. וכתבו הסמ"ג והסמ"ק, שמכל מקום אם יש לו חטמין בראשו מותר לסוך ככל האיסורים של תורה, שבמקום צער לא גזרו חכמים, וכדין יום הכפורים. ומה שהתירו התוספות בנדה (דף לב.) בשם רבינו תם, סיכת שומן חזיר וחלב, שמא זהו דוקא במקום צער. ע"כ. אולם בתוספות יומא (עז.) כתבו בשם רבינו תם, שלא מצינו איסור סיכה כשתיה אלא ביום הכפורים, ובשמן של תרומה, ובאיסורי הנאה, והרי אף ביום הכפורים אם יש לו חטמין בראשו סך בדרכו ואינו חושש, ומוכח שבשאר איסורים מותרת אפילו סיכה של תענוג. וזו לשון מרן הכותב יוסף בכדק הכית (סימן פד):

ה. (ז) עירב דבר הנאכל כמות שהוא חי עם דבר שאינו נאכל חי ובישולם. כל שהדבר הנאכל חי הוא העיקר אין בזה משום בישולי עכ"ם, ולכן פת שנלוש כביצים, אף שהביצים יש בהם משום בישולי עכ"ם מותר כיון שהפת עיקר, ומ"מ אם נאסר ואח"כ נבלע בהיתר, וכירקות הנאכלים חיים שבישולם עם בשר, ונבלע שומן הבשר בירקות נאסרים הירקות. וכן פת ממולא דבר חשוב נאסר אף הפת, כפי שיבואר לקמן מע"ב כ"ו.

ו. (ח) דבר הנאכל חי שאין בו משום בישולי עכ"ם, תלוי במקום ובזמן, שאם דרך רוב אנשי מקום מסויים לאוכלו חי באותה תקופה, שוב אין בזה משום בישולי עכ"ם באותו מקום, אף אם במקום אחר, או בזמן אחר אינו נאכל חי.

ז. (ט) וכל דבר שאינו נאכל חי אלא בשעת הדחק, כביצה שאף שראויה לאוכלה חי, מ"מ והו רק בשעת הדחק, יש בזה משום בישולי עכ"ם.

ח. (י) וכן כל מאכל שאינו עולה על שולחן מלכים, לא אסרוהו חכמים משום בישולי

עיקר הינו נותן טעם בירקות והוא גם חשוב בעצמו.

(ח) כן כתב בפרי חדש את ג' וכפי שהובא גם בערוך השולחן סעי' י"ב, דאם מרינה אחת אוכלים חי, ומרינה אחת אינם אוכלים אינם נכטלים זה לזה, ושכן הביא בכ"פ החיים אות פ"ו ועיי"ש בפר"ח רהוסיף להסתפק ברין הנאכל כמות שהוא חי, אי אזלינן בתר הארס האוכל או אתר כל העולם, וכגון שלכל העולם אינו נאכל חי ורק לו נאכל חי אי אסור או לא, וע"ע בברכי יוסף סי' קי"ג אות א' והאר"י מאור בנידון זה אי לרוב בני אדם נאכל חי בטלה דעתו אצל כל אדם או לא בטלה.

(ט) כן הוא בגמ' שם ל"ח ע"א, דנתלקו אמוראים אי ביצה איכא בה משום בישולי עכ"ם כיון דדאוי לאוכלה חי, ואיפסקא הלכתא בגמ' דאסור, וכמש"כ הפוסקים דהוא משום שאינה ראויה אלא ע"י הדחק לא נחשב ראוי לאוכלו חי דאינה אכילה חשובה, ושכ"כ התוס' בפרק החולץ לדינא, והובא בשו"ע סי' קי"ג סעי' ר', רלא נחשב נאכל כמות שהוא חי ואסורה אי בישלה עכ"ם, וכמו שהביא הט"ז שם ס"ק י"ד דהוא משום ראינה נאכלת בהכי אלא ע"י הדחק.

(י) כן הוא בגמ' שם ל"ח ע"ב, כל שאינו עולה

דין זה וכתב דהא דלא הזכר בשו"ע, הואיל ומילתא דפשיטא הוא, ושכן הביא בכ"פ החיים להחמיר בזה מדברי כמה פוסקים, אלא דהפר"ח סוף אות ג', וכן בדגול מרבבה כתבו דאין צריך להחמיר בזה.

(ז) כן הוא בגמ' עבודה זרה ל"ח ע"א, כסא הרסנא אסור, פשיטא מהו דתימא הרסנא עיקר קמ"ל קימחא עיקר, וכמו שפירש רש"י רכיון דהקמח עיקר והוא אינו נאכל חי איכא בזה משום בישולי עכ"ם, ושכן נפסק בשו"ע סי' קי"ג סעי' ב', ותלוי בזה מהו העיקר וכל שהעיקר אינו נאכל חי אסור, ובתוס' בסוגיא שם כתבו דמכאן משמע דשרי לאכול פת שנלושה כביצים כיון דקימחא עיקר, וכפי שהובא בטור ובב"י סי' קי"ב סעי' ו', ועוד הביא הטור סוף סי' קי"ג והשו"ע סעי' ג' רברי הרשב"א שכתב גבי פאנדה שאסורה כיון דהשומן נבלע בה, וכן כתב גבי ירקות שבישולם עם בשר שהשומן נבלע בירקות ונאסרים, והטעם גבי ירקות ונאסרים מחמת השומן, אף דהירק הוא העיקר גבי השומן שנבלע בהם, עיין לקמן אות ל"ג שהאדכנו בזה, וכמש"כ בבבאור הגר"א סי' קי"ב ס"ק י"ג דהשומן הינו בעיני, ואף אם נבלע מתחילתו, כיון שהיה בעין נאסר, וזהו הטעם גבי ירקות שאף אי הינם עיקר גבי השומן, כיון שהשומן נאסר קודם שנבלע דהא דהחמיר בה הוה שפירש הר"ן ראיה

ג. (א) וחמור איסור בישולי עכ"ם, מפת ושאר לחם שאפו עכ"ם, שבפת עכ"ם יש מקילים במקום שאין פת ישראל לאכול אף מאופה עכ"ם, אבל בישולי עכ"ם לא היקלו בהם כלל, ועוד החמירו כבישולי עכ"ם שאין מועיל בהם הכשר ע"י קיסם כפת עכ"ם, וכדלקמן.

ג. (ב) לא אסרו חכמים משום בישולי עכ"ם, אלא דברים שאינם נאכלים כמות שהם חיים, ושעולים על שולחן מלכים, והיינו שכל שחסר אחד משני תנאים אלה בתבשיל זה, אין תבשיל זה אסור משום בישולי עכ"ם, וכדלקמן.

ד. (ה) כל דבר מאכל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עכ"ם, והוא שכל דבר מאכל שדרך בני אדם לאוכלו גם חי, כפירות שנאכלים חיים, נכניה, מים, חלב, וכל כיוצא בהם, אף אם בישולם עכ"ם והשביחו ע"י הבישול, לא אסרום חכמים משום בישולי עכ"ם ומותרים, (ו) ויש אומרים שאדם חשוב יש לו להחמיר אף בזה.

אסורות, לבד דעת הרמב"ן רפסק רק כלישנא קמא דבעי רק שאינו נאכל חי, אלא דהר"ן דחה ראיתו לזה, ובשו"ע סעי' א' נפסק כדוב הראשונים דבעי גם שאינו נאכל חי, וגם שעולה על שולחן מלכים. (ה) כן הוא כפי שהובא לעיל אות א' מהגמ', ושכן פסקו כל הראשונים, דלא אסרו חכמים משום בישולי עכ"ם אלא דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי, ומטעם זה כל רבר שדרך בני אדם לאוכלו גם חי, ולא רק מבושל, אף שאי מבשלו משביח יותר ממה שהיה קודם, מ"מ שם נאכל כמו שהוא חי לזה, ולכן פירות מבושלים, גבינה, וכיוצא בזה שנאכלים חיים, ליכא בהם משום בישולי עכ"ם, ובט"ז סק"א כתב בטעם הדבר דלא אסרו אלא באינו נאכל חי, רכיון רכל האיסור אינו אלא משום חתנות והיינו שיזמין העכ"ם את הישראל לביתו, א"כ לא גזור אלא על דברים חשובים שאדם מזמין חבירו עליהם, אבל דבר הנאכל כמות שהוא חי כיון שאינו חשוב ואין אדם מזמין חבירו עליו לא גזרו בזה.

(ג) גמרא עבודה זרה ל"ח ע"כ אמר ר' יוחנן פת לא הותרה בב"י מכלל דאיכא מאן דשרי וכו', ובסוף הסוגיא תילקו בין פלטר עכ"ם לפלטר ישראל, ובין שדה לעיר, ונחלקו הראשונים האם כרי להחיר פת עכ"ם בעי תרת"י להתיר גם שרה וגם פלטר, או דאפילו בתר סגי, וא"כ שרי פת עכ"ם אי הוי פלטר, ושכן התירו בירושלמי לקנות פת מפלטר עכ"ם במקום שאין פלטר ישראל, כיון שפת הוא חי נפש, ויש מהראשונים שלא החירו אלא אי התענה ג' ימים, ויש שהתירו בשבת, וכפי שהובאו כל הרעות בראשונים, בטור ובב"י ריש סי' קי"ב, ובשו"ע ריש סי' קי"ב הוכח סברת המקילים בפת עכ"ם, ובסעי' ה' הביא אף רעת הרשב"א שאף במקום שמצוי פלטר ישראל, אם פת של עכ"ם יפה ממנו נחשב כפת דתוקה לו, ושעל זה סמכו בכל המקומות והקהילות שנהגים להקל בפת עכ"ם, ובפלטר עכ"ם הותר.

(ד) גמרא עבודה זרה ל"ח ע"ב, אמר רב שמואל בר יצחק אמר רב, כל הנאכל כמו שהוא חי אין בו משום בישולי עכ"ם, כפורמבדיתא מתנו הכי כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עכ"ם, והתוס' וכן הרא"ש הרשב"א והר"ן שם הביאו דר"ת פסק כתרי לישני, ואי איכא חד או נאכל חי, או אינו עולה על שולחן מלכים שרי, ומשום רבשל סופרים הלך אחר המיקל, וכפי שהביאו תוס' שם ראיות לדבריהם, ושכן דעת הר"ת כפי שהביא בב"י ריש

י. (יד) אף שבפת שאפאו עכרים בל שהבעיר הישראל האש ואפילו לא הבעיר האש אלא

הפוסקים פליגי על זה, וטעם שני שכתב מדברי התוס', הנה בפנים מאידות חלק ב' סי' ס"ב כתב לדחות על פי הא דכתב הב"ח רעיקר טעם התוס' בשיכר הוא שאינו עולה על שולחן מלכים, אלא החתם סופר כחידושי עבודה זרה ל"א ע"ב כתב לקיים דברי הפר"ח, רגבי קפה שגרעיני הקפה אינם נימוחים במים, והמים רק קולטים הטעם הקפה, ליכא כזה משום בישולי עכרים.

והרמב"ם בפרק י"ז ממאכלות אסורות כתב, דאפילו לא זרק הישראל אלא עץ אחד לתוך התנור התיד כל הפת שבו, שאין הדבר אלא היכר שפת עכרים אסורה, וברברי הרמב"ם איכא קולא עוד יחר גדולה, דאף בלא שעשה הישראל אחת מג' מלאכות אלה, אלא רק השליך עץ אחד לאש, דעץ זה אינו מעלה ולא מוריר כלום לאש, ולא הוי אף כחיטוי שהוזכר בגמ' מ"מ מהני להתיר הפת, וכמשי"כ הרמב"ם טעם לדבר, דאין הדבר אלא להיכר שפת עכרים אסורה, והיינו דמשמע מהרמב"ם דס"ל דהטעם להא דהתירו כ"כ בגמ' בפת עכרים, דאף אחד מג' מלאכות אלה שרי, הוא הזאיל ובעי רק היכר שפת עכרים אסורה חכמים, וכזה שעושה מלאכה אחת ניכר הדבר, וא"כ ס"ל להרמב"ם דאף מלאכה פחותה מג' מלאכות אלה כהשלכת עץ שלא משנה כלום באש מתיר הפת.

וכפי שהביא הב"י דברי הרשב"א בחוה"ב שכתב והרמב"ן הקשה על הרמב"ם, דהא אין חיתוי גחלים מתיר אלא משום שמייע באפית הפת, וכפי שאמרו שם בגמ' גבי היה מחבשל בשני שעוה ועכשיו מחבשל בשעה, אבל היפוך בעלמא שלא ממחר האפיה לא מהני, ולכן כתב דהשלכת עץ אחד לא מהני, ובשם מורי הרב הביא הרשב"א דמסתבר דהשלכת קיסם אינה מדין התלמוד, אלא דבמקומות שהקלו לגמרי בפת עכרים היקלו כזה עם השלכת קיסם כדי להרחיק מהם, ובסוף דבריו כתב הרשב"א ומסתברא שאין לך קיסם שאינו מוסיף משהו בחום התנור ומקרב הכישול, וכל זה מקולותיו של פת, ומנהגם של ישראל תורה, ומשמע דדעת הרשב"א למסקנא כהרמב"ם דמהני השלכת קיסם, אלא דהרמב"ן שהביא ס"ל רלא מהני אלא אחת מג' מלאכות שהחברו בגמ'.

והרא"ש כפי שהביאו הטור והב"י, כתב ותימה על המנהג להקל בהשלכת קיסם, וכתב בסוף דבריו דהנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ולא מזידיים, ובסוף דבריו כתב הב"י דכיון דהרמב"ם והרשב"א מסכימים להתיר בקיסם, וגם טעמו של הרמב"ם מסתבר, ומנהגם של ישראל תורה מסייע, לכן לדינא נקטינן להקל, וכב"י הביא

הפוסקים פליגי על זה, וטעם שני שכתב מדברי התוס', הנה בפנים מאידות חלק ב' סי' ס"ב כתב לדחות על פי הא דכתב הב"ח רעיקר טעם התוס' בשיכר הוא שאינו עולה על שולחן מלכים, אלא החתם סופר כחידושי עבודה זרה ל"א ע"ב כתב לקיים דברי הפר"ח, רגבי קפה שגרעיני הקפה אינם נימוחים במים, והמים רק קולטים הטעם הקפה, ליכא כזה משום בישולי עכרים.

והבגנ"ח הגדולה בספרו שו"ת בעי חיי יו"ד סי' קמ"ה, הביא דמנהג העולם להקל בזה, וכתב דאדלי הוא מחמת שאינו ללפת הפת ודחה טעם זה, ועוד כתב דאפשר שלא אמרו עולה על שולחן מלכים אלא במאכל אבל לא במשקה, אלא דכתב בסוף דבריו ריש מקום להחזיר בזה, ושכן הוא במנהגי האר"י שאסרו הקפה משום בישולי עכרים, אלא שכיון שפשט המנהג א"א לאוסרו, וכן עיין בפתחי תשובה סק"א שהביא בשם הפנים מאירות דראוי לבעל נפש להחמיר בזה, ובברכי יוסף סי' קי"ג אות ג' הביא דברי האר"י כנה"ג ומרהיק"ש שאסרו, אלא שהביא מתשובות הרירב"ז סי' תרל"ז דכתב להתיר קפה דאין בו משום בישולי עכרים.

(יד) גמרא עבודה זרה ל"ח ע"ב אמר רבינא הילכתא האי ריפתא ושגר עכרים ואפה ישראל, אי נמי שגר ישראל ואפה עכרים, אי נמי שגר עכרים ואפה ישראל וחתה שפיר דמי ומותרת, והוא דכגמ' אמרו גבי אפיח הפת שאסורה ע"י עכרים, דמ"מ אין צריך שתהיה כל אפית הפת מתחילתה לסופה ע"י ישראל, אלא אף אי רק חלק מאפית הפת ע"י ישראל שרי, וכפי שאמרו בגמ' דאיכא באפית הפת ג' מלאכות, שגירת התנור דהוא הבערת והרלקת האש, ואפית הפת דהיינו הבגנ"ח הפת לתנור, וחיתוי והוא כשהפת בתוך התנור רמחתה בגחלים שתגמר אפית הפת, וכזה אמרו למסקנא בגמ' דמהני כדי שלא יהיה פת עכרים ויותר, אף אם עשה ישראל רק אחת מג' מלאכות אלה, שגירת התנור דהיינו הכערתו, או הכנסת הפת, או חיתוי, דבכל אחד מהם מהני.

עכרים. כגון סרדינים המצויים בימינו וכן כל מיני חטיפים הנמכרים לאוכלם שלא בשעת הסעודה, וכל כיוצא בזה. שאין הנילות ליתן מאכלים אלה בסעודות מכובדות כסעודת מלכים, (יא) ובימינו בסעודת אורחים חשובים. סעודת חתונה, וכיוצא בזה. (יב) אף שבישולם עכרים מותרים.

יג. (יג) קפה ותה אף שעולים על שולחן מלכים. מנהג העולם להקל בהם שאין בהם משום בישולי עכרים. ומ"מ וראי שיש מקום להחמיר בזה.

(יא) כן כתב בכף החיים אות ב' דכל שראוי מאכל זה ליתן לפני אנשים חשובים, הוי עולה על שולחן מלכים, וכמשי"כ בספרי האחרונים דבימינו שליכא מלכים כפשוטו כל שרגילים ליתן מאכל זה בסעודות חשובות, כשמחות, וסעודה לאנשים חשובים, דבזה שייך טעם הרמב"ם שובר שעולה בסעודה חשובה הנכרי מזמין הישראל עליו, ואיכא כזה משום חתנות.

(יב) כ"כ הברכי יוסף בשו"ת ברכה אות ט', והכל לפי המקום והזמן נחשב עולה על שולחן מלכים, ושכ"כ הפרי תואר אות ז', רכמהיך ופטריות נחשב עולה על שולחן מלכים, ודחה דברי הפר"ח שהביא ראיה מהש"ס שלא נחשב עולה על שולחן מלכים, דכמשי"כ דהאידיגא עולים הם והכל לפי המקום.

(יג) ברין תה וקפה אי יש בהם משום בישולי עכרים, האריכו האחרונים ליישב מנהג העולם להקל בזה, אף דלכא' איכא מקום גורל לאסור בזה, דהא אינו נאכל חי וגם עולה על שולחן מלכים, דהפרי חדש סי' קי"ג ס"ק י"ז כתב להתיר הקפה משני טעמים, טעם ראשון משום דאף שעולה על שולחן מלכים, מ"מ אינו ללפת בו את הפת, וכפי שהבאנו לעיל אות י' דעת הפר"ח ועוד פוסקים דבזה לא הוי בישולי עכרים, ועוד כתב הפר"ח דכמו שכתבו תוס' עבודה זרה ל"א ע"ב גבי שיכר של עכרים שהטעם שמתור, כיון שכמו שבטל התבואה למים לברכה שהכל, ה"ז בטל לענין בישולי עכרים, וא"כ היה אפשר לומר גבי קפה דכמו רבטל למים לענין ברכה שהכל, ה"ז לענין בישולי עכרים, ובשני טעמים אלה דהפרי"ח האריכו האחרונים, דכטעם ראשון שכתב שכע"י ללפת את הפת, זה כפי שהבאנו לעיל אות י' ורוב

משום בישולי עכרים, וכמשי"כ הרמב"ם הביאו הב"י, רטעמא דבעינן שיהא עולה על שולחן מלכים, דבין שעיקר הגזירה היתה משום חתנות שלא יומינו הנכרי בסעודה, ורבר שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת אין אדם מזמין תכידו עליו, דכתב דבינו ירוחם כפי שהביאו הב"י, דתודמוס אין בו משום בישולי עכרים, ואף שעולה על שולחן מלכים, כיון שאינו ללפת בו את הפת שדי, וכפי שהביא שכן הוא בלשון הגמ' דעולה על שולחן מלכים ללפת בו את הפת, אלא דהביא דיש אוסרים בזה, ושכן בטור כתב עולה על שולחן מלכים ללפת בו את הפת או לפרפת, ומשמע דאף לפרפת אסור, ושכן הביא הב"י דהוא ברברי הרמב"ם שהזכיר בעולה על שולחן מלכים אף לפרפת, ושכן נפסק בשו"ע סי' קי"ג סעי' א', דעולה על שולחן מלכים אף לפרפת אסור, ואף שהפרי חדש סק"ג כתב לדינא דכל שאינו ללפת הפת שדי, מ"מ החכמת אדם כלל ס"ו, וכן בערוך השולחן סעי' ז' הביאו להחמיר, ושכן יש להחמיר לדינא כפי שנפסק בשו"ע, ובשבט הלוי חלק ב' סי' מ"ג, הביא גירסא מהמאירי כעבודה זרה שכלל לא גרס ללפת בו הפת.

ופשוטו שדין עולה על שולחן מלכים, לא בעינן שיעלה על שולחן מלכים כמות שהוא, אלא אף אם רק ע"י הבישול והוספה דבש, תכלינים, וכיוצא בזה, גם כזה שרק אחרי בישולו עולה על שולחן מלכים אסור, ואל"ה אלא בעי שעולה כמות שהוא, אי"כ בטל דין בישולי עכרים דהלא כל מאכל בעי לבשלו וליתן בו מלח ושאר דברים, ושכן כתב בדרכי תשובה סי' קי"ג סעי' ט' דאין סביר לומר הכי, ואף אי עולה על שולחן מלכים רק בחוספת כמה מיניס אסור.

זרק לאש קיסם אחד, שוב אינו פת עכרים ומותר. (טו) בבישולי עכרים אינו כן, ואף אם הבעיר הישראל האש נחשב עדיין לבישולי עכרים, ולא מועיל בזה אלא הנחת התבשיל על ישראל על האש, ולדעת הרמ"א מועילה הבערת האש וזריקת קיסם גם בבישול.

אח"כ עוד מרכזי האגור שכתב בשם החוס', שאם הטיל ישראל קיסם מהני כל ימי השבוע עד יום ראשון, וכתב הב"י דזהו קולא יתיירא, ובדרכי משה סק"ז כתב דאפשר שמייירי שלא עמד יום שלם כלא היסק, ובסוף הסי' הביא עוד הב"י מהמרדכי שכתב ראי הכשירו התנור ג' פעמים ע"י קיסם וכפעם אחרונה לא הכשירו מותר, וכמו שהאר"ן שודאי נשאר מעט גחלים מההיסק הראשון שמהני, ובשר"ע סי' קי"ב סע' ט' פסק, דאפילו לא זרק אלא עץ אחר לתוך התנור מהני, והביא לשון הרמב"ם כיון שאין הדבר אלא להקבץ, ובסע' י' הביא דברי המרדכי דאפילו אפו כתנור ג' פעמים והוכשר ע"י קיסם, וכפעם אחרונה לא הוכשר מ"מ מהני, וברמ"א שם הביא בשם האו"ה, דאם לא עמד התנור מעט לעת כלא הכשר מותר אפילו כמה ימים בלא הכשר.

ועוד ברין אפית פת עכרים הוא שיטת הר"ן שהביא הב"י ריש סי' קי"ב ושכן דעת הטור, והוא רכל הנידון רג' מלאכות כפת דאפילו עשה ישראל אחד מהם מהני, היינו דוקא כפת שלנו, והיינו כפת שערכה ולשה ישראל, ורק האפיה ע"י העכרים, דבזה אמרו דכל שעשה הישראל אחד מג' מלאכות שרי, כיון רכל האיסור בזה אינו אלא משום בישולי עכרים, דשם פת עכרים שאסרו תכמים, אינו אלא על לישת הפת ועריכתו, אבל אפיתו שם בישולי עכרים לזה, ואת זה התירו חכמים כאחר מג' מלאכות, אבל אי ערכו ולשו עכרים זהו איסור פת עכרים שלא הותר וכמו שהאר"ן הבי"י ברכיו, אלא דכתב בסוף דבריו, רכיון הרשב"א והרמב"ם מסכימים שלא לחלק בין פת שערכו עכרים לפת שערכו ישראל הכי נקטינן.

(טו) כתב הר"ן כסוגיא הביאו הב"י סי' קי"ג, דדוקא כפת התירו כגמ' דאף אי לא עשה הישראל אלא אחת מג' מלאכות מהני, ולכן אף שגירת התנור דהיא הבערת האש כתנור מהני ולא להוי פת עכרים, ומשום דגב' פת כיון דשגירת

יא. (טז) יש שהתירו בשפחות הקנויות לישראל, שהיו מצויות ביטיהם שאם מבשלות בבית ישראל אין בבישוליהם משום בישולי עכרים, ויש שאסרו, ולדעת הרמ"א אף בסתם נוי

אי ישראל הדליק האש מהני, ועיין בכיאר הגר"א ס"ק י"ט, דכתב לחלוק על הרמ"א דאפילו הדלקה לא מהני, וכפי שכתב כאוח י"ז להוכיח מהגמ', ומשמע דעתו כהשר"ע וכרוכ הדאשונים שהבאנו דבישול אין מועיל הדלקת האש, ושכן הוא לדינא לנהגים כהשר"ע, ושכן פסק הפדי חדש ס"ק י"ג, וכן ברב פעלים חלק ג' יו"ד סי' ט', אלא דהנהגים כהרמ"א יש מקילים כדבריו דאפילו בבישול שרי כהדליק הישראל האש.

(טז) כתבו התוס' כעבודה זדה ל"ח ע"א, דרבי אברהם כן דוד אומר דכל שהעכרים מכשל בבית ישראל מותר, דליכא בזה לא משום חתנות, ולא משום שמא יאכילנו דברים טמאים, אלא דלא הודה לו ר"ת שכיון שהעכרים מכשל לא חילקו תכמים בזה, בין עושה ברשות הישראל לעושה ברשותו, ושכן הוכח במרדכי ובנימוקי יוסף שתי דעות אלה, דעת ר' אברהם דבבית ישראל כיון שליכא החשש שמחמתו גזרו, דלא שייך חתנות אלא במזמינו לביתו, וכן שמא יאכילנו דברים טמאים כיון שגמצא בביתו, הרי דליכא משום בישולי עכרים, ודעת ר"ת דאסר משום דתכמים אסרו ככל אופן ולא פלוג דבנן.

ובב"י ריש סי' קי"ג כתב דנראה דכן הוא דעת הפוסקים שסתמו דבריהם ולא חילקו ואף ככית ישראל אסור, וכמו שכתב בבדק הכית דזהו לאפוקי מדברי רבינו ירוחם שכתב שרוב הפוסקים הסכימו להחזיר, ועוד הכיח הב"י מרכזי האורחות חיים שהביא דברי הרמב"ן בתשובה, שכתב דשפחות הקנויות לנו למלאכה יש להחזיר בהם, דכיון דקנויות לנו ומוזהרים עליהם בשבת מהחזרה, א"כ אינם בכלל עכרים ויש להחזיר בישוליהם, והרא"ה כתב דאף שהדעת נוטה לרכריו מ"מ בעל נפש יחמיר, ושכן כתב הרשב"א דאנו נוהגים איסור בבישוליהם אפילו בדיעבד, ודעת הרמב"ן שהחזיר בשפחות הקנויות לנו, נראה כפשטות דאף לר"ת שאסר בבישול עכרים בבית ישראל, מ"מ ס"ל דיש מקום להחזיר בשפחות אלה, ומטעם שכתב דכיון שקנויים לנו לאו דין עכרים

להם, וכשר"ע סי' קי"ג סע' ד' הביא בתחילה דעת הרמב"ן להתיד כשפחות שקנויות לנו, והביא גם דעת הרשב"א דיש לאסור בהם אפילו בדיעבד, וברמ"א שם הביא דנוהגים להקל אפילו לכתחילה בבית ישראל, וכמש"כ דא"א שלא יחתה אחד מבני הבית מעט.

והש"ך סק"ז האריך בדברי הרמ"א, וכמש"כ דלכא' אף לדבריו כיון דקאי על דבדי השר"ע דהביא תשובת הדמב"ן, והרמב"ן לא כתב אלא בשפחות שקנויות לנו, א"כ לפ"ז בשפחות שנשכרו רק לשנה, ואינו מוזהר עליהם בשכת הרי דגם לרמ"א יאסר כזה, אלא דהביא דאפשר דסמך הרמ"א על דעת רבי אברהם שהובא בטור, דבכלל ליכא בישולי עכרים בבית ישראל, ושכן כאמת הובא בדרכי משה ובתורת חטאת בשם האו"ה, ועוד כתב הש"ך דאפשר שעיקר סמך הרמ"א על הטעם דא"א שלא יחתה אחד מבני הבית, ועוד סברא הביא הש"ך מדברי מהרש"ל, והוא דאין לאסור משום בישולי עכרים אלא בעושה מרצונו, אבל עכדים ושפחות שעושים בין ירצו וכין לא ירצו ליכא בזה קירוב דעת, ושסברא זו כאמת הובאה כבר ברא"ה בבדק הבית בית ג' שעד ז' בשם ר' יצחק, ושזהו סברא גם לדברי הרמ"א, אלא שבב"י ובדרכי משה לא הוזכר סברא זו, ובט"ז סק"ג גם הביא דבדי האו"ה דיש לסמוך על ר' אברהם להקל לגמרי בבישולי עכרים בבית ישראל.

ועדיין יש שרצו לתדש ולומר דאף הש"ך וט"ז שהקלו אפילו בשפחות שאינם קנויות לעולם, מ"מ זהו דוקא אי לכה"פ קנויות לשנה או לשנתיים, דבזה אף שאינו מוזהר עליהם נחשבות שפחות, משא"כ בימינו שנשכרות רק ליום אחד לא שרי כלל, אלא דנראה דכיון דעיקר החילוק שמצינו בפוסקים הוא בין שפחות הקנויות לנו לגמרי, דבהם כמש"כ הרמב"ן דאינם בכלל עכרים וא"כ דין ישראל להם, לבין שפחות שאינם קנויות לגמרי, דבהם כל הסברא אינה אלא כמש"כ ר' אברהם, דכיון דמבשלים בבית ישראל ליכא חשש חתנות, א"כ מה שייך כלל לחלק דבמושכרות ליום

המושבר לישראל המצוי בימינו אין משום בישולי עכו"ם. ושכן המנהג להקל כדבריו (יו) ויש שהקילו מטעם זה אף בכל עכו"ם העושה בבית חרושת כדי למכור. שאין בזה משום בישולי עכו"ם. אלא שאין להקל כדבריהם.

יב. (יח) ומטעם זה האוכל ברוכ בתי מלונות, מסעדות, אולמות לחתונות ושאר כיוצא בזה, שידוע שרוב המכחים והעובדים עכו"ם, אלא שמקפידים שישראל יבעיר האש לדעת הרמ"א מותר האוכל שם לכתחילה, ולנוהגים כהשו"ע יש אומרים שיכולים לסמוך על צירוף שני הדברים. שגם הישראל מדליק האש, וגם העכו"ם שכיר של הישראל, והאוכל מותר.

אחר גרע, הרי גם בהם כיון שמכשלות בבית ישראל לא שייך חתנות ושמא יאכילנו דברים טמאים.

ונמצא לפ"ז דבשו"ע כפי שהבאנו הביא שתי הרעות אי שרי בשפחות שלנו, אלא רכמשי"כ הפוסקים רוהו רוקא בקניית לגמרי שמוהר עליהם בשבת, אבל בקניית לשנה לא התיר כלל, אלא הרמ"א כפי שהאריך הש"ך משמע דס"ל להקל לגמרי, ובפרט שהביא רברי האו"ה, והאו"ה הלא הקל לגמרי כר' אברהם, וליכא כישולי עכו"ם בבית ישראל, וכפי שהבאנו ונראה דאף במושכרות ליום אחד שרי לדבריו. ובכנסת הגדולה בהגהות כ"י אות ה', כתב דבשעת הרחק יש לסמוך על סברת הרשב"א בצירוף דעת ר' אברהם, הלא גזרו על בישולי עכו"ם בבית ישראל, ושכן כתב בשולחן גבוה סק"ט שאף שהפרי"ח כתב לאסור בשפחות הנשכרות לשנה, נעלמו ממנו רברי הראשונים המתירים, ובשל רבריהם הילך אחר המיקל, ושכן ברכ פעלים חלק ד' או"ח סי' ר' כתב שאף שהפרי"ח החמיד במשרות המושכרות, כיון שכמה גדולים סמכו על המתירים כיון שהם מבשלות בבית ישראל, אין למחות כוונהגים להקל, ומטעם זה נראה דאף הנוהגים כהשו"ע שמקילים בזה אין למחות ביום, כמש"כ בכנה"ג בשולחן גבוה וברוב פעלים שהבאנו, ולנוהגים כהרמ"א משמע יש להקל בזה גם לכתחילה וכפי שמשמע מדבריו שכן המנהג.

משום בישולי עכו"ם, ועל זה כתב רשלקות ובישולי עכו"ם גופם הטעם בהם משום חתנות, ובפלטו שבאומנותו עסיק ליכא משום חתנות, וברבריו איכא חירוש גדול והוא רכישולי עכו"ם אין איסור כלל בפלטו, וכמש"כ בהמשך דבריו דאף למחמדים בפת בבישול שרי כיון וליכא בזה משום חתנות.

אלא ולכא' מדברי הראשונים משמע דלא כדבריו, דהא כתבו הראשונים דהטעם דשרינן פת פלטו הוא משום דפת הוא חיי נפש, והוי גזירה שאין רוב הציבור יכולים לעמוד בה, וא"כ גבי בישול שלא הוי חיי נפש אסור בפלטו, וכמו שהקשה הברכי יוסף שם, ועוד יש להקשות דהא כפי שהבאנו אות קורמת כתבו חלק מהראשונים דאף בבית ישראל אסרינן משום לא פלוג, ומשמע דבישולי עכו"ם אף היכא וליכא משום חתנות אסרינן, ולכן אסדינן פלטו כבישולי עכו"ם אף וליכא חתנות, ומטעם זה נראה לדינא דאין להקל בזה, וכמו שחלק כדרכי יוסף שם על רבריו, אלא דלפוסקים שהבאנו שאין מוחין במקילים בבית ישראל, אפשר שיש מקום לומר דאין למחות גם במקילים בזה כיון וליכא בזה חתנות, אף שבזה גרע קצת שלא הוי בבית ישראל מי"מ חתנות ליכא בזה, ושכן ידוע על כמה הכשרים בימינו בחו"ל שסומכים על היתר זה רכל פלטו וכית חרושת ליכא בהם כישולי עכו"ם.

(יז) וזנה ברכו בתי מלון, מסעדות, אולמות, ושאר מקומות ציבוריים בימינו, בין בארץ ישראל ובין בשאר מקומות, דידוע שכל המכשלים הינם עכו"ם, אלא ונוהגים להקפיד שישראל יבעיר האש, וזהו כפי שהבאנו לעיל אות ט"ו ויש מהראשונים שכתבו כן, ושכדרכיהם הביא

הרמ"א בשו"ע, ולא כדעת גדולי הראשונים שכתבו שהכערת האש לא מהני, ושכן נפסק כשו"ע ושכן דעת הגר"א, אלא דידוע מש"כ חלק מהפוסקים כזמנינו, שיש לצדף בזה שני הצדדים גם הא וישאל מדליק האש, וגם דעת הראשונים שבפועלים המושכרים בבית ישראל שרי, והוי בזה ספק ספיקא ויש להחיר בזה.

ונראה דלפי מה שהבאנו לעיל אות ט"ז מדברי הכנה"ג, השולחן גבוה, והרב פעלים, שכתבו בכלל על עיקר המנהג להקל במשרות המושכרות בבית ישראל, דבשל דכריהם הלך אחד המיקל אף במנהג זה, ושאין למחות בנהגים להקל בזה, א"כ לכא' בנידון זה דבית מלון ושאר מקומות, הא אף בלא שישראל מדליק האש, לא גרע בזה מעכו"ם בבית ישראל דכתבו הפוסקים דיש לסמוך על זה, ואין למחות ביד המקילים, דהא כל מקומות אלה איירי שבעה"כ ישראל ורק הפועל הינו עכו"ם, ולדאשונים שס"ל שעכו"ם בבית ישראל כיון שליכא חשש חתנות ליכא בזה משום בישולי עכו"ם, וכן מהטעם שהם לא עושים זאת ברצונם, אלא בין ירצו בין לא ירצו יש להקל בזה מעיקר הדין, לכה"פ להרוצים לסמוך ע"ז כמש"כ הרב פעלים דאין למחות, וכפי שהתבאר שם דאף בשכיר ליום אחד דינא הכי.

ובזה שמצטרף עוד היתר והוא שהישראל מדליק האש, דגם בזה דעת הרמ"א להקל הכי לדינא, אף רוב הראשונים לא ס"ל הכי ובשו"ע פסק לאו הכי מ"מ הוי צד להקל, ובפרט לפי הידוע ויש מהפוסקים שכתבו דעבדינן ספק ספיקא, אף כששני הספיקות נגד מרן השו"ע, ושכן הוא דעת החיד"א במחזיק ברכה סי' נ"ב סק"ה, ושכן דעת עוד פוסקים כפי שהביא ביביע אומר בכמה

יג. (יט) וכן בכל מיני קופסאות שימודים הנמכרים בימינו שרוב הפעמים אין ישראל מניחם על קאש אלא רק מכעיר האש. כל שאין המאכל שבהם נאכל חי אלא מעון בישול, בכל מיני ירקות, דני טונה, וכיוצא בהם, שגם עולים על שולחן מלכים, לדעת הרמ"א מותרים לכתחילה, ולנוהגים כהשו"ע דינו כסעף קודם שהמקילים יש להם על מה לסמוך, אלא שאם נאכלים חי כפירות מבושלים סרדינים וכיוצא בזה, מותר לכל הדיעות לכתחילה.

מקומות, וכפרט בזה דהספק הראשון כדבר שפחות עכו"ם, הא בשו"ע ג"כ הביא דעת המקילים בזה, וכיון דכל נידון זה אינו אלא כבישולי עכו"ם דידוע דהקילו בו בכמה דברים, כיון שאין לו עיקר מהתורה, וכתעורבת בישולי עכו"ם, שיבוא לקמן אות ל"ז, וכן איסור כלי חרס שהקילו, א"כ ודאי דיש מקום גדול להקל בזה, בפרט מאחר וזהו טידחא גדולה בימינו לאסור לציבוד לאכול בכל מקומות ציבוריים אלה, ושכן ביחוד דעת חלק ה' סי' נ"ד, כתב להקל בזה מטעם ספק ספיקא, וכפי שהארנו דמלבד זה איכא בזה צדדים להקל להרוצים לסמוך בזה.

(יט) בן הוא דגם בכל מיני שימורים הנמכדים בימינו, דידוע דברוב המקומות אין דרך להקפיד שישראל יניח התבשיל על האש, אלא שהישראל הוא מבעיד את האש, הרי דגם בזה כפי שהארנו אות קודמת, דלרעת השו"ע הבערת האש אינן מועילה, ומ"מ כיון שהוי בזה בית ישראל, דהא בית החרושת שייך לישראל, וזנה הישראל האחרונים דאין למחות במקילים, וגם הישראל מכעיר האש שמהני לחלק מהראשונים, הרי ריש מקום להקל בזה, וכפרט שבה נראה דאיכא עוד צד גדול להקל, והוא רחוק גדול מהשימורים אין מבשלים אותם על האש בדרך רגילה, אלא ע"י אדים קיטור וכל מיני דרכים מיוחדות, וכפי שהבאנו לקמן אות ל"א, דאיכא צד גדול בפוסקים להקל בזה, והוי כעישון דנפסק מפורש בשו"ע שליכא בו משום בישולי עכו"ם, והיכא דבית חרושת הינו של עכו"ם ולא של ישראל, כפי שהבאנו לעיל אות י"ז מדברי המהרי"ט דס"ל דכיון דליכא בזה משום חתנות, הדין בזה כמו בבית ישראל, ויש שסמכו על זה אף לדינא.

יד. (ט) ומ"מ בכל מיני ידקות קפואים הנמכרים שירוע שהם מבושלים חלק מהבישול קודם. בהם יש להקל יותר. כיון שהישראל נומר הבישול וברלקמן סעיף מ"ז.

פז. (כא) וכן אבקת תפוחי ארמה ואבקת אורז המצוי בימינו שהתפוחי ארמה והאורז מתבשלים ע"י עכ"ם. ואח"כ עושים מהם אבקה כקמח. באופן שאינם ראויים לאכילה כלל ואח"כ ע"י נתינת מים חמים ע"י ישראל חוזרים להיות ראויים. יש להקל בהם שאף אם הבישול הראשון נעשה ע"י עכ"ם מותרים.

פז. (כב) אף שבבישולי עכ"ם לא מועילה הכערת האש מ"מ כל שבישולו ישראל אפילו מעט מבישולו בין בתחילה ובין בסוף מותר. ובגון שהניח העכ"ם הקרירה על האש.

(ב) הגה בדין ידקות הקפואים הנמכרים, ידוע שאף שאינם מבושלים לגמרי ככל שימורים, מ"מ הינם מבושלים חלק מהבישול האם מותרים, הגה לפי מה שהתבאר לקמן אות כ"ד דאף דמהני אי הישראל רק עשה גמד הבישול דגם כזה לא הוי בישולי עכ"ם, מ"מ לדוב הראשונים ושכן נפסק כש"ע, דלכתחילה היינו רוקא בעשה הישראל חלק מהבישול קודם שהתבשל כמאכל בן דרוסאי, אבל אחד מאכל בן דרוסאי שרי רק בשעת הדחק, ושפ"ז היה מקום לומר שירקות אלה כיון שכבר מבושלים כמאכל בן דרוסאי, לא מהני אי אח"כ מבשלם בביתו.

אלא רכפי הנראה דמ"מ קשה מאוד לידע אם הינם מבושלים כבר כמאכל בן דרוסאי, דאין ברור כלל אי שיעור זה שמבושלים כבר ראוי לאכילה כשעת הרחק לרוב בני אדם, בפרט לפי מה שהבאנו לעיל אות כ"ה שלדין זה דבעי שהישראל יבשל קודם מאכל בן דרוסאי ברור דמהני אף תצי בישול ולא רוקא שבישל כחך שלישי בישול, וכיון דאיכא בהם עוד כל הצדדים שהתבארו גבי שימורים, דהבישול נעשה בבית ישראל, ובחלק מהם אף ישאל מבעיר האש, ואיכא גם ההיתר דכית חרושת שהתבאר מהמהרי"ט, וזהו לכך ההיתר שהבאנו גבי שימורים דבדרך כלל אינם מתבשלים כדרך בישול על האש, אלא ככל מיני

ודכים מיוחדות כבישול באדים ובקיטור דבזה יתכן מאוד שהוי כעישון שלא אסרו כלל משום בישולי עכ"ם, ולכן יש מקום גדול להקל בהם. (כא) הכית יוסף בתשובה באכקה רובל סי' ל', כתב ברוב חטים ששולקים אחם

(כב) בן הוא בגמרא ע"ז דף ל"ח ע"א למסק' הגמ' אמר ר' יוחנן בין שהניח עכ"ם והפך ישראל, בין שהניח ישראל והפך עכ"ם מותר, ואינו אסור עד שתהא תחילתו וגמרו בידי עכ"ם, ובגמ' חידשו כזה דאף דאסרו חכמים

וישראל הנים הקדירה או הפך הבשר. קודם שהניע למאכל בן דרוסאי. שמהיר הבישול. וכן ישראל שהניח הקדירה והניח עכ"ם ומהיר הבישול מותר. (כג) וכן עכ"ם שלא התכוין לבישול אלא שהמאכל התבשל על ידו. אין בזה משום בישולי עכ"ם ומותר.

יד. (כד) אבל ישראל שהניח הקדירה על האש וסלקה קודם שהניע למאכל בן דרוסאי שהוא שלישי בישולו. וכא עכ"ם והחזירה אסור. וכן אם בישל עכ"ם (כה) שלישי בישולו וישראל נמד בישולו. אין להתיר אלא בהפסד מרובה. ולרעת הרמ"א מותר באופנים אלה.

בישולי עכ"ם, מ"מ לא אסרו אלא אי מתחילת הבישול עד סופו היה ע"י עכ"ם, אבל אי או תחילתו או סופו היה בידי ישראל לא אסור, וכמו שכתב הב"י והא דאמרו בגמ' דאי הפך הישראל שרי איירי בהפך. הבשר, וכמו שהביא שכתב הרמב"ם וכל שהפך בבשר דינו כהניס בקדירה. אבל אי דק הפך בגחלים לא מהני, אלא דהביא רמב"ם הטור משמע דאף בחחה והפך בגחלים מהני, וכמש"כ הב"י. כהמשך דבריו דאפשר ההפך בגחלים בשעת הצליה צריך מהבערת האש שלא מהני לרוב הראשונים בבישול כפי שהובא לעיל אות ט"ו, הואיל ורוקא במבעיר האש קודם שממח התבשיל שליכא הוכחה בלל שמבעיר האש לצלות בשר לא מהני, אבל במחתה בזמן שהבשר עלהם ומקרב בישולו שרי.

וכפי שהביא הב"י פהפ"מ שם דאמרו דאי לא הפך הזה בשיל בתרי שעי והשתא בשיל כהוא שעתא דקירובי בישולא לאו מילחא היא, והיינו דכדין זה דהפך עכ"ם רמותר איירי שאף בלא שהפך העכ"ם הבשר היה מתבשל והעכ"ם רק מהיר בישולו, אבל אי לא היה מתבשל בלא העכ"ם אסור, והדמ"א בשו"ע סע' ו' שהביא שאף אי לא היה מתבשל בלא סיוע העכ"ם שרי, עיי"ש בש"ך סק"ח ובט"ז סק"ו דהקשו על דבריו מרב"י הגמ' שהבאנו דרק קדובי בישולא שרי, ובש"ך כתב דהרמ"א כתב כן לשיטתו דס"ל דאף השלכת קיסם מהני אף כבישול עכ"ם, ולכן כתב רמהני אף אי לא היה מתבשל בלא סיוע העכ"ם, ומ"מ רעת השו"ע שם בסע' ו' דבעי שיהפך בבשר כרי שיותר ולא מהני אף אי הפך בגחלים כדעת הטור, וודאי דבעי שאף כלא שהפך היה מתבשל לגמרי, וכמש"כ בב"י ולא איירי שהפך הבשר מצד לצד, כיון דכמה"ג הא צד השני לא היה נצלה לגמרי

בלא שהפכו ואסור, ובפ"ח כתב לחדש דאף אי זה שהפך הישראל היה אחר שהניע למאכל בן דרוסאי מהני, אלא דהפרי תואר כתב באות ט' לחלוק רדוקא אי הפך קודם שהניע למאכל בן דרוסאי וכפי שהביא בכף החיים אות מ"ב.

(כג) בן הוא בגמ' עבודה זרה ל"ח ע"א, אמר רבי יוחנן עכ"ם דחרין רישא שרי

למיכל מינה ישראל וכו', מהו דתימא לבישולי מנא קמבוין קמ"ל לשדרי מנא מכין הוא, והוא הגמ' דאיירי בעכ"ם שהצית האור לא לשם בישול אלא לחהקן הראש להעביר השיער, ואיתא כזה בגמ' דשרי לאכול דכיון דלא התכוין לבישול שרי, וכפי שהביא הב"י רדוקא בלא התכוין לבישול כלל, אבל אי התכוין לבישול אלא שלא ידע שיש בתנור בשר והתבשל אסור, ושכן נפסק בשו"ע סי' קי"ג סע' ה', חבלא התכוין לבישול שרי, אבל אי התכוין לבישול אף שלא ידע שיש בשר בתנור אסור.

(כד) בן הביא הטור בשם הרשב"א דאי בישלו עכ"ם כמאכל בן דרוסאי, אף שגמרו אח"כ ישראל אסור, אלא הורא"ש חלק וכתב דשיעור מאכל בן דרוסאי שאמרו, לא אמרו להחמיר אלא להקל, ועל כן אף אי גמר בישולו אחד מאכל בן דרוסאי מהני, וכפי שהביא הב"י מהרשב"א בשם הר"ח לאסור, וכמש"כ רכיון דרב"י הר"ח דברי קבלה הם הכי נקטינן אלא דכשעת הרחק יש להקל, וכמו שנפסק בשו"ע סי' קי"ג סע' ה' דבערב שבת או הפסד מרובה יש להקל, אלא ולרעת הרמ"א כפי שהביא בשו"ע בשם כמה ראשונים אף לאחר מאכל בן דרוסאי שרי.

(כה) ובשיעור מאכל בן דרוסאי אם הוא שלישי בישול או חצי בישול, רעת הרמב"ם בפרק ט' מהל' שבת שהוא כחצי בישול,